

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΑΡΡΗ

Δ. Φ. ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

ΤΗΣ Β' ΤΑΞΕΩΣ

ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Η ΜΟΝΗ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΩΝ
ΠΕΡΙ «ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ» ΝΟΜΟΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΝΔΕΚΑΤΗ

Τυλίται

Βιβλιοθήκη

Πρόσθετος τόμος

Δομ. Σα.

Δομ. Σα. 13.00

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ

ΜΙΧ. Σ. ΖΗΚΑΚΗ

ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ ΚΑΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

1926

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΑΡΡΗ

Α. Φ. Καθηγητού

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ Β' ΤΑΞΕΩΣ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Ἡ μόνη ἐγκεκριμένη κατὰ τὸν τελευταῖον νόμον
περὶ «διδασκτικῶν βιβλίων»

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΝΔΕΚΑΤΗ

Τυπῆται	Δο.	13.60
Βιβλιοσημον		5.00
Πρόσθετος χάρτης		1.00
Διαδ. Ἐργατ. ἀποθήκη		1.155
Ἄδεια		81
		14-8-26

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Μ. ΖΗΚΑΚΗ
ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ—ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
1926

18488

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΔΕΥΤΕΡΑΣ ΤΑΞΕΩΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Γενικαὶ γνώσεις ἐκ τῆς Μαθηματικῆς γεωγραφίας

1. **Σχῆμα τῆς γῆς.** Πρῶτοι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες φιλόσοφοι διέγνωσαν, ὅτι τὸ σχῆμα τῆς γῆς εἶνε σφαιροειδές. Λέγομεν δέ, ὅτι τὸ σχῆμα ταύτης εἶνε **σφαιροειδές**, διότι δὲν εἶνε τελεῖα σφαῖρα, ἀλλὰ σφαῖρα πεπιοσμένη ὀλίγον πρὸς τοὺς πόλους καὶ ἐξωγκωμένη περὶ τὸν ἰσημερινόν. Ἐάν τὴν διὰ τῶν πόλων διερχομένην διάμετρον τῆς γῆς συγκρίνωμεν πρὸς τινὰ διερχομένην διὰ δύο σημείων τοῦ ἰσημερινοῦ, ἡ πρώτη εἶνε μικροτέρα κατὰ $\frac{1}{300}$. Ἡ διαφορὰ αὕτη εἶνε ἐλαχίστη, δι' ἣ δὲν διακρίνεται εἰς τὰς γεωγραφικὰς σφαίρας.

2) **Μέγεθος καὶ πυκνότης τῆς γῆς.** Ἡ γῆ εἶνε πολὺ μεγάλη. Ἡ περιφέρεια αὐτῆς εἶνε περίπου 40.000 χιλιόμετρα, ἡ δ' ἐπιφάνεια 510.000.000 περίπου τετραγωνικὰ χιλιόμετρα. Ἡ μέση πυκνότης αὐτῆς εἶνε 5, 6, δηλ., ἐάν εἶχομεν ὄγκον ἴσον πρὸς τὸν τῆς γῆς ἀποτελούμενον ἐξ ὕδατος ἀπεσταγμένου (θερμοκρασίας 4°), ἡ γῆ θὰ ἦτο 5, 6 φορές βαρύτερα τούτου.

3) **Κύκλοι τῆς γῆς.** Ἐάν κόψωμεν σφαῖραν εἰς δύο μέρη, ἡ ἐπιφάνεια τῆς τομῆς εἶνε **κύκλος**. Οὗτος εἶνε τόσῳ μεγαλύτερος, ὅσῳ πλησιέστερος εἶνε πρὸς τὸ κέντρον τῆς σφαίρας, εἶνε δὲ μέγιστος, ὅταν ἡ τομὴ διέρχεται διὰ τοῦ κέντρου.

Μέγιστοι κύκλοι τῆς γῆς εἶνε ὁ *ἰσημερινὸς* καὶ οἱ *μεσημβρινοί*.

Ἰσημερινὸς λέγεται ὁ μέγιστος νοητὸς κύκλος, τοῦ ὁποῦν πάντα τὰ σημεῖα τὰ κείμενα ἐπ' αὐτοῦ, ἀπέχουσιν ἐξ ἴσου ἀπὸ τῶν δύο πόλων. Ὁ ἰσημερινὸς διαιρεῖ τὴν γῆν εἰς δύο ἡμισφαίρια, εἰς *βόρειον* καὶ εἰς *νότιον*.

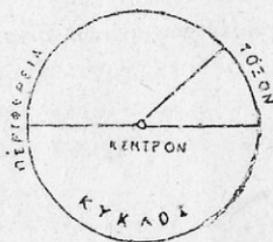
Μεσημβρινοὶ λέγονται οἱ μέγιστοι νοητοὶ κύκλοι τῆς γῆς, αἵτινες διέρχονται διὰ τῶν πόλων. Εἶνε δὲ οὗτοι πολλοί, διότι δυναμέθα νὰ φαντασθῶμεν, ὅτι διέρχεται τοιοῦτος εἰς πάντα τόπον.

Κυρίως μεσημβρινὸς τόπου τινὸς καλεῖται τὸ ἡμισὺ τοῦ μεσημβρινοῦ, τὸ διερχόμενον διὰ τοῦ τόπου τούτου, ἀπὸ τοῦ ἐνὸς πόλου εἰς τὸν ἕτερον, *ἀντιμεσημβρινὸς* δὲ τὸ ἕτερον ἡμισὺ.

Πρῶτος μεσημβρινὸς λαμβάνεται ἢ ὁ διερχόμενος διὰ τῆς γῆς νήσου Φέρρου, (μιάς τῶν Καναρίων νήσων τῆς Ἀφρικῆς), ἢ ὁ διερχόμενος διὰ τῶν Παρισίων, ἢ διὰ τοῦ Γκρήνουιτς (προαστείου τοῦ Λονδίνου). Κατὰ τοῦτον ὀρίζονται τὰ δύο ἡμισφαίρια τῆς γῆς, τὸ *ἀνατολικὸν* καὶ τὸ *δυτικὸν*.

4. *Κύκλος, περιφέρεια, τόξον, μείρακι.* Κύκλος

καλεῖται ἐπίπεδος ἐπιφάνεια παρατομένη εἰς γραμμὴν καμπύλην, ἣς πάντα τὰ σημεῖα ἀπέχουσιν ἐξ ἴσου ἀπὸ σημείου ἐν τῇ μέσῳ (τοῦ κέντρου).

Ἡ καμπύλη αὕτη γραμμὴ καλεῖται *περιφέρεια* (σχ. 1).

Τόξον καλεῖται τμήμα τῆς περιφέρειας. Ἐκάστη περιφέρεια διαιρεῖται εἰς 360 ἴσα μέρη, ἵνα κα-

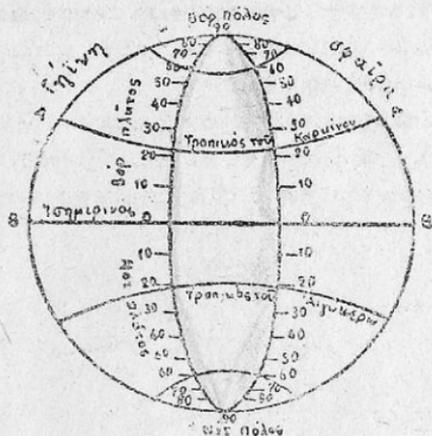
Σχ. 1.

λοῦνται *μοῖραι* (360°). Ἐκάστη μοῖρα ὑποδιαιρεῖται εἰς 60 ἴσα μέρη καλούμενα *πρῶτα λεπτά* (60'), ἕκαστον δὲ πρῶτον λεπτὸν εἰς 60 *δεύτερα* (60"). *Γεωγραφικὸν πλάτος* τόπου τινὸς καλεῖται τὸ τόξον τοῦ μεσημβρινοῦ, τὸ περιεχόμενον μεταξύ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ τόπου καὶ μετρούμενον κατὰ μοίρας (ἀπὸ 0° μέχρις 90°). Καί, ἂν ὁ μὲν τόπος κεῖται πρὸς βορρᾶν τοῦ ἰσημερινοῦ, καλεῖται τὸ γεωγραφικὸν πλάτος τούτου *βόρειον*, ἂν δὲ πρὸς νότον *νότιον* (σχ. 2).

Γεωγραφικὸν μῆκος τόπου τινὸς καλεῖται τὸ τόξον τοῦ ἰσημερινοῦ τὸ περιεχόμενον μεταξύ τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ καὶ τοῦ με-

σημβρινοῦ τοῦ τόπου καὶ μετρούμενόν κατὰ μοίρας ἀπὸ 0° μέχρις 180°. Ἐὰν ὁ τόπος εἴη πρὸς ἀνατολὰς τοῦ πρώτου καίκυριως μεσημβρινοῦ, λέγεται τὸ γεωγραφικὸν μῆκος **ἀνατολικόν**, ἐὰν δὲ πρὸς δυσμὰς, λέγεται **δυτικόν** (σχ. 3).

Διὰ τοῦ γεωγραφικοῦ πλάτους καὶ μήκους τόπου τινὸς δύναμεθα νὰ ὀρίσωμεν

Σχ. 2. Γεωγραφικὸν πλάτος. Μειρεῖται ἐκ τοῦ ἰσημερινοῦ.

τὴν θέσιν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς.

ΣΗΜ. Αἱ Ἀθῆναι ἔχουσι γεωγραφικὸν μὲν πλάτος 28°, γεωγραφικὸν δὲ μῆκος 41° καὶ 25' (ἀπὸ τῆς νήσου Φέαρου).

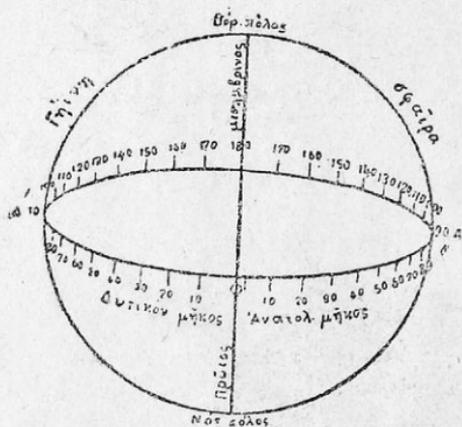
5. Κινήσεις τῆς γῆς. Ἡ γῆ τελεῖ διαφόρους κινήσεις, ὧν αἰ κυριώτεραι εἶναι ἡ **περιστροφή** περὶ τὸν ἄξονα αὐτῆς καὶ ἡ **περιφορά** περὶ τὸν ἥλιον.

α') Ἡ περιστροφή περὶ τὸν ἄξονα ἢ ἡ ἡμερησία κίνησις τῆς γῆς τελεῖται ἐκ Δ. πρὸς Α. ἐν διαστήματι 24 σχεδὸν ὥρων, στρέφεται δὲ περὶ ἑαυτήν, καθ' ὃν τρόπον ἡ κινουμένη βέμβλιξ (σβοῦρα). Ἐνεκα τῆς κινήσεως ταύτης νομίζομεν ὅτι ὁ οὐρανὸς στρέφεται κατ' ἀντίθετον διεύθυνσιν. Τὸ μέρος τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, ὅπερ εἶναι ἔστραμμένον πρὸς τὸν ἥλιον, ἔχει ἡμέραν, τὸ δὲ ἕτερον, ὅπερ κρύπτεται ἀπ' αὐτοῦ, ἔχει νύκτα.

β') Ἡ περιφορά περὶ τὸν ἥλιον ἢ ἡ ἐνιαυσία κίνησις αὐτῆς τελεῖται ἐκ Δ. πρὸς Α. ἐν διαστήματι 365 ἡμερῶν καὶ 6 σχεδὸν ὥρων μετὰ ταχύτητος μεγαλυτέρας σφαίρας τηλεδύλου. Οὕτως

ἡ γῆ ἀνά πᾶν ἔτος περιφέρεται ἐπὶ ἑλλειψοειδοῦς τροχιάς, ἥτοι ἐπὶ κύκλου ὀλίγον πεπιεσμένου, τοῦ ὁποίου τὸ μέσον περίπου κατέχει ὁ ἥλιος. Ἐνεκα τῆς κινήσεως ταύτης νομίζομεν ὅτι ὁ ἥλιος γράφει ἐν τῷ οὐρανῷ θόλω περιφέρειαν μεγίστου κύκλου ἐν διαστήματι ἑνὸς ἔτους. Καλεῖται δὲ ἡ τροχιά αὕτη *ἑκλειπτικὴ*, διότι αἱ ἑκλείψεις τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης συμβαίνουναι, ὅταν τὰ σώματα ταῦτα εἶναι ἐπ' αὐτῆς ἢ πλησίον αὐτῆς (σχ. 4).

6) **Ἄξων καὶ κλίσεις αὐτοῦ.** Ἄξων τῆς γῆς εἶνε ἡ νοσητὴ γραμμὴ, περὶ ἣν ἡ γῆ περιστρέφεται. Ἐχει μῆκος 12.712

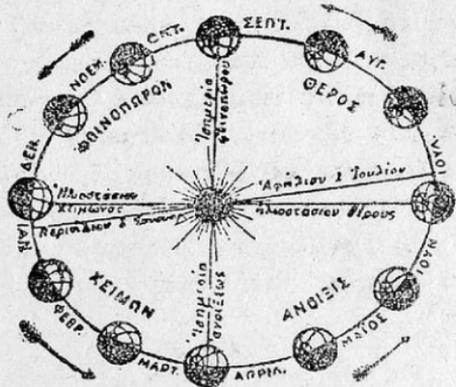

Σχ. 3. Γεωγραφικὸν μῆκος
Μετρεῖται ἐκ τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ.

χιλιόμ. δὲν εἶνε δὲ κάθετος εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς ἑκλειπτικῆς, ἀλλὰ κεκλιμένος. Ἐνεκα τούτου οἱ τόποι ἐκείνοι οἱ ὅποιοι κατὰ τὴν περιστροφὴν διαγράφουσι μεγαλύτερον κυκλικὸν τόξον τοῦ ἡλίου, ἔχουσι ἡμέρας μεγαλύτερας, ἐκεῖνοι δὲ, οἵτινες διαγράφουσι μικρότερον τόξον, ἔχουσι ἡμέρας μικροτέρας. Εἰς ἕκαστον ὅμως τόπον δὲν συμβαίνει τὸ αὐτὸ κατὰ πάσας τὰς θέσεις τὰς ὁποίας λαμβάνει ἡ γῆ ἐπὶ τῆς ἑκλειπτικῆς. Οἱ τόποι, οἱ ἔχοντες τὰς μεγαλύτερας ἡμέρας κατὰ τινα ὥραν τοῦ ἔτους, εὐρίσκονται μετὰ ἕξ μῆνας εἰς τὴν ἀντίθετον θέσιν καὶ τότε ἔχουσι τὰς μικροτέρας. Κατὰ τὴν 20ὴν Μαρτίου καὶ 22αν Σεπτεμβρίου πάντες οἱ τόποι ἔχουσι ἰσημερίαν. Μόνον δὲ οἱ ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ τόποι ἔχουσι διαρκῶς ἰσημερίαν (σχ. 5).

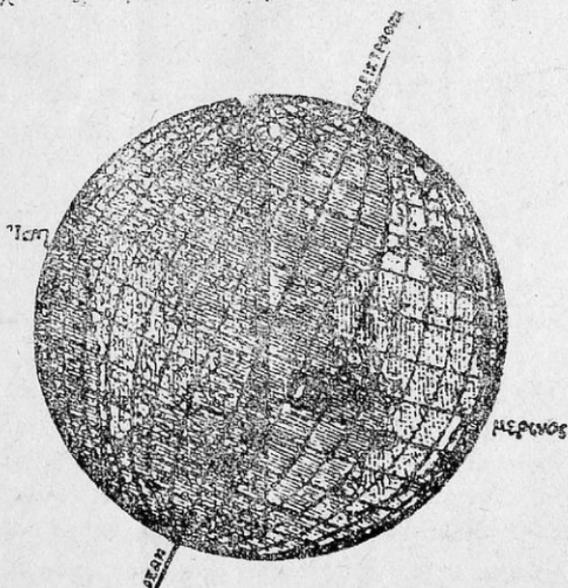
7) **Ἐγκατα τῆς γῆς.** Αἱ ἐκρήξεις τῶν ἠφαιστειῶν καὶ ἄλλα φαινόμενα δεικνύουσιν ὅτι τὰ ἔγκατα τῆς γῆς διατελοῦσιν ἐν διαπύρῳ καὶ τετηκνία καταστάσει, ἔχοντα θερμοκρασίαν πολὺ μεγαλύτεραν τοῦ τετηκνός σιδήρου.

Εἰς ταύτην τὴν διάπυρον κατάστασιν εὐρίσκατο ποτε ἡ γῆ ὀλόκληρος καὶ ὁμοιάζετο πρὸς μικρὸν ἥλιον. Ἐπειδὴ αὕτη ἀπαύστως ἐφύχεται, ἡ ἐπιφάνεια μόνον αὐτῆς ἐστερεοποιήθη καὶ ἐσχημάτισε τὸν στερεὸν φλοιὸν ἢ τὴν **λιθόσφαιραν**. Οὕτως ἐνέκλεισε τὰ διάπυρα καὶ τετηκότα εἰσέτι σπλάγγνα τοῦ πλανήτου, ὅπως ἐν τῷ πορτοκαλίῳ ὁ φλοιὸς ἐγκλείει τὸν ὀπὸν αὐτοῦ.

Σχ. 4. Ἡ περιφορὰ τῆς γῆς περὶ τὸν ἥλιον.

8. **Ἑλληνικὸν νῆστίστημα.** Ὁ ἥλιος κινεῖται ἐντὸς τοῦ ἀχανοῦς παρακολουθούμενος ὑπὸ τῶν περίεξ' αὐτοῦ περιφε-

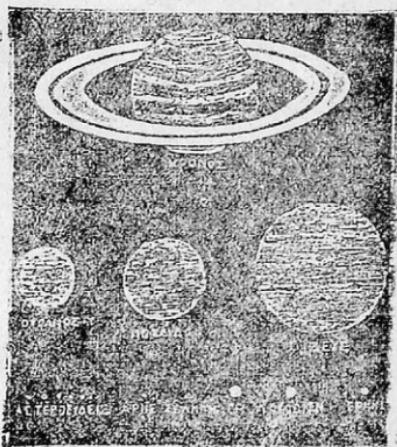
Σχ. 5. Κλίσις τῆς γῆς.—Φωτισμὸς αὐτῆς ὑπὸ τοῦ ἥλιου κατὰ τὴν θερινὴν τροπὴν ρομένων πλανητῶν μετὰ τῶν δορυφόρων αὐτῶν, ὑπὸ κομητῶν τινῶν

καὶ ἀπείρων διαττόντων ἀστέρων. Ἄπαντες οὗτοι συνιστοῦσι τὸ ἡμέτερον πλανητικὸν σύστημα (σχ. 6).

Ἐκ τῶν πλανητῶν 8 εἶναι μεγάλοι, πολλοὶ δὲ μικροί. Κατὰ σειράν δὲ ἀποστάσεως ἀπὸ τοῦ ἡλίου κείνται ὡς ἑξῆς :

- 1) Ἐρμῆς 2) Ἀφροδίτη (Ἐωσφόρος, Αὐγερινός, Ἑσπερος)
- 3) Γῆ μετὰ τῆς Σελήνης, 4) Ἄρης μετὰ δύο δορυφόρων, 5) οἱ μικροὶ τηλεσκοπικοὶ ἢ ἀστεροειδεῖς, 450 περίπου τὸν ἀριθμὸν.
- 6) Ζεὺς μετὰ 8 δορυφόρων,
- 7) Κρόνος μετὰ 10 δορυφόρων καὶ τριῶν δακτυλίων, 8) Οὐρανὸς μετὰ 4 δορυφόρων,
- 9) Ποσειδῶν μεθ' ἑνὸς δορυφόρου, ὁ ἀπώτατος πάντων.

Ἐκ τῶν 8 μεγάλων πλανητῶν ὁ μέγιστος εἶναι ὁ Ζεὺς, ὁ ἐλάχιστος δὲ ὁ Ἐρμῆς. Ἡ γῆ ὡς πρὸς τὸ μέγεθος κατέχει τὴν πέμπτην θέσιν, ὡς πρὸς δὲ τὴν ἀπόστασιν, ὡς φαίνεται ἀνωτέρω, τὴν τρίτην (σχ. 7).

Σχ. 6. Σύγκρισις τοῦ μεγέθους τῶν πλανητῶν.

Δορυφόροι καλοῦνται τὰ οὐράνια ἐκεῖνα σώματα, ἅτινα παρακολουθοῦσιν ὠρισμένον πλανήτην, περὶ ὃν κωνονικῶς περιφέρονται. Δορυφόρος τῆς γῆς εἶνε ἡ **Σελήνη**.

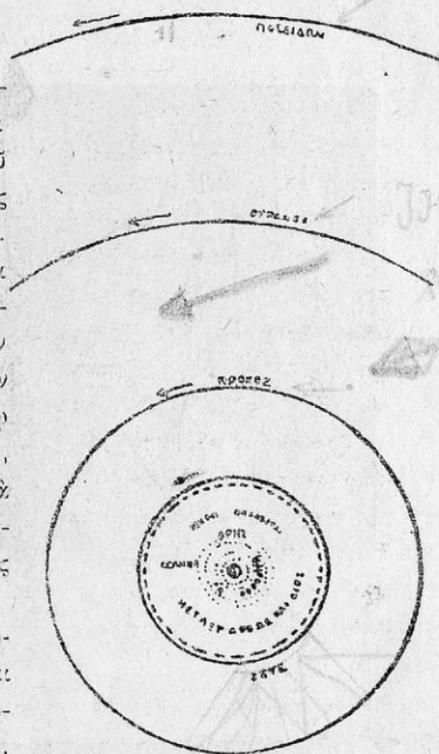
Κομήται καλοῦνται τὰ περίεργα ἐκεῖνα οὐράνια σώματα, ἅτινα ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ ἐμφανίζονται ἐκτάκτως, ἢ κατὰ περιόδους, φέροντα κόμην φωτεινὴν, μικροτάτην συνήθως, καὶ πυρῆνα φωτεινότερον τῆς κόμης (σχ. 8).

Διέττοντες ἀστέρες καλοῦνται τὰ μικρὰ ἐκεῖνα σώματα, ἅτινα ἐλέπομεν διασχίζοντα τὸν οὐρανὸν κατὰ τὰς ἀνεφελους νύκτας ὡς πύραυλοι. Κινοῦνται δὲ ταῦτα κατὰ σμήνη. Ὅσάκις προσεγγίζουσι πρὸς τὴν γῆν καὶ εἰσέρχονται εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν, ἐνεκα τῆς θερμότητος, τῆς παραγομένης ἐκ τῆς προστριβῆς, ἀναφλέγονται.

9) Ἀπλανεὺς ἰστέρες. Ἀπλανεὺς ἀστέρες εἶνε τὰ ἀπειρα φωτεινὰ σημεῖα, ἅτινα βλέπομεν τὴν νύκτα εἰς τὸν οὐράνιον θόλον

ἐν τῇ αὐτῇ πρὸς ἀλλήλα θέσει. Τὰ οὐράνια ταῦτα σώματα εἶναι ἐπίσης ἥλιοι διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ ἀριθμοῦνται 5—6 χιλιάδες, διὰ δὲ ἰσχυροῦ τηλεσκοπίου ἀνέρχονται εἰς 22 ἑκατομμύρια καὶ πλέον. Καλοῦνται δὲ ἀπλανεῖς, διότι ὡς ἐκ τῆς μεγίστης ἀποστάσεως ἀπὸ τοῦ πλανητικοῦ ἡμῶν συστήματος φαίνονται ὅτι δὲν μεταβάλλουσιν ἐν τῷ οὐρανῷ θόλῳ τὴν πρὸς ἀλλήλους θέσιν, πράγματι ὅμως κινουῦνται μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος. Μέγιστος τούτων φαίνεται εἰς ἡμᾶς ὁ Σείριος.

Πρὸς εὐκολωτέραν ἀναγνώρισιν τούτων ἔχουσι καταλέξει εἰς ἀστερισμούς, εἰς οὓς ἔδωκαν διάφορα ὀνόματα ζώων, ἡρώων τῆς ἐλληνικῆς μυθολογίας, ὀργάνων κλπ., π.χ., μεγάλη ἄρκτος, μικρὰ ἄρκτος, Περσεύς, Ἀνδρομέδα, Ὠρίων, Λύρα. Ὁ ἥλιος, ὅστις φαίνεται γράφων ἐν τῷ οὐρανῷ τὴν ἐκλειπτικὴν, διέρχεται κατ' ἔτος 12 ἀστερισμούς, οἵτινες καλοῦνται ζώδια. Εἶναι δὲ ταῦτα τὰ ἑξῆς: Κριός, Ταῦρος, Δίδυμοι (ζώδια τοῦ ἔαρος), Καρκίνος, Λέων, Παρθένος (ζώδια τοῦ θέρους), Ζυγός, Σκορπίος, Τοξότης (ζώδια τοῦ φθινοπώρου), Αἰγόκερως, Ὑδροχόος καὶ Ἰχθύες (ζώδια τοῦ χειμῶνος).

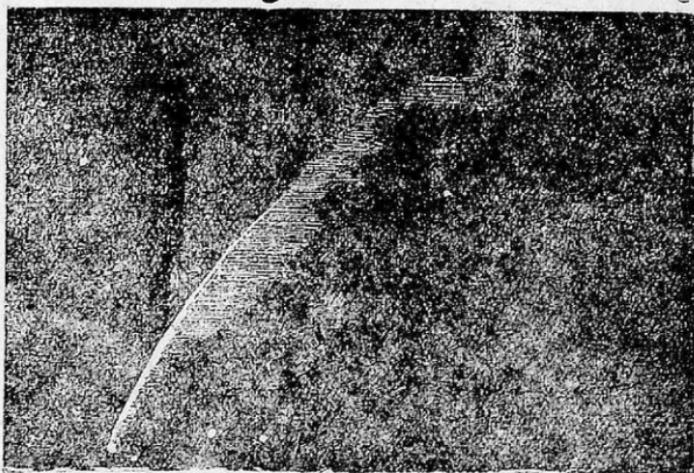

Σχ. 7. Τὸ ἡλιακὸν σύστημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

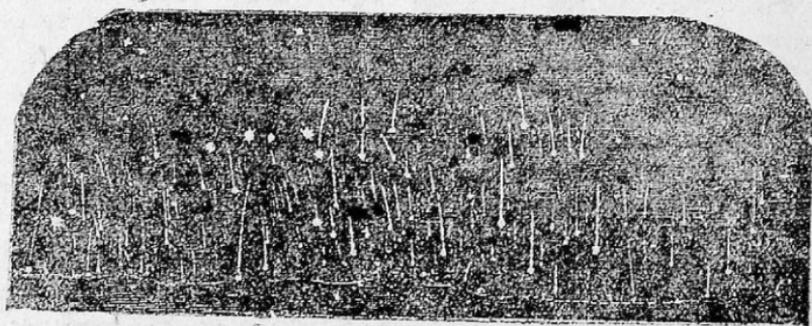
Γενικαὶ γνώσεις ἐκ τῆς χαρτογραφίας.

1. Γεωγραφικὸς χάρτης. Γεωγραφικὸς χάρτης καλεῖ-

Σχ. 8 Κοιμήτης

ται ἡ παράστασις ἐπὶ ἐπιπέδου χάρτου μέρους τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ἢ ὁλοκλήρου τῆς γῆς. Ἔχει δὲ συνήθως σχῆμα ὀρθογώ-

Σχ. 9. Βροχή διατόντων ἀστέρων

νίου τετραπλεύρου, οὗτινος αἱ ἐριζόντιαι πλευραὶ ἄγονται ἐκ δυ-

σμών πρὸς ἀνατολάς, αἱ δὲ κάθετοι ἐκ βορρᾶ πρὸς νότον. Οὕτως οἱ παράλληλοι κύκλοι φέρονται ὀριζοντίως, οἱ δὲ μεσημβρινοὶ καθέτως. Αἱ γραμμαὶ αὗται εἶναι παράλληλοι πρὸς τὰς πλευρὰς τοῦ πλαισίου, ὅταν ὁ χάρτης εἶναι τοπογραφικὸς καὶ παριστᾷ μικρὸν μέρος τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς· ἂν ὅμως οὗτος παριστᾷ μέγα μέρος τῆς γῆς, ἔν' ἀποδοθῇ καὶ τὸ σφαιρικὸν τμήμα αὐτῆς, οἱ γραμμαὶ αὗται παρίστανται ὡς καμπύλαι, μὴ οὔσαι παράλληλοι πρὸς τὰς πλευρὰς τοῦ πλαισίου.

Ἐν τῇ γεωγραφικῇ χάρτῃ παρίστανται ὁ ὀριζόντιος διαμελισμός, οἱ ποταμοί, αἱ λίμναι, αἱ σπουδαιότεραι πῦλεις, οἱ σιδηρόδρομοι καὶ αἱ κυριώταται ἑδοί. Ἡ δὲ μορφή τοῦ ἐδάφους μόλις διαφαίνεται κατὰ τὰ ὄρη, ὧν παρίστανται αἱ κλιτύες διὰ μικρῶν πεπεκνωμένων γραμμῶν ἢ καὶ διὰ γαιόχρου χρώματος.

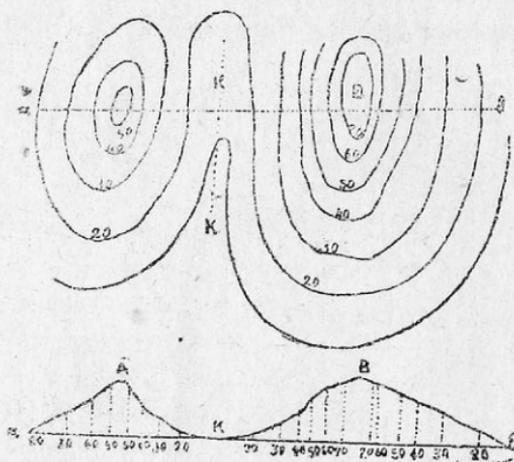
2. **Ἀνάγνωσις γεωγραφικοῦ χάρτου.** Αἱ διευθύνσεις τῶν παραλλήλων καὶ μεσημβρινῶν δεικνύουσι τὸν προσανατολισμὸν τοῦ χάρτου. Οὕτω παρατηροῦντες δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὴν διεύθυνσιν τῶν ἐλιγμῶν τοῦ ὀριζοντίου διαμελισμοῦ μιᾶς χώρας, τὴν διεύθυνσιν τῶν ποταμῶν, τῶν κοιλάδων, τῶν ὄρσειων, τὴν θέσιν τῶν πόλεων πρὸς τὰ πέριξ καὶ τὸν ὀρίζοντα αὐτῶν. Οὕτω π.χ. παρατηροῦντες τὸν χάρτην τῆς Ἀττικῆς ἀντιλαμβάνομεθα ὅτι ἡ πρὸς τὸν Σαρωνικὸν παράλια αὐτῆς ἔχει διεύθυνσιν ἐκ ΒΔ. πρὸς ΝΑ. Τὸ ἀκρωτήριο Σούνιον εἶνε τὸ νοτιώτατον τῆς Ἀττικῆς. Ὁ Κηφισὸς ποτατὸς ἔχει διεύθυνσιν ἐκ ΒΑ. πρὸς ΝΔ., ὁ Ὑμηττὸς ἐκ Β. πρὸς Ν., ἡ Πάρνης ἐκ Δ. πρὸς Α. Αἱ Ἀθῆναι κείνται κατὰ τὴν ὁμώνυμον πεδιάδα, ἣτις ἔχει πρὸς Α. τὸν Ὑμηττόν, ΒΑ. τὸν Πεντελικόν, πρὸς Β. τὴν Πάρνηθα, πρὸς Α. τὸν Αἰγάλεων, ΝΔ. δὲ τελευτᾷ πρὸς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον.

Ὅσον ὁ χάρτης ἀπεικονίζει μικροτέραν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς τοσοῦτον οὗτος εἶνε λεπτομερέστερος.

3. **Ἀνάγλυφος Χάρτης.** Ἀνάγλυφος χάρτης εἶνε ἐκεῖνος, ὅστις παριστᾷ τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους καὶ τὰ ἐπ' αὐτοῦ ὡς ἐν εἰκόνι ἐκτύπων. Αἱ φυσικαὶ ἀνωμαλίαι τοῦ ἐδάφους ἐκτυποῦνται ἐν τούτῳ ἐν σμικρῷ.

Ἐάν τις συγκρίνη ἀνάγλυφον χάρτην, ὃν ἐμελέτησε πρὸς ἐπίπεδον γεωγραφικόν, δύναται νὰ διδαχθῇ τὸν τρόπον, δι' οὗ ἀναπαρίσταται τὸ ἔδαφος, καὶ πῶς διάφορα ὕψη ἀποδίδονται δι' ἄραια τέρων ἢ πυκνοτέρων γραμμῶν.

4. **Τομή.**— Ἄς ὑποθέσωμεν, ὅτι ἔχομεν ἔδαφος τι, ὅπερ

Σχ. 10. Τομή.

παρίσταται διὰ καμπύλων γραμμῶν. Ἐχομεν π. χ. δύο λόφους Α καὶ Β, οἵτινες χωρίζονται διὰ τινος κοιλάδος Κ. Φέρομεν δι' αὐτῶν τὴν γραμμὴν α β καὶ ὑποθέτομεν ὅτι αὕτη διέρχεται καθέτως τοῦς λόφους τούτους. Ἡ γραμμὴ αὕτη ἐν τῇ πραγματικῇ ἐδάφει θὰ τέμνη τοῦτο κατὰ καμπύλην γραμμὴν, ἣν καλοῦμεν *τομήν* (σχ. 10).

Ὅθεν *τομή* ἔδαφους τινὸς εἶναι ἢ διὰ καθέτου ἐπιπέδου διατομή τούτου, καθ' ἣν οἰανδήποτε διεύθυνσιν, πρὸς ἣν ἀντιστοιχοῦσι τὰ ὕψη τῶν διαφόρων σημείων τοῦ ἔδαφους.

5. **Μέτροις ἀποστάσεων, κλίμαξ.** Ἐπὶ τοῦ χάρτου δυνάμεθα νὰ ἀνευρίσκωμεν καὶ τὰς πραγματικὰς ἀποστάσεις διαφόρων σημείων. Ἐπειδὴ δ' ἐν τῷ χάρτι αἱ ἀποστάσεις παρίστανται πολὺ μικρότεραι, πρὸς ἀνεύρεσιν τούτων βοηθοῦμεθα ὑπὸ τῆς *κλίμακος*, ἣτις παρατίθεται τῷ χάρτι.

Κλίμαξ εἶναι ἡ ὑφισταμένη σχέσηις μεταξὺ τῶν πραγματικῶν ἀποστάσεων πρὸς τὰς ἐπὶ τοῦ χάρτου ἀντιστοιχοῦσας. Ἐάν π. χ. ἕκτασις τοῦ ἔδαφους 1 μέτρου ἀναπαρίσταται ἐπὶ τοῦ χάρτου εἰς μῆκος 1 χιλιοστ. (0,001 μετ.), δηλ. 1000 φορές μικρότερον, ἢ σχέσηις τῶν δύο τούτων μηκῶν εἶναι 2 πρὸς 1000, γράφεται δὲ

ὡς κλάσμα $\frac{1}{1000}$ ἢ $1 : 1000$, τοῦ ὁποίου ὁ μὲν ἀριθμητῆς παριστᾷ πραγματικὸν τι μῆκος, ὁ δὲ παρονομαστῆς ποσάκις τὸ μῆκος τοῦτο παρίσταται ἐν τῷ χάρτῃ μικρότερον. Ἀντιστρόφως, εἰς τὴν κλίμακα $\frac{1}{10000}$ 1 χιλιοστόμ. τοῦ χάρτου ἀντιστοιχεῖ πρὸς 10 μέτρα, εἰς

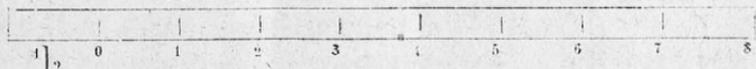
τὴν κλίμακα $\frac{1}{700.000}$ πρὸς 700 μέτρα, εἰς τὴν κλίμακα $\frac{1}{1.000.000}$

ἀντιστοιχεῖ πρὸς 10000 μέρ. ἢ 1 χιλιόμετρον κλπ.

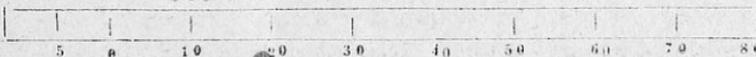
Ὅσον μικρότερος εἶναι ὁ παρονομαστῆς κλίμακος ἐνὸς χάρτου τοσοῦτον ἡ χώρα ἀπεικονίζεται μεγαλυτέρα, δι' ἃ ὁ χάρτης οὗτος εἶνε λεπτομερέστερος.

Διὰ νὰ μετρώμεν τὴν πραγματικὴν ἀπόστασιν δύο σημείων ἐπὶ τοῦ χάρτου χωρὶς νὰ καταφεύγωμεν εἰς ὑπολογισμούς, εἶνε κατεσκευασμένη ἐν τῷ χάρτῃ καὶ παρὰ τὴν κλίμακα γραμμὴ, ἣτις ὑποδιαιρεῖται εἰς ἴσα διαστήματα, ὧν ἕκαστον παριστᾷ ὀρισμένον ἀριθμὸν μέτρων (ἑκατόμετρα, χιλιόμετρα, μυριομετρα). Ἐὰν θέλωμεν νὰ μετρήσωμεν ἀπόστασιν τίνα, μετροῦμεν ταύτην ἐπὶ τοῦ χάρτου διὰ τοῦ διαβήτου. Ἐπειτα θέτομεν τὸ ἐν ἄκρον τοῦ διαβήτου ἐπὶ μιᾶς τῶν διαιρέσεων τῆς κλίμακος δεξιὰ τοῦ Ο οὕτως, ὥστε τὸ ἕτερον ἄκρον νὰ πέσῃ ἀριστερὰ τοῦ Ο καὶ ἐπὶ τῆς κλίμακος. Οὕτως εὐρίσκομεν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἑκατομμέτρων (χιλιομέτρων, μυριομέτρων), ἔτι δὲ κλάσμα τούτου, ὅπερ ὑπολογίζεται ἀριστερόθεν τοῦ Ο.

Ἡ κλίμαξ $\frac{1}{100.000}$ παρίσταται ὡς ἐξῆς κατὰ χιλιόμετρα.

Ἡ κλίμαξ $\frac{1}{1.000.000}$ παρίσταται κατὰ χιλιόμετρα ὡς ἐξῆς :

Διὰ τῆς κλίμακος, ἐὰν θέλωμεν νὰ ὑπολογίσωμεν πόσον ἐσμηκρύνθη τὸ πραγματικὸν μέγεθος τῆς ἐπιφανείας τῆς ἀπεικονιζο-

μένης χώρας, πρέπει νά πολλαπλασιάσωμεν τὸν παρονομαστήν ἐπὶ ἑαυτὸν. Εἰς τὴν κλίμακα π. χ. 1 : 1000 ἢ πραγματικὴ ἐπιφάνεια τῆς ἀπεικονιζομένης χώρας ἐσμικρύνθη 1000×1000 φορές, ἤτοι ἀπεικονίσθη 1.000.000 φορές μικροτέρα. Ἐὰν ἔχωμεν χάρτην τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ κλίμακα 1 : 1.000.000 καὶ θεωρήσωμεν αὐτὸν ὡς σινδόνα, θὰ καλύψωμεν τὴν πραγματικὴν ἐπιφάνειαν τῆς Ἑλλάδος, ἐὰν ἔχωμεν 1.000.000.000.000 ἴσας πρὸς ταύτην σινδόνας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Γενικαὶ γνώσεις ἐκ τῆς φυσικῆς γεωγραφίας καὶ τῆς ἀνθρωπογραφίας.

1. **Φυσικὴ σύστασις τῆς γῆς.** Ἐμάθομεν ὅτι ἡ γῆ ἦτέ ποτε διάπυρος καὶ ἐν τετηκυῖα καταστάσει, ἐπειδὴ δὲ ἀπαύστως ἐψύχето, ἐστερεοποιήθη μόνον ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς. Ἀκολούθως καὶ οἱ ἐπ' αὐτῆς εὐρισκόμενοι ἀτμοὶ ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ κατέπεσον καὶ ἐσχημάτισαν τοὺς ὠκεανούς. Οὕτω σήμερον ἐν τῇ γῇ διακρίνονται τὰ ἑξῆς :

α') **Τὸ τετηκὸς περίκεντρον**, δηλ. τὰ διάπυρα καὶ τετηκῶτα εἰσέτι σπλάγγνα τῆς γῆς, ὅπως εἶνε ἐν τῷ πορτοκαλίῳ ὁ ὁπὸς αὐτοῦ.

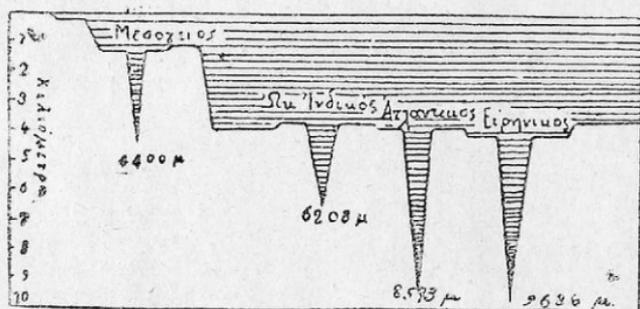
β') **Ἡ λιθόσφαιρα**, δηλ. ὁ στερεοποιηθεὶς φλοιὸς τῆς γῆς κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς, ὅπως εἶνε ὁ φλοιὸς τοῦ πορτοκαλίου. Τὸ πάχος αὐτῆς εἶνε μὲν 150 ἕως 200 χιλιομέτρων.

γ') **Ἡ ὑδροσφαιρα**, δηλ. τὸ καλύπτον τὴν λιθόσφαιραν ὕδωρ, ὅπερ ἄλλοτε ἐκάλυπτεν αὐτὴν πανταχοῦ ὡς ἀπέραντος ὠκεανός.

δ') **Ἡ ἀτμόσφαιρα**, δηλ. ὁ ἀτμοσφαιρικός ἀήρ, ὅστις περιβάλλει τὴν γῆν ὡς σφαῖρα κοίλη.

ε') **Ἡ βιόσφαιρα**, δηλ. ἡ ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια τῆς λιθοσφαίρας, ἣτις χρησιμεύει ὡς κατοικία τῶν ἀνθρώπων, τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν.

ἠπείρους καὶ τὰ ὄρη καὶ διεμόρφωσαν τοὺς ὃ μεγάλους ὠκεανούς. Ὅτε ἔμως πλέον ἢ λιθόσφαιρα ἔπαυσε νὰ εἶνε ἐλαστική, ἢ συστολή δὲ τῶν σπλάγγων ἐξηκολούθει, ἢ λιθόσφαιρα πολλάκις διεσπάρθη, διὰ δὲ τῶν ρηγμάτων ἀνήρχετο ἢ τετηκυῖα ὕλη μέχρι τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον καὶ νῦν ἐτι ἀνεκθλίβεται κατὰ περιόδους ἢ τετηκυῖα αὐτῆ ὕλη (λάδα), ἣτις σχηματίζει τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ἠφαίστεια.

Σχ. 12. Τὰ βάθη τῆς θαλάσσης.

Τὰ περισσότερα ἠφαίστεια τῆς γῆς εὐρίσκονται εἰς τὰ παράλια, διότι ἐκεῖ ἠνοίχθησαν καὶ τὰ περισσότερα καὶ βαθύτερα ρήγματα τοῦ ἐδάφους κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν ἠπείρων. Ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐνεργὸν ἠφαίστειον εἶτε τὸ τῆς νήσου Θήρας.

3. **Μορφολογία τοῦ βυθοῦ τῶν θαλασσῶν.** Αἱ ἀνωμαλῖαι τοῦ βυθοῦ τῶν θαλασσῶν εἶνε μικρότεραι. Ἐνῶ τὰ ὄρη τῆς ξηρᾶς σχηματίζουν ἀποτόμους ἀνυψώσεις, τὰ μεγάλα βάθη τῆς θαλάσσης σχηματίζουν ἠρέμους καταπτώσεις. Ἄξιον δὲ παρατηρήσεως εἶνε, ὅτι τὰ μέγιστα βάθη τῶν θαλασσῶν δὲν κατέχουσι τὸ κεντρικὸν μέρος αὐτῶν, ἀλλ' εὐρίσκονται μᾶλλον πρὸς τὰ παράλια, καθ' ἃ ὑπάρχουσι ὑψηλὰ ὄρη. Παρὰ τὰ παράλια τὸ βάθος τῆς θαλάσσης κατὰ μὲν τοὺς αἰγιαλοὺς καταπίπτει κατὰ μικρὸν, κατὰ δὲ τὰς ἀπὸ τῶν ἀποτόμων. Τὸ βαθύτατον μέρος τῶν θαλασσῶν εὐρίσκεται ἐν τῷ Μεγάλῳ ὠκεανῷ, παρὰ τὰς Φιλιππῖνας νήσους (10 χιλιόμετρα).

4. Συγκοινωνία διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης. Διὰ τὴν συγκοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ τὸ ἐμπόριον χρησιμεύουσι κατὰ μὲν τὴν ξηρὰν αἱ ὁδοί, οἱ υἰδηρόδρομοι, οἱ πλωτοὶ ποταμοὶ καὶ αἱ διώρυγες, κατὰ δὲ τὴν θάλασσαν τὰ πλοῖα (ἀτμόπλοια καὶ ἱστιοφόρα). Πλὴν τούτων οἱ ἄνθρωποι δύνανται νοερῶς νὰ συγκοινωνῶσι διὰ τοῦ τηλεγράφου καὶ τηλεφώνου. Πρὸς τοῦτο ὑπάρχουσι κατὰ διαφόρους διευθύνεις ἐν μὲν τῇ ξηρᾷ γραμμαὶ συμμάτων, ἐν δὲ τῇ θαλάσῃ καλωδία.

5. Φυσικὰ προϊόντα. Φυσικὰ προϊόντα τῆς γῆς εἶνε τὰ φυτὰ, τὰ ζῷα καὶ τὰ ὄρυκτά.

Φυτὰ ἢ χλωρίς εἶνε τὰ φυόμενα ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐξαπλούμενα ὡς ἔνδυμα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς. Ὑπάρχουσι πολλὰ εἶδη φυτῶν, ἅτινα δὲν εἶνε καθ' ἕμοιον τρόπον ἐξηπλωμένα ἐπὶ τῆς ξηρᾶς. Περὶ τοὺς πόλους, ἢ χλωρίς εἶνε μικρά, μόνον δὲ βρύα καὶ λειχήνες εὐδοκιμοῦσιν. Ὅσον δὲ προχωροῦμεν πρὸς τὸν ἰσημερινόν, τοσοῦτον ἢ χλωρίς γίνεται ἀφθονωτέρα καὶ πλουσιωτέρα. Πλουσιωτάτη εἰς τὴν θερμὴν ζώνην, ἐνθα εὐρίσκονται τὰ παρθεῖνα δάση μετὰ γιγαντιαίων δένδρων.

Τὰ ζῷα εὐρίσκονται καθ' ὅλην τὴν γῆν, εἶνε δὲ καὶ ταῦτα κατὰ τὴν ποικίλλαν τῶν εἰδῶν περισσότερα εἰς τὴν θερμὴν ζώνην.

Ὅρυκτά εἶνε τὰ ἀψυχὰ φυσικὰ σώματα τῆς γῆς. Σπουδαιότατα καὶ χρησιμώτατα εἰς τὸν ἄνθρωπον εἶνε τὸ ἄλας, τὸ πετρεῖλαιον, οἱ λίθοι καὶ τὰ διάφορα μέταλλα (χρυσός, ἄργυρος, μέλυβδος, χαλκός κλπ).

6. Τεχνικὰ προϊόντα. Τὰ τεχνητὰ προϊόντα παράγονται ἐκ τῶν φυσικῶν διὰ τῆς βιομηχανίας. Οὕτως ἐκ τοῦ βάμβακος, τοῦ λίνου, τοῦ ἐρίου καὶ τῆς μετάξης κατασκευάζονται διάφορα ὑφάσματα. Ἐκ τῶν ἐλαιῶν, τοῦ φοίνικος, τοῦ σησάμου, τοῦ βόδου καὶ ἄλλων παράγεται ἔλαιον· ἐκ τῶν σταφυλῶν, τῶν σύκων τῶν τεύτλων καὶ ἄλλων παράγεται οἰνόπνευμα κλπ.

7. Ἀνθρώπινον γένος. Ὁ ἄνθρωπος εἶνε τὸ τελειότερον πλάσμα τῆς δημιουργίας, διακρινόμενον τῶν ἄλλων ζῴων διὰ τὴν τελειοτέραν κατασκευὴν τοῦ σώματος καὶ τὸ λογικόν.

Σαρεῆ Γεωγραφία Β' Ἑλλην. Σχολ. Ἐκδ. 11η 15/5/1926. 2

Πάντες δὲ οἱ ἄνθρωποι ἀνέρχονται εἰς 1.750.000.000. Ἐκ τούτων 470 ἐκ. κατοικοῦσιν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, 900 ἐκατ. ἐν τῇ Ἀσίᾳ, 140 ἐκ. ἐν τῇ Ἀφρικῇ, 230 ἐκ. ἐν τῇ Ἀμερικῇ καὶ 7 ἐκ. ἐν τῇ Αὐστραλίᾳ καὶ Πολυνησίᾳ.

Σ. Θρησκείαι. Αἱ διάφοροι θρησκείαι τῶν ἀνθρώπων παρήχθησαν ἐκ τῶν διαφόρων δοξασιῶν, τὰς ὁποίας ἔχουσι πάντες οἱ ἄνθρωποι περὶ τοῦ Θεοῦ. Δύναται δὲ αὐταὶ νὰ καταταχθῶσιν εἰς δύο μεγάλας τάξεις, τὸν *πολυθεϊσμόν καὶ τὸν μονοθεϊσμόν*. Εἰς μὲν τὸν πολυθεϊσμόν ἀνήκουσιν αἱ θρησκείαι ἐκεῖναι, αἵτινες παραδέχονται ἕνα μόνον Θεόν.

Εἰς τὰς πολυθεϊκὰς θρησκείας ὑπάγονται :

α') ὁ *φετικισμός*, ἐν τῇ μέσῃ Ἀφρικῇ, καθ' ἣν λατρεύονται ἄψυχα ἀντικείμενα ἢ ἔμψυχα (λίθοι, δένδρα, ζῷα). Αὕτη εἶνε ἡ χονδροειδέστερα τῶν θρησκειῶν.

β') ὁ *βραχμανισμός καὶ ὁ βουδδισμός*, ἐπικρατοῦσαι ἐν τῇ Ν. Α. Ἀσίᾳ (περὶ τὰ 650 ἐκατ.). Αὗται εἶναι αἱ τελειότεραι πολυθεϊκῆς θρησκείαι.

Εἰς τὰς μονοθεϊκὰς θρησκείας ἀνήκουσι :

α') ὁ *ιουδαϊσμός*, ἡ θρησκεία τῶν Ἑβραίων (11 ἐκατ.), β') ὁ *μωιμεθανισμός* (240 ἐκατ.), γ') ὁ *χριστιανισμός* (600 ἐκατ.), ὅστις περιλαμβάνει πάντας τοὺς πιστεύσαντας εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Οἱ χριστιανοὶ ὑποδιαιροῦνται: 1) εἰς ὀρθοδόξους, 2) εἰς δυτικούς ἢ πικτικούς καὶ 3) εἰς διαμαρτυρομένους.

Σ. Πολιτισμὸς. Ἐπειδὴ ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἄλλοι ἔχουσι μικρὰν διανοητικὴν μόρφωσιν καὶ ἄλλοι μεγαλύτεραν, διὰ τοῦτο οἱ ἄνθρωποι διακρίνονται εἰς *βαρβάρους καὶ πεπολιτισμένους*. Ἡ βαρβαρότης ἢ ὁ πολιτισμὸς ἐξαρτᾶται ἰδίως ἐκ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν οἱ ἄνθρωποι ζῶσιν. Οὗτω κατὰ τὸν τρόπον τοῦ βίου καλοῦνται :

α') *πλάνητες*, ὅσοι μόλις ἔχουσι σταθερὰν κατοικίαν καὶ ζῶσιν ἐκ τοῦ κυνηγίου καὶ τῆς ἀλιείας. Οὗτοι εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἄγριοι.

β') *νομάδες*, ὅσοι δὲν ἔχουν σταθερὰν κατοικίαν, ἀλλὰ πλά-

νώνται υπό σκηνάς από τόπου εις τόπον ζώντες εκ τῆς διατροφῆς ζώων (κτηνοτροφίας).

γ') **Οι μονίμους κατοικίας** ἔχοντες, οἵτινες διὰ τοῦ συνοικισμού ἀποτελοῦσι χωρία καὶ πόλεις. Οἱ λαοὶ οὗτοι εἶνε συνήθως πεπολιτισμένοι.

ΙΟ. «Φυλὰὶ τῶν ἀνθρώπων. Πάντες οἱ ἐπὶ τῆς γῆς ἄνθρωποι διαφέρουσι κατὰ τὸ χρῶμα τοῦ δέρματος τὴν κατασκευὴν τοῦ κρανίου καὶ τὸ εἶδος τῆς κόμης. Κατὰ τὰς διαφορὰς ταύτας διακρίθονται εἰς πέντε ἀνθρωπολογικὰς φυλὰς αἵτινες εἶνε αἱ ἑξῆς :

α') **Καυκασία**, (λευκὴ φυλὴ). Οἱ ἄνθρωποι τῆς φυλῆς ταύτης ἔχουσι τὸ χρῶμα λευκὸν ἢ σιτόχρουν, κεφαλὴν κανονικὴν, πρόσωπον ὄσειδὲς καὶ τρίχας μακρὰς καὶ εὐθείας. Κατοικοῦσι δ' ἐν τῇ Εὐρώπῃ, τῇ ΝΔ. Ἀσίᾳ, τῇ Β. Ἀφρικῇ καὶ ὡς ἔποικαι ἐν τῇ Ἀμερικῇ, Αὐστραλίᾳ καὶ τῇ Ν. Ἀφρικῇ (περὶ τὰ 800 ἑκατ.)

β') **Μογγολικὴ** (κίτρινη φυλὴ). Οἱ Μογγόλοι ἔχουσι χρῶμα κίτρινον ἢ μελανόχρουν, τὰ μῆλα τῶν παρειῶν προέχοντα, ὀφθαλμοὺς στενοὺς καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ λοξοὺς καὶ τρίχωμα μέλαν καὶ σκληρόν. Κατοικοῦσι δὲ ἐν τῇ βορείᾳ, ἀνατολικῇ καὶ μέσῃ Ἀσίᾳ ὡς καὶ εἰς τὰς βορείας χώρας τῆς Εὐρώπης (περὶ τὰ 550 ἑκατομμύρια).

γ') **Νιγριτικὴ ἢ Αἰθιοπικὴ** (μαύρη φυλὴ). Οἱ τῆς φυλῆς ταύτης ἔχουσι δερμα μέλαν, σιαγόνας προεχούσας, χεῖλη πλατέα καὶ τρίχωμα ἐριώδες. Κατοικοῦσι δὲ ἐν τῇ μέσῃ καὶ νοτίᾳ Ἀφρικῇ (περὶ τὰ 110 ἑκατ.).

δ') **Ἀμερικανικὴ.** Οἱ τῆς φυλῆς ταύτης ἔχουσι χρῶμα χαλκόχρουν, ἔπερ βάπτουσι ἐρυθρόν (ἐρυθρόδερμοι), σιαγόνας προεχούσας, χεῖλη πλατέα καὶ τρίχωμα ἐριώδες. Οὗτοι εἶνε αὐτόχθονες Ἀμερικανοὶ καὶ βαθμῆδὸν ἐκλείπουσιν (8 ἑκατ.).

ε') **Μαλαϊκὴ.** Οἱ Μαλαῖοι ἔχουσι χρῶμα κίτρινον μελανίζον, ῥίνα πλατεῖαν καὶ στόμα μέγα, τρίχωμα δὲ οὐλον συνήθως. Κατοικοῦσιν ἐν τῇ χερσονήσῳ τῆς Ἀσίας Μαλάκκα καὶ ταῖς Ἰνδικαῖς νήσοις (50 ἑκατ.).

Ἐπάρχουσι καὶ τινες ἰδιαιτέραι φυλαί, αἵτινες δὲν ὑπάγονται εἰς τὰς ἀνωτέρω. Τοιαύτας φυλὰς ἀποτελοῦσιν οἱ Ἀυστραλια-

θαλάσσης σχηματίζονται τὸ *Τυρρηνικόν*, τὸ *Ἴόνιον*, τὸ *Ἀδριατικόν* καὶ τὸ *Αἰγαῖον*. Τὸ Αἰγαῖον συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Προποντιδος καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου. Εἰς τὸ βορειότερον δὲ μέρος τοῦ Εὐξείνου σχηματίζεται ἡ *Ἀζοφικὴ* θάλασσα, καὶ αὕτη πηγνυμένη τὸν χειμῶνα.

Χερσόνησοι. Μεταξὺ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, τῆς βορείας θαλάσσης, τοῦ Σκαγερράκου, Καττεγάτου καὶ Βαλτικῆς θαλάσσης ἐκτείνεται ἡ *Σκανδιναυικὴ* χερσόνησος, ἡ μεγίστη τῆς Εὐρώπης. Ἀπέναντι ταύτης, μεταξὺ τῆς βορείας καὶ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης εἶνε ἡ *Ιουκλανδική*. Νοτιοδυτικῶς, μεταξὺ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τῆς Μεσογείου, ἐκτείνεται ἡ *Πυρρηναϊκὴ*, κατὰ δὲ τὴν Μεσόγειον ἡ *Ἰταλικὴ* καὶ ἡ *Ἑλληνικὴ*. Ἐν δὲ τῇ Εὐξείνῳ πρὸς τὴν Ἀζοφικὴν ἐκτείνεται ἡ *Ταυρικὴ* (ἢ Κριμαϊκὴ) χερσόνησος.

Νῆσοι. Νήσους ἡ Εὐρώπη ἔχει ἐν μὲν τῇ Ἀτλαντικῇ τὰς *Βρεττανικὰς* (μεγάλῃ Βρεττανίᾳ καὶ Ἰρλανδίᾳ). Ἐπάρχουσι δὲ πολλαὶ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς θαλάσσαις, ὡς ἐν τῇ Βαλτικῇ, ἐν τῇ Μεσογείῳ καὶ ἰδίως ἐν τῇ Αἰγαίῳ Πελάγει (αἱ Ἑλληνικαί).

Προσβολαὶ τοῦ ἑδάφους. Ἡ Εὐρώπη διακρίνεται εἰς ὄρεινὴν καὶ πεδινὴν. Ἐὰν φέρωμεν γραμμὴν ἀπὸ τῆς Βορείου θαλάσσης μέχρι τοῦ Εὐξείνου πόντου, σχηματίζομεν τὸ ἕριον τῶν δύο τούτων μερῶν. Καὶ τὸ μὲν βορειοανατολικὸν μέχρι τῶν Οὐραλίων ὄρεων εἶνε ἐκτεταμένον βαθύπεδον, τὸ δὲ ἕτερον κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν. Τὸ κεντρικὸν καὶ ὑψιστὸν σύστημα τῆς Εὐρώπης εἶνε αἱ πλήρεις παγετῶνων *Ἄλπεις*, ὧν τὸ ὑψιστὸν ὄρος εἶνε τὸ *Δευκόν* (4800 μ. ὕψος). Ἐκ τούτων προεκτείνονται τὰ πλεῖστα τῶν ὄρεων τῆς Εὐρώπης, ἐν οἷς καὶ τὰ τῆς ἑλληνικῆς καὶ ἰταλικῆς χερσονήσου.

Τὸ μέσον ὕψος πάσης τῆς Εὐρώπης εἶνε 330 μέτρων. Ὅροπέδια δὲ σχηματίζονται ὀλίγα καὶ μερικὰ σχετικῶς πρὸς τὰς ἄλλας ἡπείρους (ὡς τὸ τῆς *Πυρρηναϊκῆς* χερσονήσου καὶ τὸ *Βαυαρικόν*).

Ἄρειον. Ἡ Εὐρώπη ὑπερτερεῖ τῶν ἄλλων ἡπείρων κατὰ

τὸ πλῆθος τῶν πλοῦμων ποταμῶν, Παρατηροῦνται δὲ δύο κύρια κέντρα ἀρχῆς ποταμῶν, αἱ Ἄλπεις καὶ τὸ κεντρικὸν θαλάσσιον πεδὸν τῆς βορειοανατολικῆς Εὐρώπης.

Ἐκ τῶν Ἄλπεων τρέφονται τρεῖς σπουδαιότατοι, ὁ **Ροδανός**, ὁ **Ῥήνος** καὶ ὁ μέγιστος τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης **Δούναβις**. Ἐκ δὲ τῶν ποταμῶν τῆς ΒΑ. Εὐρώπης σπουδαιότατοι εἶνε ὁ **Ανείπερος**, ὁ **Δών**, καὶ ὁ **Βόλγας**, ὁ μέγιστος τῆς Εὐρώπης.

Καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν λιμνῶν εἶνε μέγας. Ἰδίως διακρίνονται πολλαὶ λίμναι ἀμφοτέρωθεν τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης ὡς καὶ κατὰ τὰς Ἄλπεις.

Κλίμα. Ἡ Εὐρώπη δύναται νὰ διαιεσθῆ εἰς τρεῖς κλιματολογικὰς ζώνας, αἵτινες εἶνε αἱ ἑξῆς:

1) Ἡ πρὸς τὴν **Μεσόγειον** θάλασσαν ζώνη· ἔχει θέρος θερμὸν, χειμῶνα δὲ γλυκύν.

2) Ἡ πρὸς τὸν **Ἀτλαντικὸν** ζώνη· ἔχει θέρος ὑποθερμὸν, χειμῶνα δὲ γλυκύν.

3) Ἡ **βορειοανατολική** ζώνη· ἔχει θέρος βραχύ, χειμῶνα δὲ ψυχρὸν. Ἐπικρατοῦντες ἀνεμοὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ εἶνε οἱ βόρειοι καὶ οἱ νοτιοδυτικοί.

Πληθυσμὸς. Ἡ Εὐρώπη κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν τῶν ἡπείρων κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων (470 ἑκατ.), τὴν πρώτην δὲ κατὰ τὴν πυκνότητά τοῦ πληθυσμοῦ (47 κάτ. ἀνὰ ἐν 1 χιλ.).

Οἱ κάτοικοι δ' αὐτῆς, πλὴν ὀλίγων, ἀνήκουν εἰς τοὺς Ἀρίους λαοὺς, ὧν διακρίνονται τρεῖς ὁμοεθνεῖαι.

1) Ἡ **Ἑλληνολατινική** (120 ἑκατ.), κατὰ τὴν νοτιάν καὶ δυτικὴν Εὐρώπην.

2) Ἡ **Γερμανική** (160 ἑκατ.), ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Εὐρώπης καὶ ἐν ταῖς βορείαις χερσονήσοις καὶ νήσοις.

3) Ἡ **Σλαβική** (150 ἑκατ.) κατὰ τὴν ΒΑ. Εὐρώπην καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ χερσονήσῳ.

Ἐκ τῶν λαῶν δὲ τῆς Εὐρώπης δὲν εἶνε Ἄριοι οἱ **Φίννοι**, οἱ **Λάπωνες**, οἱ **Οὐγγροὶ**, οἱ **Τοσθκοὶ** καὶ τινες ἄλλοι.

Θρησκεία. Οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης εἶνε χριστιανοὶ (ὄρ-

Κόλποι σπουδαιότατοι εἶνε·

Πρὸς Δ.

- 1) Ὁ μικρὸς τοῦ Ἀθλῶνος
παρὰ τὰ Ἀκροκεράννια.
- 2) Ὁ Ἀμβρακικὸς οὐτινος
εἴσοδος εἶνε ὁ πορθμὸς τῆς
Πρεβέζης.
- 3) Ὁ Κορινθιακὸς.

Πρὸς Α.

- 1) Ὁ Μέλας (κ. τοῦ Ξεροῦ)
- 2) Ὁ Στρυμονικὸς.
- 3) Ὁ Θερμαῖος (κ. τῆς Θεσσαλονίκης).
- 4) Ὁ Παγαοικὸς (κ. τοῦ Βόλου)
- 5) Ὁ Σαρωνικὸς (κ. τῆς Αἰγίνης)

Χερσόνησοι σημαντικώταται σχηματίζονται ἡ Χαλμιδικὴ μεταξὺ τοῦ Θερμαίου καὶ Στρυμονικοῦ κόλπου, καὶ ἡ Πελοπόννησος, ἥτις κεῖται πρὸς Ν. τοῦ Κορινθιακοῦ καὶ Σαρωνικοῦ κόλπου. Μεταξὺ τῶν κόλπων τούτων σχηματίζεται ὁ συνδέων τὴν Πελοπόννησον ἰσθμὸς τῆς Κορίνθου.

Πρὸς τὸν διαμελισμὸν τῆς Χερσονήσου ἀντιστοιχοῦσι πλείστα νῆσοι καὶ μάλιστα ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει, αἵτινες εὐνοοῦσι τὴν ἐπικοινωνίαν πρὸς τὴν ἀπέναντι ἀκτὴν, τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Αἱ νῆσοι τοῦ πελάγους τούτου εἶνε·

- 1) Αἱ νῆσοι τοῦ Θερμαίου πελάγους, 2) ἡ Εὐβοία, 3) αἱ Βόρειοι Σποράδες. 4) αἱ Ἀνατολ. καὶ καὶ Νότιοι Σποράδες, 5) αἱ Κυκλάδες καὶ 6) ἡ μεγαλόνησος Κρήτη.

Μεσοφολογία τοῦ ἐδάφους. Ἡ χερσονήσος εἶνε ὄρεινὴ, ἀφίνουσα μόλις δύο εὐρείας πεδιάδας τὴν Βουλγαρικὴν πρὸς τὸν Δούναβιν ποταμὸν καὶ τὴν τοῦ Ἐβρου.

Τὰ δὲ ὄρη δύναται νὰ διαιρεθῶσιν εἰς 5 ὁγκώδη συστήματα.

1) Αἱ Ἰλλυρικαὶ Ἀλπεις. Αὗται ἐκτείνονται κατὰ ΒΔ. μέρος τῆς χερσονήσου ὡς παράλληλοι ὄροσειραί. Μέρος τούτων καλοῦνται Δυναρικαὶ Ἀλπεις, ὧν ὑψιστον ὄρος εἶνε ὁ Δορμίκωσ.

2) Ἡ Πίνδος, ἥς ἡ κεντρικὴ ὄροσειρὰ ἐρῖζει τὴν Ἠπειρον ἀπὸ τῆς Μακεδονίας καὶ Θεσσαλίας. Πρὸς Β. ταύτης ὑψοῦται ὁ Σιάρδος (τουρκ. Σάρ δάγ, 3050 μ. ὑψ.). τὸ ὑψιστον τῶν ὄρων τῆς ἑλληνικῆς χερσονήσου.

3) Τὰ ὄρη τῆς συνεχοῦς Ἑλλάδος, ὧν πρὸς Β. ὑψοῦται ὁ

ύψηλός **Όλυμπος** (ή κατοικία τών θεών κατά τούς αρχαίους Έλληνας. 2935 μ. ύψ.). Συνέχεια τούτων είνε τά όρη τής Χαλκιδικής χερσονήσου, ής ύψιστον είνε ό πυραμιδοειδής **Άθως** (κ. Άγιον όρος), έχων ύψος σχεδόν 2000 μ.

4) Τά **Μακεδονοθρακικά** όρη. Ταύτα κατέχουσι τó ΒΑ μέρος τής Μακεδονίας και μέρος τής Θράκης, έχουσι δέ σχήμα τριγώνου. Τά σπουδαιότερα τούτων είνε τó **Σκόμιον**, ó **Όρβηλος** και ή **Ροδόπη** (κ. Δεσποτοδούνη).

5) **Ό Αΐμος** (κ. Βαλκάνια, δηλ. δασώδη όρη). Ούτος έρχόμενος από τού παραποτάμου τού Δουναβέως Τιμόκου εκτείνεται ώς όροσειρά μέχρι τού Εύξεινου πόντου, διαχωρίζων τάς κυρίας πεδιάδας τής χερσονήσου, τήν Βουλγαρικήν και τήν τού Έβρου.

Β΄ Σελ. Τά συνεχή τής χώρας όρη δέν διαμορφουσιν εύρειαν περιοχήν εις τούς ποταμούς: Άν εξαίρεσωμεν τόν διαγράφοντα τά όρια τής χερσονήσου Δούναβιν μόλις είνε πλωτοί οι παραπόταμοι τούτου **Σάβος** και **Μοράβας**. Έκ τών λοιπών μέγιστος είνε ό **Έβρος** τής Θράκης (κ. Μαρίτσα), όστις εκβάλλει εις τó Θράκιον πέλαγος (μέρος τού Αιγαίου). Έτεροι άξιοι λόγου ποταμοί εκβάλλουσι πρós μέν τó Αιγαίον ό **Νέστος**, ό **Στρουμών**, ό **Άξιός**, ό **Αλιάντων** και ό **Πηνειός** πρós δέ τó Ιόνιον ό **Αχελώος** και πρós τó Άδριατικόν ό **Άψος**, ό **Άψως** ό **Δορίλων** και ό **Νάρον** (κ. Ναρέντα).

Σχηματίζονται δέ και λίμναι τινές, ών πλείσται κείνται έν τή Μακεδονία, πολλούς έχουσ τρέφουσαι.

Κλίμα. Τό πρós Β. τού Αΐμου μέρος τής χερσονήσου έχει κλίμα μάλλον ψυχρόν, τó δέ πρós Ν. τού όρους τούτου γλυκό. Ούτως εις τάς παραλίους χώρας τού Αιγαίου και Ιονίου πελάγους σπανιώτατα πίπτει χιών, κατά δέ τó θέρος οι ετήσιαί άνεμοί (βόρειοι) μετριάζουσι τόν κάθωνα και εύνοουσι τήν κατά θάλασσαν συγκοινωνίαν.

Εβλάστησις και προΐόντα. Τό γλυκό κλίμα τού νοτίου μέρους τής χερσονήσου έπιτρέπει τήν βλάστησιν τών ελαιών και

των ἀμπέλων. Ποικιλώτερα προϊόντα παράγονται ἐν τῇ νοτιωτέρῳ μέρει, ὡς ἡ κορινθιακὴ σταφίς (ιδίως ἐν Πελοποννήσῳ), σῦκα, ἀμύγδαλα καὶ αἱ λοιπαὶ ὀπώραι, εὐδοκιμεῖ δ' ἔτι ἐν τοῖς νοτίοις βαθυπέδοις καὶ αὐτὸς ὁ φοῖνιξ.

Γενικὰ προϊόντα τῆς χερσονήσου εἶνε δημητριακοὶ κάρποι, κικινός, βάμβαξ, οἶνος. ἔλαιον καὶ μέλι, τὰ μᾶλλον δὲ τρεφόμενα ζῶα εἶνε πρόβατα, αἴγες, βόες καὶ ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Μοράδας χοῖροι.

Ἡληθυσμὸς. Ἡ χερσονήσος κατοικεῖται ὑπὸ διαφόρων λαῶν, οἵτινες ἐγκατεστάθησαν ἐνταῦθα κατὰ διαφόρους ἐποχάς.

1) Ἀρχαιότατοι εἶνε οἱ Ἕλληνες (6 ἑκατ.) καὶ οἱ Ἀλβανοί, συγγενεῖς πρὸς ἀλλήλους. Οἱ μὲν Ἕλληνες κατοικοῦσιν ἐν ταῖς πρὸς Ν. τοῦ Αἴμου χώραις, οἱ δὲ Ἀλβανοὶ ΒΔ. αὐτῶν. 2) Οἱ Νότιοι Σλάβοι (Σέρβοι, Κροάται, Σλοβῆνοι καὶ οἱ ἐκλαυσιθῆντες Βούλγαροι) κατὰ τὰς βορείας χώρας. 3) Οἱ Τοῦρκοι (1½ περίπου ἑκατομ.), κατοικοῦντες εἰς τινὰς πόλεις τῆς Θράκης καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ῥωμυλίας. Κατοικοῦσιν ἔτι καὶ Ῥουμάνοι, Ἀρμένιοι, Ἑβραῖοι καὶ Ἀθίγγανοι.

Πολιτικὴ διαίρεσις. Ἡ Ἑλληνικὴ χερσονήσος περιλαμβάνει τὰ ἑξῆς κράτη:

1) τὴν Ἑλληνικὴν Δημοκρατίαν, 2) τὴν Ἑθνωπαϊκὴν Τουρκίαν, 3) τὴν Ἀλβανικὴν Δημοκρατίαν, 4) τὸ βασίλειον τῆς Βουλγαρίας καὶ 5) τὸ βασίλειον τῆς Νοτιοσλαβίας.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

[130,000 τετραγ. χιλ.—περὶ τὰ 6 ἑκατ. κάμ.]

Ἡ Ἑλληνικὴ Δημοκρατία κεῖται κατὰ τὸ νοτιώτερον μέρος τῆς χερσονήσου μεταξὺ τοῦ Ἰονίου καὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγου.

Οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶνε ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, τοῦ ἐνδοξοτάτου λαοῦ τῆς Ἑβρώπης. Διακρίνονται νῦν

Α
Μαρίδα
Ποῦ
Ἄμφο

Ἐν τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι :

Ἀθῆναι (50.), πρωτ. τοῦ κράτους κατὰ τὴν θέσιν τοῦ ἀρχαίου ἕστεως. Ἔχει ἀξιόλογα μνημεῖα τῆς ἀρχαίας τέχνης, ἀτινα χιλιάδες ξένων ἐπισκέπτονται κατ' ἔτος.—**Πειραιεὺς** (20.), ἐπίγειον τῶν Ἀθηνῶν, ὁ κυριώτερος ἐμπορικὸς λιμὴν τοῦ κράτους.

6) Ἐν Πελοποννήσῳ :

Πάτραι (60), ἐμπορικώτατος λιμὴν τῆς Πελοποννήσου, ἐξ ἧς ἐξάγεται τὸ πλεῖστον τῆς Κορινθιακῆς σταφίδος.—**Τρίπολις** (13), μεσόγειος πόλις.—**Ναύπλιον**, παραλία πόλις μετὰ ὀχυρῶν φρουρίων.—**Σπάρτη**, κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἐνδοξον πόλιν τῶν Σπαρτιατῶν.

7) Ἐν ταῖς νήσοις :

Κέρκυρα (17), ἐμπορικὴ πόλις ἐν τῇ ὠραία ὁμωνύμῳ νήσῳ τοῦ Ἴονίου πελάγους.—**Ἐρμούπολις ἢ Σύρος** (18), ἐν τῇ μικρᾷ νήσῳ Σύρῳ.—**Μυτιλήνη** (20) πρωτ. τῆς νέας ἑλληνικῆς νήσου Δέσβου.—**Χανιά** (25), πρωτ. τῆς πολυταθοῦς μεγαλονήσου Κρήτης.

2) ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

(11)2 ἑκατ. κάτ.)

Θέσις. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία ἤτις πρὸ τῶν τελευταίων πολέμων ἐξετείνετο κατὰ μέγα μέρος τῆς χερσονήσου, κατέχει νῦν μικρὸν ἀνατολικὸν τμήμα τῆς Θράκης διὰ τοῦ κάτω ροῦ τοῦ Ἑβρου. Κατὰ ξηρὰν ὀρίζεται ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος. Βρέχεται ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου, τοῦ Βοσπόρου καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Προποντίδος.

Ἐδάτοικοι. Κύριοι κάτοικοι ταύτης εἶναι Ἕλληνες καὶ Τούρκοι.

Οἱ Τούρκοι εἶναι λαὸς θάρβαρος, ἐλθόντες εἰς τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τῆς μικρᾶς Ἀσίας καὶ καταλύσαντες τὴν ἑλληνικὴν Ἀυτοκρατορίαν. Θρησκείαν ἔχουσι τὴν **Μωαμεθανικὴν**.

Πολίτευμα εἶνε δημοκρατικόν.

Πολιτικὰ ὄργανα. Ἡ δύναμις τοῦ Τουρκικοῦ κράτους πρὸ πολλοῦ εὐρίσκειται ἐν παρακμῇ.

Ἡρόλεις. *Κωνσταντινούπολις* (ἡ βασιλις τῶν πόλεων), κατὰ τὸ νότιον στόμιον τοῦ Βοσπόρου ἐνθα σχηματίζεται ὁ Κεράτιος κόλπος, κάλλιστος λιμὴν τῆς πόλεως. Ἡ Κωνσταντινούπολις ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου τῷ (330 μ. Χ.) ἐν τῇ θέσει τοῦ ἀρχαίου Βυζαντίου καὶ ἐχρημάτισεν ὡς πρωτ. τοῦ βυζαντιακοῦ κράτους μέχρι τοῦ 1453, ὅτε κατεκτήθη ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ τοῦ Β' καὶ ἐγένετο πρωτ. τοῦ τουρκικοῦ κράτους. Ἐδριανούπολις (55) σπουδαία στρατηγικὴ πόλις κατὰ τὸν Ἑβρον καὶ πλησίον τῶν Ἑλληνικῶν συνόρων. Ῥαιδεστός, (20), ἐμπορικὴ πόλις κατὰ τὴν προποντίδα.

3) Ἡ ΑΛΒΑΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

[1 ἑκατ. κάτ.].

Τὸ κράτος τοῦτο συνεστάθη ἐσχάτως ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων περιελήφθη δὲ εἰς ταύτην καὶ μέρος τῆς βορείου Ἡπείρου. Ὁρίζεται πρὸς Β. καὶ Α. ὑπὸ τῆς Σερβίας καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος, πρὸς Δ. δὲ θρέχεται ὑπὸ Ἀδριατικοῦ πελάγους καὶ τοῦ Ἰονίου.

Οἱ κάτοικοι ταύτης, οἱ Ἀλβανοί, εἶνε ἀπόγονοι τῶν Πελασγῶν καὶ τῶν Ἰλλυριῶν. Οἱ πλεῖστοι αὐτῶν εἶνε κατὰ τὴν θρησκείαν μωαμεθανοί, ὀλιγώτεροι δὲ τοῦ δυτικοῦ χριστιανικοῦ δόγματος καὶ τοῦ ὀρθοδόξου.

Ἡ Ἀλβανία εἶνε ἀδιοργάνωτον κράτος. Παράλιος πολίχνη ταύτης εἶνε τὸ *Δυοράχιον* (6), (ἡ παλαιὰ *Ἐπίδαμνος*). Ἄλλαι εἶνε ἡ πρωτ. *Τύρρανα* (18) τὸ *Ἐλβασάν* (15), ἡ *Σκόδρα* (45), πρὸς Β. καὶ αἱ ἡπειρωτικαὶ πόλεις *Βεράιον*, *Αῦλων*, *Κορυτσά* καὶ *Αργυρόμαστρον*.

4) ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

[4 ἡ, ἑκατ. κάτ.].

Θέσις. Τὸ βασίλειον τῆς Βουλγαρίας κατέχει τὸ ΒΑ. μέρος τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου. Πρὸς Β. ὀρίζεται ὑπὸ τῆς Ῥουμανίας

διὰ τοῦ ποταμοῦ Δουνάβεως, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Σερβίας καὶ πρὸς Α. ὄρεχεται ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου.

Διὰ τοῦ ὄρους Αἷμου διαιρεῖται εἰς τὴν κυρίως Βουλγαρίαν πρὸς Β. καὶ εἰς τὴν ἀνατ. Ρωμυλίαν πρὸς Ν. Ἡ Ἐνατολ. Ρωμυλία εἶνε τὸ ὄρειον μέρος τῆς ἑλληνικῆς χώρας Θράκης, ὅπερ κατελήφθη ὑπὸ τῶν Βουλγάρων τῷ 1885.

Ἐμφότεραι αἱ χώραι εἶνε εὐφορώταται ἔχουσαι ἰδιάζον προϊόν τὸ ῥοδέλαιον.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι εἶναι Βούλγαροι, πλὴν Ἑλλήνων τινῶν, Τούρκων καὶ Ἑβραίων, οἵτινες κατοικοῦσιν εἰς τὴν ἀνατολ. Ρωμυλίαν. Οἱ Βούλγαροι εἶνε λαὸς τουρανικὸς κατοικήσας κατ' ἀρχὰς περὶ τὸν ποταμὸν Βόλγαν, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα. Μεταναστεύσαντες ἔνταῦθα κατὰ τὴν 7ην ἑκατονταετηρίδα ἐξεσλαβίσθησαν τὴν γλῶσσαν. Κατὰ τὸν κατὰ τῆς Τουρκίας πόλεμον τῷ 1912 συμμαχήσαντες μετὰ τῶν Ἑλλήνων, Σέρβων καὶ Μαυροβουνίων ἐπετέλεσαν κατ' ἀρχὰς ἀξιόλογα κατορθώματα κυριεύσαντες τὴν ἀνατολικὴν Μακεδονίαν καὶ μέγα μέρος τῆς Θράκης. Ἀλλὰ δειχθέντες ἀπληροστοὶ καὶ δόλιοι εἰς τοὺς συμμάχους αὐτῶν προεκάλεσαν τὸν κατ' αὐτῶν πόλεμον τῶν συμμάχων. Ἡ Βουλγαρία συντριβείσα κυρίως ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἔχασε τὰς κτήσεις αὐτῆς.

Θρησκεία. Οἱ Βούλγαροι εἶνε μὲν ὀρθόδοξοι χριστιανοί, ἀλλὰ σχισματικοί, ἔχοντες ἰδίαν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχήν, τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει βουλγαρικὴν ἐξαρχίαν.

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ Βουλῆς (Σοβράνιε). Βασιλεὺς σήμερον εἶνε ὁ Βόρις.

Πόλεις. 1) Ἐν τῇ κυρίως Βουλγαρίᾳ.

Σόφια (110). πρωτ. ἐν ὄροπεδίῳ καὶ ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Κωνσταντινουπόλεως—Βιέννης. — Πλεύνα (23) πόλις ὄχυρά, γνωστὴ διὰ τὴν ἐν ἔτει 1877 πολιορκίαν αὐτῆς ὑπὸ τῶν Ρώσων— Σούμλα (24), ὄχυρωτάτη πόλις—Βάρνα, (42), παραλία καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, ἔνθα καὶ ἀρ-

κετοὶ Ἕλληγες.—**Βιδίνιον** (16), **Νικόπολις** καὶ **Ρουσσούκιον** (45), πόλεις παραδουνάβιοι.

2) Ἐν τῇ ἀνατολικῇ Ρωμυλίᾳ·

Φιλιππούπολις (60), κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Φιλίππου, ἐπὶ τοῦ Ἑβρου.—**Σλίβνον** (25 Σήλιμνος) μικρὰ διομηχανικὴ πόλις.—**Κανζαλίξ** ὀνομαστὸν διὰ τὸ ἐνταῦθα παραγόμενον ἐξαίρετον ῥοδέλαιον.—**Πύργος** (15), παράλιος πόλις, ἔνθα κατοικοῦσι καὶ Ἕλληγες.

5) ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΩΝ ΣΕΡΒΩΝ ΚΡΟΑΤΩΝ ΚΑΙ ΣΛΟΒΗΝΩΝ (ΝΟΤΙΟΣΛΑΒΙΑ)

[Διπλάσιον τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἔκτασιν—13 ἑκατομ. κάτοικοι

ἔσσις. Πρὸ τοῦ τελευταίου παγκοσμίου πολέμου οἱ Σέρβοι μόνον ἀπετέλουν τὸ βασίλειον τῆς Σερβίας, ἐκτεινόμενον πρὸς Β. τῆς Ἑλληνικῆς Μακεδονίας μέχρι τοῦ Δουνάβεως· οὐδαμοῦ δὲ ἐδρέχετο ὑπὸ θαλάσσης, διότι πρὸς τὸ Ἀδριατικὸν Πέλαγος ἦτο τὸ μικρὸν βασίλειον τοῦ Μαυροβουνίου καὶ χῶραι τῆς Αὐστρίας, ἢ Ἑρζεγοβίνης, ἢ Βοσνία καὶ ἢ Δαλματία. Σήμερον ἡ Νοτιοσλαβία περιλαμβάνει πλὴν τῆς Σερβίας δλόκληρον τὸ ΒΔ. τμήμα τῆς χερσονήσου καὶ πέραν ἐν τῷ Δουνάβεως καὶ τοῦ Σάβου.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι εἶνε Σλάβοι. Οἱ Σέρβοι, εἰς οὓς ὑπάγονται καὶ οἱ Βόσνιοι, Ἑρζεγοβίνιοι καὶ Μαυροβούνιοι εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι τὸ θρήσκευμα. Ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν καὶ μάλιστα εἰς τὴν χοιροτροφίαν, ἕνεκα τῆς ἀφθονίας τῶν θαλανιδίων.

Πολίτευμα. **Συνταγματικὴ μοναρχία** μετὰ δουλῆς (Σκουπίννας). Βασιλεὺς αὐτῆς εἶνε ὁ Ἀλέξανδρος (ὁ Καραγεώργεβιτς).

Πόλεις. 1) Ἐν τῇ Παλαιᾷ Σερβίᾳ· **Βελιγράδιον** (120) (δηλ. Ἀσπρόπυργος), πρωτ., ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως κατὰ τὴν συμβολὴν τοῦ Σάβου. Εἶνε πόλις ὄχυρά, ἔχουσα σπουδαιότατην θέσιν διὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ σιδηροδρόμου ἐκ τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης εἰς τὴν ἑλληνικὴν χερσόνησον.—**Νις** (26), (π. Ναϊσσός, ἢ γενέθλιος

Σερβῆ Γεωγραφία Β' Ἑλλην. Σχολ. Ἔκδ. 11η 15/5/1926. 3

τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου), ἐπὶ τῆς ἐνώσεως τῶν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Θεσσαλονίκης σιδηροδρόμων.

2) Ἐν τῇ Νέᾳ Σερβίᾳ *Πριζρένη* (21), ἐν τῇ Κοσσυφοπέδιῳ τὰ *Σκόπια* (50) καὶ τὸ *Μοναστήριον* (62), ἐν τῇ Μακεδονίᾳ.

Ἐν ταῖς νέαις χώραις.

Κετίγγη, μικρὰ πόλις, πρωτ. ἄλλοτε τοῦ ὀρεινοῦ κράτους τοῦ Μαυροβουνίου. — *Σεράγεβον* (52), πρωτ. τῆς Βοσνίας. — *Μοστιάρα* (18) πρωτ. τῆς Ἑρζεγοβίνης. — *Αγρόμη* (νῦν Ζεγρέθ) (80) παρὰ τὸν Σάβον, πρωτ. τῆς Κροατίας. — *Δαΐβαχ* (νῦν Λιούμπλιανη), (60), πρωτ. τῆς Σλοβηνίας.

Διὰ τῆς Ἀγρόμης καὶ Λιούμπλιανης διέρχεται ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἐκ τοῦ Βελιγραδίου εἰς τὴν ὀρεινὴν Ἰταλίαν.

Εἰς τὴν παραλίαν χώραν, τὴν Δαλματίαν, ὄραιότατος λιμὴν εἶνε τὸ *Κάτταρον*.

Β'. ΙΤΑΛΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Θέσις. Ἡ Ἰταλικὴ ἢ Ἀπεννινικὴ χερσόνησος εἶνε στενωτέρα καὶ μικροτέρα τῆς Ἑλληνικῆς. Πρὸς Δ. ὁρίζεται ὑπὸ τοῦ Λυγιστικοῦ καὶ Τυρρηνικοῦ πελάγους, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀδριατικοῦ καὶ Ἰονίου πελάγους.

Διαμελισμὸς. Ἡ χερσόνησος ὀλίγον διαμελίζεται ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Ὁ πρὸς τὸ Ἰόνιον κόλπος τοῦ Τάραντος χωρίζει δύο μικροτέρας χερσονήσους, τὴν *Καλαβρίαν*, ἣτις εἶνε ἡ νοτιωτάτη, καὶ τὴν *Ἀπουλίαν*, ἣτις προσεγγίζει τὴν ἑλληνικὴν χερσονήσον κατὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Ὑδροῦντος (Ὀτράντου). Διὰ τῶν χερσονήσων τούτων ἡ Ἰταλικὴ χερσόνησος λαμβάνει σχῆμα ὀρθήματος.

Πέραν τῆς Καλαβρίας ἐκτείνεται ἡ τριγωνικὴ νῆσος *Σικελία* (μεγαλυτέρα ὀλίγον τῆς Πελοποννήσου), ἣτις χωρίζεται τῆς χερσονήσου διὰ τοῦ πορθμοῦ τῆς *Μεσσήνης*. Τὸ νοτιώτατον ἀκρωτ. τῆς νήσου εἶνε τὸ *Πάσσαρον*. Κεῖνται δὲ παρὰ τὴν Σικελίαν καὶ

μικραὶ νῆσοι, ὡς αἱ **Διπάραι** (ἢ Αἰόλου), αἱ **Αἰγούσαι** καὶ νοτιωτάτῃ ἡ **Μελίτη** (κ. Μάλτα). Ἔτεροι μεγάλοι νῆσοι πρὸς Δ. τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους εἶνε ἡ **Σαρδηνία** (π. Σαρδῶ, ἴση σχεδὸν τῇ Πελοποννήσῳ) καὶ ἡ **Κορσικὴ** (π. Κύρνος).

Μορφολογία τοῦ Ἑδάφους. Ἀπασαν τὴν χερσόνησον καταλαμβάνει ἡ ἔκτασις τῶν Ἀπεννίνων ὄρέων, ἅτινα φύονται ἐκ τῶν Ἀλπεων· διαιροῦνται δὲ εἰς βόρεια, μέσσα καὶ νότια. Εἰς τὰ μέσα ὑψοῦται τὸ ὑψιστον τῶν Ἀπεννίνων **Γκράν Σάσσο** (δηλ. μέγας βράχος), (ἴσον σχεδὸν πρὸς τὸν Ὀλυμπον) εἰς δὲ τὰ νότια περιλαμβάνεται καὶ τὸ ἐνεργὸν ἠφαιστειον **Βεζούβιος**.

Πρὸς Β. τῶν βορείων Ἀπεννίνων ἐκτείνεται μέχρι τῶν Ἀλπεων εὐφορώτατόν βαθύπεδον, τὸ **Δομβαρδικόν** ἢ τὸ τοῦ **Πάδου**. Ἄλλοτε τοῦτο ἦτο πυθμὴν κόλπου τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους, προσεχώσθη δὲ σὺν τῷ χρόνῳ ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Πάδου καὶ νῦν ἔτι ἡ παράλια ἐξακολουθεῖ εὐρυνομένη, πολλαὶ δὲ λιμνοθάλασσαι σχηματίζονται.

Κατὰ τὴν κυρίως χερσόνησον, ἐπειδὴ τὰ βόρεια καὶ μέσα Ἀπέννινα κείνται πρὸς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος, πρὸς Δ. αὐτῶν σχηματίζονται τρεῖς μικραὶ, ἀλλ' εὐφοροὶ πεδιάδες, ἡ **Τοσκανικὴ**, ἡ **Ῥωμαϊκὴ** καὶ ἡ «εὐδαίμων» **Καμπανικὴ**. Πρὸς Α. δὲ τῶν νοτίων Ἀπεννίνων κείται καὶ ἡ **Ἀπουλικὴ**, ἐκτεινομένη εἰς τὴν ὁμώνυμον χερσόνησον.

Τὰ δὲ ὄρη τῆς Σικελίας εἶνε συνέχεια τῶν Ἀπεννίνων ἀποσπασθέντα εἰς προϊστορικοὺς χρόνους. Τὸ ὑψιστον ταύτης, ἡ **Αἶτνη**, εἶνε καὶ ἐνεργὸν ἠφαιστειον (ὑψηλότερον τῶν Ἀπεννίνων καὶ τοῦ Σκάρδου).

Ῥοῦατα. Οἱ μέγιστοι ποταμοὶ εἶνε οἱ διαρρέοντες τὸ Δομβαρδικὸν βαθύπεδον, **Πάδος** καὶ ὁ **Ἀθεσις** (Ἀδίγης). Τῆς κυρίως χερσονήσου ποταμοὶ εἶνε ὁ **Ἄρνος**, διαρρέων τὴν Τοσκανικὴν πεδιάδα καὶ ὁ **Τίβερης**, διαρρέων τὴν Ῥωμαϊκὴν. Πρὸς τὸ Ἀδριατικὸν ῥέουσιν οἱ βραχεῖς, ἀλλ' ὀνομαστοὶ εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν ἱστορίαν **Ῥουβίκων** καὶ **Αὔφιδος**. Σχηματίζονται δὲ καὶ λίμναι τινές, ὡς ἡ **Μεϊζων** καὶ ἡ **Κῶμος**, κατὰ τὸ βόρειον ἄκρον τῆς Δομβαρδικῆς πεδιάδος, λείψανα τῆς ἄλλοτε ἐκτεινομένης ἐνταῦθα

θαλάσσης. Ἐν δὲ τῇ κυρίως χερσονήσῳ ὀνομαστῆ εἶνε **Τρανσι-
μένη** (νῦν τῆς Περούγιας), παρ' ἣν ὁ Ἀνίβας ἐνίκησε τοὺς Ῥω-
μαίους (217 π. χ.).

Ἡλιξιμα. Τὸ μὲν βαθύπεδον τοῦ Πάδου ἔχει κλίμα μᾶλλον
ἠπειρωτικόν, ἢ δὲ χερσονήσος καὶ αἱ νῆσοι γλυκύ.

Ἡπροϊόντων. Ἡ χερσονήσος καλλιεργεῖται καλῶς. Τὰ πλει-
στα τῶν γεωργικῶν προϊόντων εἶνε δημητριακοὶ καρποί, μέταξα,
οἶνος, ἔλαιον, ὀπώραι, δάμβαξ, κάνναβις. Ζῆα δὲ τρέφονται πολλά,
ιδίως δὲ ἀκμάζει ἡ ὀρνιθοτροφία.

Εἰς ὄρυκτά ἡ χερσονήσος δὲν εἶνε πλουσία· οὐχ' ἦττον φημί-
ζονται τὰ μάρμαρα τῆς πόλεως Καρράρας καὶ τὸ θεῖον τῆς Σι-
κελίας.

Κάτοικοι. Ἡ χερσονήσος μετὰ τῆς Σικελίας εἶνε πυκνῶς
κατοικημένη· οἱ κάτοικοι ταύτης, οἱ Ἰταλοὶ εἶνε Ῥωμαϊκῆς κα-
ταγωγῆς, ὀμιλοῦντες τὴν Ἰταλικὴν γλῶσσαν καὶ ἔχοντες θρησκείαν
τὴν δυτικὴν χριστιανικὴν.

Πολιτικὴ κατάστασις. Κατὰ τοὺς νέους χρόνους, μέχρι τοῦ
1859 ὑπῆρχον ἐνταῦθα πολλὰ βασίλεια. Σήμερον εἶνε ταῦτα ἡνω-
μένα εἰς ἓν, εἰς τὸ βασίλειον τῆς Ἰταλίας· Μόνον ὁ Ἅγιος
Μαρίνος ἀποτελεῖ ἀνεξάρτητον μικρὰν δημοκρατίαν· ἡ Κορσικὴ
ἀνήκει τῇ Γαλλίᾳ καὶ ἡ νῆσος Μελίτη τῇ Ἀγγλίᾳ.

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ

[2½ φορές μεγαλύτερον τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἔκτασιν—
42 ἑκατ. κάτ.].

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ Βουλῆς καὶ
Γερουσίας, Βασιλεὺς δὲ εἶνε ὁ Βίκτωρ Ἐμμανουήλ ὁ Γ'. Ἡ διοί-
κησις συνίσταται ἐκ βουλῆς καὶ γερουσίας.

Ἀνάπτυξις. Ἡ Ἰταλία εἶνε ἡ χώρα τῆς ἀναγεννήσεως τῶν
ὠραίων τεχνῶν (δι' ἐξόχων ποιητῶν καὶ ζωγράφων). Ὁ πλοῦτος
αὐτῆς εἶνε κυρίως γεωργικός, ἐσχάτως δ' ἔλαβεν ἀνάπτυξιν καὶ ἡ
βιομηχανία, ἰδίως ἡ μεταξουργία. Ὁ ἐμπορικὸς αὐτῆς στόλος
εἶνε τριπλάσιος τοῦ Ἑλληνικοῦ.

Πολεμικαὶ δυνάμεις. Ἡ Ἰταλία ἔχει ἰσχυρὸν στρατὸν καὶ στόλον, θεωρεῖται δὲ ὡς μία τῶν μεγάλων εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων.

Χωρογραφικὴ διαίρεσις. Ἡ Ἰταλία δύναται νὰ διακριθῆ εἰς ἄνω Ἰταλίαν, μέσην Ἰταλίαν, κάτω Ἰταλίαν καὶ τὰς νήσους.

Ἡ κάτω Ἰταλία ἐλέγετο πάλαι «Μεγάλῃ Ἑλλάδι» διὰ τὰς πολλὰς ἑλληνικὰς ἀποικίας. Πολλὰ ἑλληνικὰ ἀποικία ἦσαν καὶ ἐν Σικελίᾳ, καὶ σήμερον ἀκόμη εἰς τινὰ χωρία τῆς κάτω Ἰταλίας ὁμιλοῦσιν ἑλληνικὴν διάλεκτον.

Πόλεις. α) Ἐν τῇ ἄνω Ἰταλίᾳ :

Τουρῖνον (450), πόλις ὠραία ἐν τῇ Λομβαρδικῇ πεδιάδι.—**Γένοβα** (300) (Γένοβα), πολεμικὸς καὶ ἐμπορικὸς λιμὴν ἐν ὠραιότατοι τοποθεσίᾳ.—**Μιλάνον** (670 *Μεδιόλανον*), ἐν τῇ Λομβαρδικῇ πεδιάδι, ἔχουσα πλουσιωτάτην βιβλιοθήκην. Κατὰ τὴν αὐτὴν πεδιάδα εἶνε καὶ αἱ ἐξῆς πόλεις: **Πάρμα** (54) καὶ **Μοδένα** (71) πρωτ. ἄλλοτε ὁμωνύμων δουκῶν **Βολανία** (190 π. Βονονία) — **Ραβέννα** (35), ἔδρα ἄλλοτε ἐξάρχων τῶν βυζαντινῶν αυτοκρατόρων.—**Πάδοβα** (105) (Πατούϊον), μετ' ἀρχαιοτάτου πανεπιστημίου.—**Βενετία** (190) ἢ «ὠραία», ὄχυρὰ πόλις ἐν λιμνοθαλάσσει τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους, ἐκτισμένη ἐπὶ 3 μεγάλων καὶ πολλῶν μικρῶν νήσων ἦτο πρωτ. ἄλλοτε ἰσχυρὰς δημοκρατίας, ἣτις ἦτο κυρία τῆς Μεσογείου θαλάσσης.—**Τεργέστη** (240), πόλις ἐμπορικὴ, ἀνήκουσα πρὸ τοῦ πολέμου εἰς τὴν Αὐστρίαν.—**Φιούμη** ἐλεύθερος λιμὴν κατὰ τὰ ὄρια τῆς Νοτιοσλαβίας.

β) ἐν τῇ μέσῃ Ἰταλίᾳ.

Φλωρεντία (245), ἐπὶ τοῦ Ἄργου πρωτ. ἄλλοτε τῆς Ἰταλίας, ἔχουσα λαμπρὰ ἀνάκτορα καὶ πλούσια μουσεῖα.—**Διθόρνον** (110), παράλια καὶ ἐμπορικὴ πόλις.—**Ρώμη** (600), ἢ «αἰωνία πόλις», πρωτ. τῆς Ἰταλίας ἀπὸ τοῦ 1071. Ἡ πάλαι κοσμοκράτειρα πόλις αὕτη ἦτο ἐπὶ ἐπτὰ λόφων κατὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Τιβέρεως, νῦν περιλαμβάνει καὶ ἑτέρας τέσσαρας, ὧν δύο ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης. Διασώζει μεγαλοπρεπῆ ἑρείπια τῶν ἀρ-

χαίων αὐτῆς οἰκοδομημάτων. Ἐν δὲ τῷ Βατικανῷ, μεγίστῳ ἀνακτόρῳ, διαμένει ὁ Πάπας, — **Τσιβιταβένια** (δηλαδὴ πόλις ἀρχαία), ἐπίγειον καὶ ὄχυρὸς λιμὴν τῆς Ρώμης.

γ') Ἐν τῇ κάτω Ἰταλίᾳ·

Νεάπολις (725), ἡ πολυπληθεστέρα πόλις τοῦ βασιλείου, οὐ μακρὰν τοῦ Βεζουβίου. Ἡ πρὸς τὸν ὁμώνυμον κόλπον θέσις αὐτῆς παρέχει τόσα θέλγητρα, ὥστε οἱ Ἰταλοὶ λέγουσιν (ἰδὲ τὴν Νεάπολιν καὶ ὕστερα ἀπόθανε». Παρ' αὐτὴν ἔκειντο τρεῖς πόλεις, **Πομπηῖα**, **Ἡράκλειον** καὶ **Σταβίαι**, αἵτινες κατεχώσθησαν κατὰ τὸ 79 μ. Χ. ὑπὸ ἐκρήξεως τοῦ Βεζουβίου. — **Βάρι** (110) καὶ **Βρεντήσιον** (30, κ. Μπρίντεζι), κατὰ τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος. Τὸ Βρεντήσιον εἶνε κύριος σταθμὸς τῶν διὰ τῆς Μεσογείου πλεόντων πλοίων. — **Τάρας** (70) παρὰ τὸν ὁμώνυμον κόλπον, μετὰ πολεμικοῦ ναυστάθμου, ἀρχαία ἀποικία τῶν Σπαρτιατῶν.

δ') Ἐν ταῖς νήσοις·

Ἐν τῇ Σικελίᾳ (3 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. κατ.) πόλεις εἶνε **Μεσσήνη** (160) παρὰ τὸν ὁμώνυμον πορθμὸν, ἀρχαία ἐλληνικὴ ἀποικία. — **Παλέρμον** (330, π Πάγορμος), πρωτ. — **Κατάνη** (220) παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς Αἴτνης — **Συρακοῦσαι**, ἐν τῇ ἀνατολικῇ παραλίᾳ, νῦν μικρά, πάλαι δὲ μεγάλη ἐλληνικὴ ἀποικία πατρὶς τοῦ Ἀρχιμήδους (+4). — **Δρέπανον** (60, κ. Τραπάνι), κατὰ τὴν δυτικὴν γωνίαν, παρ' ἧ ἐγένοντο ναυμαχίαι τῶν καρχηδονικῶν πολέμων.

Τῆς δὲ Σαρδηνίας πρωτ. εἶνε τὸ **Καλιάρι** (60) κατὰ τὸ νότιον μέρος τῆς νήσου.

ΠΥΡΗΝΑΪΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Θέσις. Ἡ Πυρηναϊκὴ χερσόνησος εἶνε ἡ νοτιοδυτικωτάτη τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα μέγεθος ἴσον περίπου πρὸς τὸ τῆς ἑλληνικῆς.

ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης θρέχεται πρὸς Α. καὶ ΝΑ., κατὰ δὲ τὰ λοιπὰ μέρη ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ. Συγκοινωνεῖ δὲ ἡ Μεσόγειος μετὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ **Γιβραλτάρ** (14 χιλιομ. εὐρους).

Διαμελισμός. Ἡ χερσόνησος εἶνε ὀγκώδης, ἔχουσα σχῆμα τραπεζίου, δι' ὃ δὲν σχηματίζονται σημαντικοὶ κόλποι. Τὸ κατὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Γιβραλτάρ ἀκρωτήριο **Μαροκκίνον** (ἢ τῆς **Ταερίφας**) εἶνε τὸ νοτιώτατον τῆς Εὐρώπης. Ἄτερα ἀκρωτήρια εἶνε τὸ τοῦ Ἀγίου Βικεντίου, τὸ νοτιοδυτικώτατον, ἡ **Δα—Ρόκα** (δηλ. βραχῶδες ἀκρωτ.), τὸ δυτικώτερον τῆς Εὐρώπης καὶ τὸ **Φινιστέρον**, τὸ βορειοδυτικώτερον τῆς χερσονήσου.

Νῆσοι σχηματίζονται ἐν τῇ Μεσογείῳ αἱ **Βαλεσαίδες** (δηλ. σφενδονητῶν νῆσοι), ὧν μεγίστη ἡ **Μαγιόρκα** (δηλ. ἡ μείζων), ἄλιγον μικροτέρα τῆς Εὐβοίας.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Ἡ χερσόνησος σχηματίζει ἐν τῇ μέσῳ μέγα ὄροπέδιον, τὸ **Καστιλιανόν**. Ἐκτείνονται δὲ πολλὰ συστήματα ὄρεων παραλλήλως, τὰ ἐξῆς:

1) Τὰ **Πυρηναῖα** καὶ **Κανταυρικὰ** ὄρη. Τὰ μὲν Πυρηναῖα ὕψονται κατὰ τὸ μέρος, ἐνθα ἡ χερσόνησος συνδέεται μετὰ τῆς Γαλλίας, τὰ δὲ Κανταυρικὰ, συνέχεια τούτων, ἐκτείνονται κατὰ μῆκος τῆς βορείου πλευρᾶς τῆς χερσονήσου.

2) Τὰ **Καστιλιανὰ**, ἐν τῇ μέσῳ τοῦ ὁμωνύμου ὄροπέδιου, διαίρουντα τοῦτο εἰς τὸ βόρειον καὶ νότιον Καστιλιανόν ὄροπέδιον.

3) Τὰ **βόρεια Ἀνδαλουσιανὰ** ὄρη, ὧν σπουδαιότερα ὄροσειρὰ εἶνε ἡ **Σιέρα Μορένα** (δηλ. πρίων μαῦρος)

4) Τὰ νότια **Ἀνδαλουσιανὰ** ὄρη, ὧν πρὸς Ν. ἐξέχει ἡ **Σιέρα Νεβάδα** (δηλ. πρίων χιονώδης), τὸ ὕψιστον ὄρος τῆς νοτίας Εὐρώ-

της, ἔνθα καὶ ὁ νοτιώτατος τῆς Εὐρώπης παγετὼν (3480 μ. ὑψ.). Βαθύπεδα δὲ σπουδαῖα εἶνε ἡ κοιλάς τοῦ ποταμοῦ Ἐβρου, ἢ Ἀραγωνικῆ πεδιάς, πρὸς νότον τῶν Πυρηναίων· ἡ εὐφορωτάτη Ἀνδαλουσιακῆ πεδιάς, ἐν τῇ Ἀνδαλουσίᾳ «ὁ κῆπος τῆς Ἰσπανίας» καὶ ἡ Πορτογαλικῆ πρὸς τὸ δυτ. μέρος τῆς χερσονήσου.

Ἵδιαιτά. Ἐνεκα τῆς παραλλήλου διατάξεως τῶν ὀρέων σχηματίζονται μικροὶ μὲν ποταμοί, ἐν μέρει ὅμως πλωτοί.

Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ἐκβάλλουσιν :

Ὁ Δούερος, ἐν τῇ βορείᾳ (παλαιᾷ) Καστιλίᾳ.

Ὁ Τάγος καὶ ὁ Γουαλιάνας ἐν τῇ νοτίᾳ (νέᾳ) Καστιλίᾳ.

Ὁ Γουαδαλιβίρος, ἐν τῇ Ἀνδαλουσίᾳ, τρεφόμενος ἐκ τῶν χιόνων τῆς Σιέρα Νεβάδας, ὅστις εἶνε καὶ ὁ μᾶλλον πλωτός.

Εἰς δὲ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν ἐκβάλει ὁ μνημονευθεὶς Ἐβρος (π. Ἰβηρ).

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς χερσονήσου κατὰ μὲν τὰ παράλια εἶνε ὠκεάνειον καὶ βροχερόν, εἰς δὲ τὰ μεσόγεια ἠπειρωτικὸν μετὰ σπανίων βροχῶν.

Ἐλκίστησις καὶ προῦθόντα. Ἡ χερσόνησος ἔχει ἔδαφος εὐφορον καὶ δὴ ἐν τῷ νοτίῳ μέρει. Μόνον ἐν Καστιλίᾳ καὶ εἰς τινα ἄλλα μέρη ὑπάρχουσι στέππαι. Ἐν τοῖς εὐφόροις τόποις ἀξάνει τὸ ζακχαροκάλαιον, ἡ βανάνα καὶ ἄλλα καρποφόρα δένδρα, ἐξαιρέτως δὲ ἡ ἀμπελος καὶ ἡ ἐλαία. Εἰς δὲ τὰ βόρεια μέρη εὐδοκίμει ἡ φελλόδενος, ἐξ ἧς ὁ φελλός).

Ἡ κτηνοτροφία εἶνε ἀκμαία· τρέφονται πολλὰ σφόδατα, ὧν εὐγενὲς εἶδος παρέχει ἐκλεκτὸν ἔριον, ἐξ οὗ κατασκευάζονται τὰ μεριὰ καλούμενα ὑφάσματα, ἐτι δὲ αἶγες, ὄνοι καὶ ἵπποι (ιδίως ἐν Ἀνδαλουσίᾳ). Ἡ χερσόνησος εἶνε πλουσία καὶ εἰς ὄρυκτά, ἰδίως σιδήρου, μολύβδου καὶ χαλκοῦ.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 26 περίπου ἑκατ., εἶνε δὲ οἱ Ἰσπανοὶ καὶ οἱ Πορτογάλλοι, ἀνήκοντες εἰς τὴν λατινικὴν ὁμοειθίαν. Οἱ δὲ πρὸς Β. κατοικοῦντες ὀλιγάριθμοι Βάσκοι εἶνε ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἰβήρων. Θρησκείαν ἔχουσι τὴν δυτικὴν χριστιανικὴν, ἡ δὲ ἀνάπτυξις αὐτῶν εἶνε μετρία.

Πολιτική διαίρεσις. Ἡ χερσόησος κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους κατείχετο ὑπὸ τῶν Ἀράβων· σήμερον διαιρεῖται : 1) εἰς τὸ βασιλείον τῆς Ἰσπανίας (τὰ $\frac{1}{2}$ τῆς χερσονήσου), 2) εἰς τὴν δημοκρατίαν τῆς Πορτογαλλίας καὶ 3) εἰς τὴν μικρὰν δημοκρατίαν τῆς Ανδόρρας ἐπὶ τῶν Πυρηναίων κειμένην καὶ διατελοῦσαν ὑπὸ τῆν προστασίαν τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Γαλλίας.

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΑΣ

[21 ἑκατ. κατ.]

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς νεωτέρας ἱστορίας (ἀπὸ τῆς Ἀνακαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς ὑπὸ τοῦ Κολόμβου) ἤκμασεν ἡ Ἰσπανία διὰ τῶν κτήσεων αὐτῆς ὡς κράτος «εἰς ὃ οὐδέποτε ἔδυεν ὁ ἥλιος», σήμερον ὁμως κατέπεσεν ἀπολέσασα πάσας σχεδὸν τὰς κτήσεις, ἡ δὲ οἰκονομικὴ αὐτῆς κατάστασις εἶνε ἀνώμαλος.

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ δύο Βουλῶν. Βασιλεὺς εἶνε ὁ Ἀλφόνσος 13ος.

Ἀνάπτυξις. Ἡ Ἰσπανία εἶνε γεωργικὴ χώρα. Ὁ παραγόμενος οἶνος εἶνε ἐξαπλάσιος τοῦ ἑλληνικοῦ, τὸ δὲ ἔλαιον τετραπλάσιον.

Πόλεις. Μαδρίτη (650) πρωτ. τῆς Ἰσπανίας ἐν τῇ νέᾳ Καστιλία (650 μ. ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης), ἔχουσα κλίμα ἄθλιον.—Τολέδου (20), ἐν τῷ μέσῳ τῆς χερσον. πρωτ. ἄλλοτε τῆς Ἰσπανίας.—Κόρδοβα (72) καὶ Σεβίλλα (160) (π. Ἰσπανίς), ἡ «θερμὴ πόλις», κατὰ τὸν Γουαδαλκίβρον, πόλις ἀκμάσασαι ἐπὶ Ἀράβων.—Κάδις (68), (π. Γάδειρα), ἐμπορικὸς λιμὴν καὶ ναύσταθμος τῆς Ἰσπανίας ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ. Παρὰ ταύτην κεῖται τὸ ἀκρωτήριον Τραφαλγάρ, γνωστὸν διὰ τὴν νίκην τοῦ Ἀγγλοῦ ναυάρχου Νέλσωνος κατὰ τοῦ γαλλικοῦ καὶ ἰσπανικοῦ στόλου (1806).—Γρανάδα (80), ἐν ὑψηλῇ κοιλάδι. Ἐπὶ ὑψηλοῦ βράχου ὠζεταί ἔτι τὸ ἀνάκτορον τῶν Ἀράβων Βασιλέων Ἀλάμδρα, φημιζόμενον ἐπὶ μυθῶδει λαμπρότητι.—Μαλάγα (140),

πόλις παραλία, εξάγουσα άφθονον οίνον. **Μουρκία** (133) έν ευφορωτάτη πεδιάδι.—**Βαλεντία** (250), παραλία πόλις και βιομηχανική.—**Βαρκελώνη** (620), παραλία, ή βιομηχανικωτάτη και έμπορικωτάτη πόλις τής Ισπανίας.—**Σαραγόσσα** (125), κατά τον Έβρον, άχυρά πόλις.

Ή δέ πόλις **Γιβραλτάρ** (30), «ή κλείς τής Μεσογείου», κειμένη παρά τον όμώνυμον πορθμόν και άχυρωτάτη ούσα, άνήκει εις τούς Άγγλους.

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΑΣ

[Τό ήμισυ τής Ελλάδος.—6 έκατομ. κατ.].

Θέσις. Ή Πορτογαλλία κατέχει μικρόν νοτιοδυτικόν μέρος τής χερσονήσου βρεχομένη υπό του Άτλαντικού ώκεανού και διαρροεμένη υπό των κάτω ρωών του Δουέρου, του Τάγου και του Γουαδιάννα.

Πολίτευμα Δημοκρατικόν άπό του 1910.

Δυνάμεις του Κράτους. Ή Πορτογαλλία έχει κτήσεις δεκαπλασίας τής Ισπανίας (ιδίως έν Άφρική).

Πόλις. **Λισαβών** (440 πορτογ. Λισβόνα) έκτεινομένη επί τής δεξιής όχθης των έκβολών του Τάγου, όστις ένταύθα είνε περί τά 6 χιλίομ. εύρως. Είνε πόλις ώραιωτάτη και έμπορικωτάτη. Τή 1755 είχε καταστροφή τελείως υπό του σεισμού.—**Όπόρτον** (200), παρά τας έκβολάς του Δουέρου, κέντρον τής οίγαμπορίας. Πρότερον ώνομάζετο πόρτο - Γάλλο, εξ ου τó όνομα τής χώρας.

Πίναξ.

Τῶν σπουδαιωτάτων πόλεων τῆς Νοτίας Εὐρώπης

κατὰ τάξιν πληθυσμοῦ.

ΠΟΛΕΙΣ	Κατοικοὶ κατὰ χιλιάδας	ΠΟΛΕΙΣ	Κατοικοὶ κατὰ χιλιάδας
<i>Κωνσταντινούπολις</i>	950	<i>Βελιγράδιον</i>	120
(μετὰ τῶν προαστ.)	1200	Βάρι	110
Νεάπολις	725	Λιθόρνον	110
Μιλάνον	670	Σόφια	110
<i>Μαδρίτη</i>	650	Πάδουα	105
Βαρκελώνη	620	Φερράρα	96
Ῥώμη	600	Βίθαιον (Ἰσπ.)	94
Ἀθήναι	500	Βρεσκία (Ἰταλ.)	90
Τουρῖνον	450	Βερώνα (Ἰταλ.)	86
<i>Δισσαβών</i>	440	Ἀγρόμη	80
Παλέρμον	330	Γρανάδα	80
Γένουα	300	Μοδένα	71
Βαλεντία	250	Κάδις	68
Θεσσαλονίκη	250	Κόρδοβα	66
Φλωρεντία	545	Μοναστήριον	65
Τεργέστη	240	Κάλιαρι	61
Κατάνη	217	Φιλιππούπολις	60
᾽Οπόρτον	200	Λιουμπλιάνη	60
Πειραιεὺς	200	Δρέπανον	60
Βολωνία	190	Πάτραι	60
Βενετία	190	Ἀδριανούπολις	55
Σεβίλλα	160	Πάργα	52
Μεσσήνη	160	Σεράγεβον	52
Μιλάγα	140	Σκόπια	50
Μουρχία	133	Ρουσσούκιον	45
Σαραγόσσα	125		

III ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Θέσις. Ἡ Κεντρικὴ Εὐρώπη ἐκτείνεται ὡς μέγας κορμὸς μεταξύ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ· τὰ παράλια αὐτῆς διακόπτονται ὑπὸ τῶν τριῶν νοτιῶν χερσονήσων καὶ τῆς πρὸς Β. Ίουτλανδικῆς χερσονήσου.

Διαμελισμός. Ἡ Κεντρικὴ Εὐρώπη ἔχει πρὸς Β. καὶ Δ. τὰς ἐξῆς θαλάσσας τὴν Βαλτικὴν, τὴν Βορρειαὴν ἢ Γερμανικὴν τὴν Μάγχην καὶ τὸν Γαελικὸν κόλπον. Πρὸς Ν. δ' ἔχει τὸν κ. Λιῶν (τοῦ Λέοντος), τὸ Δαιμιστικὸν καὶ τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος, πρὸς τὴν Μάγχην δὲ σχηματίζονται δύο ἄξια λόγου χερσόνησοι ἢ Βρεττανικὴ καὶ ἡ Νορμανδική.

Παροφολογία τοῦ ἐδάφους. Τὸν σκελετὸν οὕτως εἰπεῖν τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης σχηματίζουν αἱ Ἄλπεις, τὸ ὕψιστον καὶ πλήρες παγετώνων σύστημα τῆς Εὐρώπης ἐκτεινόμενον ἐν σχήματι τόξου ἀπὸ τῆς Δαιμιστικῆς ἀκτῆς μέχρι τοῦ Οὐγγρικοῦ βαθυπέδου διαιροῦνται δὲ εἰς δυτικὰς, κεντρικὰς καὶ ἀνατολικὰς Ἄλπεις, ὧν συνέχεια, ὡς εἶδομεν, εἶνε τὰ ὄρη τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου. Ὑψιστον ὄρος εἶνε τὸ ἐν ταῖς Δυτικαῖς Ἄλπεσι Δευκόν (γαλ. Μπλάν. 4810 μ. ὕψ.). Εἰς τὰ χαμηλὰ μέρη τῶν Ἄλπεων σχηματίζονται πλούσιαι καὶ ὄραται κοιλάδες καθ' ἃς ῥέουσι ποταμοὶ μετὰ κροτούντων καταρρακτῶν (Ρήνος, Ροδανός, Δράβος, Σάβος κ. ἄ.). Ἄξια λόγου δίοδοι εἶνε ἡ τοῦ ἁγίου Βερνάρδου ἢ τοῦ ἁγίου Γοτθάρδου, ἢ τοῦ Σεμπλῶν καὶ ἡ τοῦ Σενί. Διὰ τῶν τριῶν τελευταίων διέρχονται σιδηρόδρομοι διὰ μακρῶν σηράγγων.

Τὰ λοιπὰ ὄρη τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης εἶνε προεκτάσεις τῶν Ἄλπεων ταῦτα εἶνε :

1. Τὰ Γερμανικὰ ὄρη, ἐκτεινόμενα πρὸς Β. τῶν Ἄλπεων. Τοῦτων δυτικώτατα εἶνε ὁ Ἑλβετικὸς Ἰόρος καὶ ὁ Μέλλας Δρυμός.

2) Τὰ Γαλλικὰ ὄρη πρὸς Δ. καὶ ΒΔ. τῶν ᾿Αλπεων, τὰ σπουδαιότατα τούτων εἶνε τὸ **Κεντρικὸν** καλούμενον σύστημα καὶ αἱ **Σεβίνοι** (π. Κέμμενα).

3) Τὰ **Καρπαθία**, κατὰ τὰ Α. καὶ Ν. τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης. Ταῦτα διακρίνονται διὰ τὰ μεγάλα δάση καὶ τὸ ἀφθονον ὄρυκτὸν ἄλας. Διαιροῦνται δὲ εἰς τὰ βόρεια **Οὐγγρικὰ ὄρη**, τὸν **Καρπαθικὸν δρυμὸν** καὶ τὰς **Τρανσυλβανικὰς ᾿Αλπεῖς** (πρὸς Ν.).

Βαθύπεδα δὲ σχηματίζονται.

1) Τὸ **Γερμανικόν**, ἀπὸ τῶν Γερμανικῶν ὄρεων μέχρι τῆς βορείας ἢ γερμανικῆς θαλάσσης καὶ τῆς Βαλτικῆς, καθ' ἣν σχηματίζεται αἰγιαλὸς πλήρης σύρσεων. Πρὸς τὴν βορείαν θάλασσαν τὰ παράλια αὐτῆς εἶνε τοσοῦτον χαμηλά, ὥστε τινὰ μέρη εἶνε χαμηλότερα τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης (ἐν ᾿Ολλανδίᾳ). Οὕτω τρεῖς ἐνταῦθα κόλποι ἐσχηματίσθησαν πρὸ τινῶν ἑκατονταετηρίδων ἐκ πλημμυρήσαντος θαλασσίου ὕδατος, (ὁ Ἰάδης, ὁ Δολλάρτης καὶ ὁ Τσοῦϊδερ).

2) Τὰ Γαλλικὰ βαθύπεδα πρὸς Δ. διακοπτόμενα ὑπὸ πολλῶν λόφων καὶ ὕψωμάτων.

3) Τὸ **Οὐγγρικόν**, μεταξὺ τῶν ᾿Αλπεων καὶ τῶν Καρπαθίων, διαρρέεμενον ὑπὸ τοῦ Δουνάβ.ως.

Ῥοδάκια. Οἱ πλεῖστοι τῶν ποταμῶν τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης εἶνε πλωτοί. Ὁ μέγιστος εἶνε ὁ **Δούναβις** (Ἰστρος), ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ Μέλανος ὄρυμοῦ καὶ διαγράφων τὴν ἑλληνικὴν χερσόνησον, ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον διὰ τριῶν στομιῶν. Ἐν τῇ Οὐγγαρίᾳ ἔχει μέσον πλάτος 300 μέτρων καὶ βάθος 6. Κυριώτατοι παραπόταμοι αὐτοῦ εἶνε:

Ἀριστερὰ (ἐκ τῶν Καρπαθίων) **Δεξιὰ**

Ὁ πολύχθυσ **Θάϊς**

Ὁ **Ἴνν**

Ὁ **Ἀλούτας**

Ὁ **Δράβος**

Ὁ **Σερῶν**

Ὁ **Σάβος**

Ὁ **Προῦθος**

Ὁ **Μοράβας** (ἐν τῇ Σερβίᾳ).

Εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν ἐκβάλλει ὁ **Ῥοδανὸς** (Rhône).

πηγάδων ἐκ τῶν κεντρικῶν ἙΑλπεων. Εἰς τὸν ἘΑτλαντικὸν ἐκβάλλουσιν ὁ Γαρούνας καὶ ὁ Δεῖγιο (Loire), ἐν μέρει μόνον πλωτοί. Εἰς τὴν Μάγχην ἐκβάλει ὁ Σημουάνας (Sein).

Εἰς τὴν βορείαν θάλασσαν ἐκβάλλουσιν ὁ Ῥήνος, ὁ Βίσουρ-γισ, γερμ. Βέζερ), ὁ ἙΑλβις (Elbe)· εἰς δὲ τὴν Βαλτικὴν ὁ ἙΟδεο (δηλ. ὕδωρ) καὶ ὁ Βιωτούλας (γερμ. Βάτζελ).

Πολλοὶ δὲ λίμναι κεῖνται παρὰ τὰς ἙΑλπεῖς. Ἐπισημόταται ταύτων εἶνε ἡ τῆς Γενεύης, διαρροεμένη ὑπὸ τοῦ Ῥοδανοῦ, καὶ ἡ τῆς Κωνσταντίας, (Βόδεν) διαρροεμένη ὑπὸ τοῦ Ῥήνου. Μεταξὺ αὐτῶν κεῖνται αἱ μικραὶ τῆς Ζυρίχης, τῆς Δυκέρνης καὶ αἱ τῆς ἙΙταλίας Μείζων καὶ Κῶμος. Ἐν τῇ Οὐγγαρίᾳ κεῖται ἡ Βλατών, ἡ μεγίστη τῶν λιμνῶν τῆς μέσης ἙΕυρώπης.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς ἙΕυρώπης εἶνε εἰς μὲν τὸ δυτικώτερον μέρος ὠκεάνειον, εἰς δὲ τὸ ἀνατολικώτερον ἡπειρωτικόν.

ἘΦροῖόντα. 1) Φυτικά. Τὸ ἔδαφος τῆς κ. ἙΕυρώπης εὐφορον ὄν, παράγει πανταχοῦ σχεδὸν δημητριακοὺς καρπούς, τεύτλα, γεώμηλα καὶ ὀπώρας· κατὰ τὰ νότια καὶ δυτικά μέρη εὐδοκιμεῖ ἡ ἀμπελος καὶ ὁ καπνός, πρὸς δὲ τὴν Μεσόγειον καὶ ἡ ἐλαία.

2) Ζῶα. Ζῶα τρέφονται πολλὰ, ὡς πρόβατα, αἰγες, βόες καὶ ἵπποι (ἰδίως ἐν Οὐγγαρίᾳ).

3) Ὁρυκτά. Καὶ εἰς ὀρυκτὰ εἶνε ἡ κ. ἙΕυρώπη πλουσία, περιέχουσα σίδηρον καὶ ἄλλα μέταλλα, γαιάνθρακας καὶ ὀρυκτὸν ἄλας.

Κάτοικοι. Ἡ κ. ἙΕυρώπη εἶνε πυκνῶς κατοικημένη (180 ἑκατομ.). Οἱ πρὸς δυσμὰς κάτοικοι ἀνήκουσιν εἰς τὴν λατινικὴν ὁμοεθνίαν, οἱ περὶ τὸ μέσον καὶ βόρειον εἰς τὴν γερμανικὴν, οἱ δὲ πρὸς Α. εἰς τὴν σλαβικὴν. Μεταξὺ τῶν σλαβικῶν λαῶν κατοικοῦσι καὶ Οὐγγροι (Μαγυάροι) καὶ Ῥουμάνοι (ΝΑ.). Ὁ μᾶλλον δὲ ἀνεπτυγμένος εἰς τὸν πολιτισμὸν εἶνε ὁ γαλλικὸς καὶ ὁ γερμανικὸς λαός.

Θρησκεία. Πάντες σχεδὸν οἱ κάτοικοι εἶνε χριστιανοὶ δυτικοὶ ἢ διαμαρτυρόμενοι· οἱ δὲ Ῥουμάνοι εἶνε ὀρθόδοξοι.

Πολιτική Διαίρεσις. Ἡ κ. Εὐρώπη περιέχει τὰ ἐξῆς 10 κύρια κράτη: 1) τὴν Γαλλικὴν δημοκρατίαν, 2) τὸ βασίλειον τοῦ Βελγίου, 3) τὸ βασίλειον τῆς Ὀλλανδίας, 4) τὸ Γερμανικὸν κράτος, 5) τὴν Πολωνίαν, 6) τὴν Ἑλβετίαν, 7) τὴν Αὐστροίαν, 8) τὴν Τσεχοσλοβακίαν, 9) τὴν Οὐγγαρίαν, καὶ 10) τὸ Βασίλειον τῆς Ρουμανίας.

1) Ἡ ΓΑΛΛΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

[550.000 τέτρ. χιλ.—41 ἑκατομ. κάτ.]

Ἔθεις. Ἡ Γαλλία κατέχει τὸ δυτικὸν μέρος τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης ὀριζομένη ἀπὸ τῆς Ἰσπανίας διὰ τῶν Πυρηναίων ὄρεων ἀπὸ δὲ τῆς Ἰταλίας διὰ τῶν δυτικῶν Ἄλπεων. Βρέχεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ πελάγους «ἡ Μάγχη» (δηλ. ἡ χεῖρις), πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ κόλπου Λιῶν καὶ τῆς Λυγιστικῆς θαλάσσης.

Εἰς τὴν Γαλλίαν ἀνήκει καὶ ἡ ἐν τῇ Μεσογείῳ νῆσος **Κορσικὴ** (π. Κύρνος).

Κάτοικοι καὶ ἀνάπτυξις. Κάτοικοι τῆς χώρας εἶνε οἱ **Γάλλοι** (λατινικῆς ὁμοειθείας), ἔχοντες θρησκείαν τὴν δυτικὴν χριστιανικὴν. Οὗτοι ἀνέπτυξαν εἰς μέγαν βαθμὸν τὴν γεωργίαν, τὴν βιομηχανίαν, τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον τῆς χώρας. Τὰ διάφορα ὑφάσματα καὶ τεχνουργήματα (εἶδη πολυτελείας) εἶνε διαδεδομένα εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Ὡσαύτως καὶ ἡ παιδεία ἔφθασεν εἰς μέγιστον βαθμὸν.

Πολίτευμα. **Δημοκρατία** μετὰ Βουλῆς καὶ Γερουσίας. Ὁ πρόεδρος αὐτῆς ἐκλέγεται κατὰ ἑπταετίαν.

Ἡ Γαλλία ἔχει πολλὰς κτήσεις εἰς τὴν ΝΑ. Ἀσίαν τὴν Ἀφρικὴν καὶ ἄλλαχού, εἶνε δ' ἡ πρώτη οἰνοφόρος χώρα τῆς γῆς (20 φορὰς περισσότερος αἶνος τοῦ τῆς Ἑλλάδος).

Πόλεις. 1) Ἐν τῇ βορείῳ Γαλλίᾳ.

Παρίσιοι (3 ἑκατ. κ.) (Paris) ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Σηκουάνα,

τὸ κέντρον τοῦ μεγάλου ἐμπορίου καὶ τῆς ἀκμαιοτάτης βιομηχανίας. Εἶνε μεγίστη καὶ ὠραιοτάτη πόλις τῆς ἠπειρωτικῆς Εὐρώπης ἔχουσα θαυμασίας δενδροστοιχίας καὶ περικαλλῆ δημόσια κτίρια. Παρὰ ταύτην (ΝΔ.) κείνται αἱ **Βερσαλλίαι**, ἔνθα τὰ ἀνάκτορα τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ' (συνθήκη τοῦ 1919). — **Χάβρη** (140), κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σηκουάνα, ἐπίνειον τῶν Παρισίων καὶ ἐμπορικώτατος λιμῆν. — **Δίλλη** (205), ἐμπορικὴ πόλις ΒΑ — **Χερβοῦργον**, ἐν τῇ νορμανδικῇ χερσονήσῳ, μέγας πολεμικὸς λιμῆν. — **Βρέστη**, ἐν τῇ βρεττανικῇ χερσονήσῳ, ἐπίσης μέγας πολεμικὸς λιμῆν. — **Νάντη** (150), παρὰ τὸν Λείγηρα, ἐμπορικὴ πόλις. — **Ὀρλεάνη** (Αὐρηλία) (70), κατὰ τὸ βορειότερον ἄκρον τοῦ Λείγηρος, ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ πόλις.

Ἐν τῇ νότιᾳ Γαλλίᾳ:

Βορδῶ (270), παρὰ τὸν Γαρούαν κέντρον τῆς οἰνεμπορίας. — **Τολῶσσα** (270), ἐπὶ τοῦ Γαρούνα. — **Μομπελιέ**, περίφημον διὰ τὴν ἱατρικὴν σχολὴν, ἐν ἣ ἐσπούδασεν ὁ ἀείμνηστος Ἄδαμάντιος Κοραΐης. — **Μαοσαλία** (600) (Marseille), ἀρχαία ἐλληνικὴ ἀποικία τῶν Φυακίων (περὶ τὸ 600 π. Χ.), πόλις παραλία κατὰ τὴν Μεσόγειον, ἔχουσα ἀκμαιοτάτον ἐμπόριον. — **Τουλῶν** (105), ἔνθα ὁ μέγιστος πολεμικὸς λιμῆν τῆς Μεσογείου. — **Νίκαια** (150) (Nice) ὀνομαστὴ διὰ τὸ γλυκὸ αὐτῆς κλίμα. — **Διῶν** (160), (Λούγδουρον), κατὰ τὸν Ῥοδανόν, ἔνθα ἀκμάζει ἡ βιομηχανία μεταξίων ὑφασμάτων. — **Ἅγιος Στέφανος** (168), βιομηχανικὴ πόλις.

Εἰς τὴν Γαλλίαν ἀνήκουσι σήμερον καὶ αἱ χῶραι Ἄλσατία καὶ Λωρραίνη, ὀριζόμεναι πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ρήνου. Πόλις ἐνταῦθα εἶνε ἡ ὀχυρὰ Μῆτς (80) καὶ τὸ Στρασβοῦργον (1,0), οὐ μακρὰν τοῦ Ρήνου.

Εἰς τὰ ΝΑ. παράλια τῆς Γαλλίας, μεταξὺ Νικαίας καὶ Ἰταλίας κείται ἡ μικρὰ ἡγεμονία τοῦ Μονακοῦ, μετὰ ὁμωνύμου πρωτευούσης. (20).

2) ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΟΥ ΒΕΛΓΙΟΥ

[Τὸ 1^ο τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἔκτασιν. — 7¹ ₂ ἑκατ. κατ.].

☉έσις. Τὸ μικρὸν τοῦτο βασίλειον τριγωνικὸν σχῆμα ἔχον,

κείται Β. Α. τῆς Γαλλίας καὶ κατέχει μικρὰν παραλίαν τῆς Βορείου θαλάσσης.

Κάτοικοι καὶ ἀνάπτυξις. Οἱ Βέλγοι εἶνε κατὰ τὸ ἥμισυ συγγενεῖς πρὸς τοὺς Γάλλους (Βαλλόνοι) καὶ κατὰ τὸ ἕτερον ἥμισυ πρὸς τοὺς Γερμανοὺς (Φλαμανδοί), ἔχουσι δὲ τὴν δυτικὴν χριστιανικὴν θρησκείαν.

Τὸ εὐφορον τοῦ ἐδάφους καὶ ἡ ἀφθονία τῶν ὀρυκτῶν (ιδίως σιδήρου καὶ λιθανθράκων) συνετέλεσαν εἰς τὴν μερίστην ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας καὶ βιομηχανίας. Ἡ συγκοινωνία ἔτι καὶ τὸ ἐμπόριον εἶνε ἀκμαϊότατα. Ἐνεκα τῆς ἀναπτύξεως τούτων καὶ τοῦ πλούτου τὸ Βέλγιον εἶνε πυκνότερα κατοικημένον (6 φορές περισσότερον τῆς Ἑλλάδος).

Πολίτευμα. Συναγματικὴ μοναρχία μετὰ δύο Βουλῶν.

Πόλεις. Βρυξέλλαι (700) πρωτ. ἐν τῇ μέσῃ τοῦ βασιλείου βιομηχανοῦ καὶ ἐμπορικῆ. — Πρὸς Ν. ταύτης κείται τὸ Βατερλώ, ἔνθα ἠττήθη τῇ 1815 ὁ Μέγας Ναπολέων. — Ἀμβέρσα (730), εἰς τῶν μεγίστων ἐμπορικῶν λιμένων τῆς Εὐρώπης. — Γάνδη (170), βιομηχανικὴ πόλις. — Λιᾶξ ἢ Δυτίχη (200), ἡ βιομηχανικωτάτη πόλις τοῦ Βελγίου.

Ν. Α. τοῦ Βελγίου κείται ἐν δουκάτῳ, τὸ Λουξεμβούργον (δηλ. μικρὸς πύργος). Οἱ κάτοικοι αὐτοῦ εἶνε γερμανικῆς καταγωγῆς, ἐπίσημον ὅμως γλῶσσαν ἔχουσι τὴν Γαλλικὴν (270,000).

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΟΜΜΑΝΔΙΑΣ

[τὸ 1/4 τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἔκτασιν. — 6 1/2 ἑκατ. κάτ.]

Θέσις. Ἡ Ὀλλανδία κειμένη πρὸς Β. τοῦ Βελγίου, κατέχει τὸ πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ῥήνου μέρος τοῦ γερμανικοῦ βαθυπέδου. Εἰς τινὰ μέρη ἐνταῦθα τὸ ἔδαφος εἶνε χαμηλότερον τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, δι' ὃ ἔχουσι κατασκευασθῆ προχώματα

Σαρεῆ Γεωγραφία Β' Ἑλλην. Σχολ. Ἔκδ. 11η 15/5/1926. 4

κατά μήκος τῆς παραλίας, ὅπως ἐμποδίζηται ἡ εἰσροή τοῦ ὕδατος εἰς τὴν χώραν.

Κάτοικοι καὶ ἀνάπτυξις. Οἱ Ὀλλανδοὶ εἶνε γερμανικῆς καταγωγῆς. Κατὰ τὴν θρησκείαν οἱ πλείστοι εἶνε **διαμαρτυρόμενοι χριστιανοί**, οἱ λοιποὶ δὲ **δυτικοί**. Πρὸ τοῦ 1830 ἀπετέλουν μετὰ τοῦ Βελγίου ἐν βασιλείῳ· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου ἀποσπασθέντος τοῦ Βελγίου ἔχουσιν ἴδιον. Οἱ Ὀλλανδοὶ διακρίνονται διὰ τὴν καθαριότητα καὶ τὴν φιλοπονίαν των. Ἔχουσι προαγάγει εἰς μεγάλην ἀκμὴν τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν, (ὀλλανδικὸς τυρὸς), τὴν βιομηχανίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν συγκοινωνίαν.

Πολίτευμα. **Συνταγματικὴ μοναρχία** μετὰ δύο Βουλῶν.

Ἡ Ὀλλανδία ἔχει πολλὰς κτήσεις ἐν ταῖς Ἰνδικαῖς νήσις καὶ ἀλλαχοῦ.

Πόλεις. **Χάγη** (360, πρωτ. τοῦ κράτους, οὐ μακρὰν τῆς Βορείας θαλάσσης.—**Ἀμστελδάμον** (60), (= Ἀμστερδαμ), ἡ μεγίστη πόλις τοῦ κράτους, διασχίζομένη ὑπὸ πολυαριθμῶν διωρήχων εἶνε ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ.—**Ρότερδάμη** (500), ἡ σπουδαιότατος ἐμπορικὸς λιμὴν τοῦ κράτους.—**Οὐτρέχτη** (140), κατὰ τὸ βορειότερον στόμιον τοῦ Ῥήνου.

3) ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ

[3½ φορές μεγαλύτερον τῆς Ἑλλάδος.—60 ἑκατ. κάτ.]

Θέσις. Πρὸς Α. τῆς Ὀλλανδίας, τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Γαλλίας ἐκτείνεται ἡ Γερμανία, κατέχουσα μέγα βόρειον τμήμα τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης.

Πρὸ τοῦ παγκοσμίου πολέμου ἦτο αὐτοκρατορία ἰσχυρὰ μὲ πολλὰς ἀποικίας. Πλὴν τῶν ἀποικιῶν καὶ τῆς Ἀλσατίας καὶ **Δανρβαίνης**, ἔχει ἀπολέσει καὶ ἄλλα μέρη βιομηχανικῆς ἀξίας, ὡς καὶ τὸν λιμένα τῆς Βαλτικῆς **Δάντσιχ** (200).

Κάτοικοι. Οί κάτοικοι τῆς Γερμανίας εἶνε πανταχοῦ Γερμανοί. Ὡς πρὸς τὴν θρησκείαν οἱ πλεῖστοι εἶνε χριστιανοὶ διαμαρτυρόμενοι, οἱ δὲ λοιποὶ δυτικοὶ ὑπάρχουσιν ἔτι καὶ ὀλίγοὶ Ἑβραῖοι.

Ἀνάπτυξις. Ἐν τῇ Γερμανίᾳ ἀκμάζει ἡ γεωργία, ἡ βιομηχανία, ἡ συγκοινωνία καὶ τὸ ἐμπόριον. Ὡς πρὸς δὲ τὴν ἐκπαίδευσιν ἡ Γερμανία θεωρεῖται ὡς λίαν ἀνεπτυγμένη, διότι ἔχει 20 πανεπιστήμια (ὄσα οὐδεμία ἄλλη χώρα) καὶ πολλὰ ἀνώτατα ἐκπαιδευτήρια.

Πολιτικὴ κατ'ὲξουσία. Ἡ Γερμανία ἀποτελεῖται σήμερον ἐκ 18 δημοκρατουμένων κρατῶν συνδεομένων ἑμοσπονδιακῶς. Τὸ μέγιστον τούτων εἶνε ἡ Πρωσσία.

Τὰ 18 ταῦτα κράτη εἶνε ἡ **Πρωσσία**, ἡ **Βαυαρία**, ἡ **Σαξονία**, ἡ **Βυρτεμβέργη**, ἡ **Βάδη**, ἡ **Ἑσση**, τὸ **Ὀλδενβουργον**, τὸ **Μεκλεμβούρβον Σβέρν**, τὸ **Μεκλβούρβον Στρέλιτς**, ἡ **Βρουνοβίκη**, ἡ **Ἀνχάλτη**, ἡ **Δίππη**, **Σάουμβουργ-Δίππη**, ἡ **Θουριγκία**, ἡ **Βαλδέκκη**, ἡ **Λυβέκκη** τὸ **Ἄμβουργον** καὶ ἡ **Βρέμη**.

Πόλεις. 1) Ἐν τῇ Πρωσσίᾳ (38 ἑκατ. κατ.)

Βερολίνον (4 σχεδὸν ἑκατ.), πρωτ. τῆς Πρωσσίας καὶ ὅλης τῆς Γερμανίας. Εἶνε ὠραία πόλις κειμένη ἐπὶ παραποτάμου τοῦ Ἄλβιος, τοῦ Σπρέου· κέντρον τοῦ Ἐμπορίου, τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν.—**Στέτιν** (240), ἐπὶ τοῦ Ὀδερ, ὁ σπουδαιότατος λιμὴν τῆς Πρωσσίας.—**Κιελον** (215), ὁ κύριος πολεμικὸς λιμὴν τοῦ κράτους.—**Καίνιξβεργ** (260), ἐν τῇ ἀνατολικωτάτῃ ἐπαρχίᾳ, ὀχυρὰ πόλις.—**Βρεσλαβία** (500), ἐπὶ τοῦ Ὀδερ, ἐμπορικωτάτη.—**Μαγδεμβούργον** (280), κατὰ τὸν Ἄλβιν.—**Φραγκφούρη** (430), κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῆς ΝΔ. Πρωσσίας.—**Δύσελδορφ** (400), παρὰ τὸν Ῥήνον.—**Κολωνία** (635, ἡ γερμανικὴ Ρώμη), ὡσαύτως παρὰ τὸν Ῥήνον, ὀνομαστὴ διὰ τὸ εὐώδες ὕδωρ τῆς Κολωνίας καὶ τὸ ὑψηλὸν τῆς μητροπόλεως κωδωνοστάσιον (159 μέτρα ὕψ.). **Ἀνόβερον** (400) πρωτ. ἄλλοτε ὀμωνύμου βασιλείου.

2) Ἐν τῇ Βαυαρίᾳ (7 ἑκατ. κ.), τῇ πατρίδι τοῦ Ὄθωνος τοῦ Α' βασιλέως τῆς Ἑλλάδος.

Μύναχον (620), (γερμ. Μύνχεν), ἐν ὄροπεδίῳ, πρωτ. ἔχουσα μεγάλην ἀνάπτυξιν τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν. Περίφημοι εἶνε αἱ δύο πινακοθήκαι (περιέχουσαι ἀριστουστοιουργήματα τῆς ζωγραφικῆς τέχνης) καὶ ἡ μεγίστη βιβλιοθήκη.—**Αὐγούστα**, (γερμ. "Αουξμπουργ), γνωστὴ ἐν τῇ ἱστορίᾳ (Αὐγουσταία ἐμολογία).—**Νυρεμβέργη** (350), ἡ ἐμπορικωτάτη καὶ βιομηχανικωτάτη πόλις τῆς Βαυαρίας.

3) Ἐν τῇ **Σαξονίᾳ** (5 σχεδὸν ἑκατ. κ.) ἦτις εἶνε τὸ πυκνότερον κατοικημένον κράτος τῆς Εὐρώπης.

Δρέσδη (530), ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὀχθῶν τοῦ "Αλβίου, ὡραία πόλις.—**Δειψία** (600), κέντρον τῆς ἐν Γερμανίᾳ βιβλιομπορίας.

4) Ἐν τῇ **Βυρτεμβέργῃ**.

Στουτγάρδη (310), κατὰ τὸν παραπόταμον τοῦ "Ρήνου Νέκκαρ, βιομηχανικωτάτη.

Ἐκ τῶν τριῶν ἐλευθέρων πόλεων ἡ μὲν **Λυβέκη** κεῖται παρὰ τὴν βαλτικὴν τὸ **Ἀμβούργον** (1000), παρὰ τὸν "Αλβιν, ὅστις ἐνταῦθα πλατύνεται ὡς κόλπος (πόλις ἐμπορικωτάτη) ἡ δὲ **Βρέμη** (310), κεῖται κατὰ τὸν Βίσουρην.

4) ΠΟΛΩΝΙΑ

(300.000 τετρ. χιλ.—27 ἑκατομ. κἀτ.)

Θέσις. Ἡ νέα αὕτη δημοκρατία κεῖται κατὰ τὸ ἀνατολικὸν τμήμα τοῦ Γερμανικοῦ βαθυπέδου. Ἀποτελέσθη ἀπὸ μικρὰ τμήματα τῆς Γερμανίας καὶ τῆς διαμελισθείσης Αὐστρουγγρικῆς μοναρχίας, καὶ ἀπὸ μέγα μέρος τῆς Ρωσσίας.

Ἐνταῦθα ῥέει ὁ ποταμὸς Οὐίστοῦλας, ὅστις λαμβάνει τὰς πηγὰς ἐκ τῶν Βορείων Καρπαθίων καὶ εἶνε πλωτός. Ὅρίζεται δ' ἡ Πολωνία πρὸς Δ. καὶ ΒΔ. ὑπὸ τῆς Γερμανίας, ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας ἔχει διέξοδον τὸν λιμένα τῆς πόλεως **Δάντσιχ** (200). Τὰ λοιπὰ δρίζοντα αὐτὴν κράτη εἶνε ἡ Τσεχοσλοβακία, ἡ Ρουμανία, ἡ Οὐκρανία καὶ ἡ Λιθουανία.

Κάτοικοι. Οἱ **Πολωνοὶ** εἶνε σλάβοι. Πλὴν τούτων κατοικοῦσιν ἐνταῦθα καὶ πολλοὶ Ἰουδαῖοι.

Προϋόντα. Ἐπειδὴ τὸ ἔδαφος εἶνε πεδινόν, οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν. Παράγονται δημητριακοὶ κηρποί, γεώμηλα καὶ τεῦτλα. Πρὸς νότον δ' ὅπου ἡ χώρα εἶνε ὄρεινὴ εὐρίσκονται πλούσιαι περιοχαὶ ὄρυκτῶν (γαϊάνθρακες καὶ πετρέλαιον).

Βιομηχανία. Ἡ βιομηχανία τῶν Πολωνῶν συστάται εἰς τὴν κατασκευὴν ζαχαρέως, εἰς τὴν ὑφαντουργίαν καὶ τὴν σιδηρουργίαν.

Πόλεις. Κέντρον τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου εἶνε ἡ Βαρσοβία (930) κατὰ τὸν Οὐϊστόλαν. — Ἔτεροι μεγάλοι πόλεις εἶνε πρὸς δυσμὰς ἡ Δόδς (420), ἐνθα μεγάλη ὑφαντουργία, τὸ Πόσεν (180) ἄλλοτε (γερμανικόν) καὶ ἡ Λεοντόπολις (Λεμβέργη) (200), πρὸς Ν., πόλις τῶν Ρουθῆνων, συγγενῶν τῶν Πολωνῶν καὶ τῶν Ρώσων.

Σημ. Ἡ πόλις Δάντσι μετὰ μικρᾶς περιοχῆς ἀποτελεῖ ἴδιον κράτος

5) ΕΛΒΕΤΙΑ

(τὸ $\frac{1}{3}$ τῆς Ἑλλάδος. — 3 $\frac{3}{4}$ ἑκατομ. κάτ.)

Θέσις. Ἡ Ἑλβετία καταλαμβάνει μέγιστον τμήμα τῶν κεντρικῶν Ἀλπεων καὶ τοῦ Ἑλβετικοῦ Ἰόρα· ὅθεν τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶνε τὸ πλεῖστον ὄρεινόν, καλυπτόμενον κατὰ τὰ ὑψηλὰ μέρη ὑπὸ παχυτάτων παγετῶνων, μόνον δὲ πρὸς Β. ἐκτείνεται ὄροπέδιον.

Κάτοικοι. Οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλβετῶν εἶνε γερμανικῆς καταγωγῆς, κατοικοῦντες πρὸς Β., ὀλιγώτεροι γαλλικῆς πρὸς Δ. καὶ ἐλάχιστοι ἰταλικῆς πρὸς Ν. Κατὰ τὴν θρησκείαν οἱ πλεῖστοι εἶνε χριστιανοὶ διαμαρτυρόμενοι, οἱ δὲ λοιποὶ δυτικοί.

Ἀνάπτυξις. Ἡ γεωργία, ἡ κτηνοτροφία, (ἑλβετικὸς τυρὸς) καὶ ἡ βιομηχανία (ιδίως ὑφασμάτων καὶ ὠρολογίων) διατελοῦσιν ἐν ἀκμῇ.

Πολίτευμα. Δημοκρατικὴ ὁμοσπονδία ἀποτελουμένη ἐξ 25 μικρῶν δημοκρατικῶν πολιτειῶν (Cantons) αὐτονόμων καὶ συνδεομένων πρὸς ἀλλήλας ὁμοσπονδιακῶς. Κεντρικὴ κυβέρνησις ἐδρεύει ἐν Βέρνη.

Πόλεις. Ἡ *Βέρνη* (90), ἐν τῷ Ἑλβετικῷ ὄροπέδιῳ.—*Αυνκέρη* (42), κατὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην, ἐν ἀξιοθαυμάστῳ τοποθεσίᾳ, ἣν ἐπισκέπτονται πολυάριθμοι περιηγηταί.—*Ζυρίχη* (200), κατὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην, ἡ μερίστη καὶ βιομηχανικωτάτη πόλις τῆς Ἑλβετίας.—*Γενεύη* (135), κατὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην καὶ τὸν ἕκρον τοῦ Ῥοδανοῦ ἐκ ταύτης, βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ πόλις.

6) ΑΥΣΤΡΙΑ

[τὰ 3], τῆς Ἑλλάδος.—6 1/2 ἑκατ. κάτ.]

Θέσις. Ἡ πρὸ τοῦ πολέμου μεγάλη Αὐτροουγγαρία μετὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον εἶνε ἐν τῶν μικρῶν Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν κατὰ τὸ βόρειον καὶ ἀνατολικὸν τμήμα τῶν Ἑλβετικῶν Μικρῶν μόνον μέρος κατέχει πέραν τοῦ Δουνάβεως, ἐκεῖ ὅπου εἶνε ἡ πρῶτη *Βιέννη*. Ἡ σπουδαιότατη αὐτῆς θέσις ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Εὐρώπης ἔχει προάγει αὐτὴν εἰς ἀκμὴν.

Κάτοικοι. Ἡ Αὐστρία περιλαμβάνει γερμανικὸν πληθυσμόν. Ἡ ὑπαρξίς σιδήρου συντελεῖ εἰς τὸ γὰ ἐπιδίδονται οἱ κάτοικοι εἰς τὴν βιομηχανίαν.

Πόλεις. *Βιέννη* (1800) παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως, ἐνθα τελευτῶσιν αἱ Ἀνατολικαὶ Ἑλπεῖς. ἔχει μερίστην βιομηχανίαν, ἰδίᾳ ἐνδυμασιῶν καὶ κομφοτεχνημάτων.—*Γράτς*, (δηλ. Μικρὸς πύργος 150), βιομηχανικὴ πόλις ἐπὶ τῶν Ἑλπεων.

7) ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ

[ὀλίγον μεγαλυτέρα τῆς Ἑλλάδος.—14 ἑκατ. κάτ.]

Θέσις. Ἡ νέα αὕτη δημοκρατία κεῖται ΒΑ. τῆς Αὐστρίας καὶ περιλαμβάνει τὴν περιοχὴν τῶν πηγῶν τοῦ Ἑλβίου, ὡς καὶ τὰ Βορειοδυτικὰ Καρπάθια.

Κάτοικοι. Τὸ κράτος τοῦτο ἐσχηματίσθη διὰ τοὺς κατοικοῦντας ἐνταῦθα βορείους Σλάβους, δηλ. τοὺς Τσέχους καὶ τοὺς Σλοβάκους.

Προϊόντα. Καλλιεργούνται ένταῦθα τεύτλα διὰ τὴν κατασκευὴν ζακχάρεως, λίνον διὰ τὴν ὑφαντουργίαν καὶ κρηθὴ διὰ τὸν ζῦθον.

Πόλεις. Πρωτ. εἶνε ἡ **Πράγα** (225) τὸ κέντρον τῆς ὑελουργίας καὶ τῆς ζακχαροποιίας.— Ἐτέρα βιομηχανικὴ πόλις εἶνε ἡ **Βρῦνη** (126). Παρὰ ταύτην κεῖται τὸ **Ἀούστερλιτς**, ὀνομαστὸν διὰ τὴν νίκην τοῦ Ναπολέοντος τοῦ Α' (1806).

8) ΟΥΓΓΑΡΙΑ

[Ὀλίγον μικροτέρα τῆς Ἑλλάδος.—8 ἑκατ. κάτ.]

Θέσις. Ἡ δημοκρατία τῆς Ουγγαρίας κεῖται ἐν μέσῳ τῆς Αὔστριας, τῆς Τσεχοσλοβακίας, τῆς Ρουμανίας καὶ τῆς Σερβίας. Περιλαμβάνει δὲ τὸ Ουγγρικὸν βαθυπέδον, ὅπερ διατέμνεται ὑπὸ τοῦ Δουνάβεως.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι εἶνε Ουγγροὶ (ἢ Μαγιάροι), ἀσιατικὸς λαὸς (μογγολικὸς) ἐλθὼν ένταῦθα περὶ τὸ 900 π. Χ.

Προϊόντα. Μέρους τοῦ βαθυπέδου, μεταξὺ τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ Θάις· εἶνε ὀλίγον εὐφορον καὶ διὰ τοῦτο ένταῦθα τρέφονται ἵπποι, βόες καὶ πρόβατα. Τὸ μεγαλύτερον ὅμως μέρος εἶνε εὐφορον, δι' ὃ τὸ κράτος τοῦτο εἶνε γεωργικόν. Παράγεται πολὺς σίτος, ἀραβόσιτος, οἶνος καὶ καπνός.

Πόλεις. **Βουδαπέστη** (1 ἑκατ. κ.), ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὄχθων τοῦ Δουνάβεως, πρωτ. **Σεγεδίν** (100), πόλις βιομηχανικὴ τοῦ ἐρίου.

9) ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

[ὑπερδιπλάσιον τῆς Ἑλλάδος.—17 ἑκατ. κάτ.]

Θέσις. Τὸ βασίλειον τῆς Ρουμανίας κεῖται ΝΑ. τῆς Ουγγαρίας κατὰ τὸν κάτω ροῦν τοῦ Δουνάβεως· συνίσταται δ' ἐκ τῶν ἀρχαίων χωρῶν Βλαχίας, Μολδαυίας καὶ Δοβρουτσᾶς, καὶ τῶν νέων Τρανσυλvanίας, Βουκοβίνας καὶ Βεσσαραβίας.

Τὸ ἔδαφος τῆς Ρουμανίας εἶνε τὸ πλεῖστον πεδινὸν καὶ εὐφορον, οὐχὶ ὅμως καλῶς καλλιεργημένον.

Κάτοικοι. Οί κάτοικοι εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον Ῥουμάνοι (Βλάχοι, ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Δακῶν καὶ ἄλλων εὐρωπαϊκῶν λαῶν, κατατάσσονται δ' εἰς τοὺς Λατινικοὺς λαοὺς μόνον κατὰ τὴν γλῶσσαν ταύτην παρέλαβον ἐκ τῶν Ῥωμαϊκῶν ἀποικιῶν αἱ ὁποῖαι εἶχον ἰδρυθῆ κατὰ τὸν κάτω Δούναβιν. Θρησκείαν ἔχουσι τὴν ὀρθόδοξον χριστιανικὴν. Ἐκτὸς τούτων ὑπάρχουσι καὶ Ἰουδαῖοι Ἀθίγγανοι καὶ περὶ τοὺς 60 χιλ. Ἕλληνες, ὧν πολλοὶ χάριν συμφερόντων ἠρνήθησαν τὴν ἑλληνικὴν ἐθνότητα γενόμενοι Ῥουμάνοι. Ἐπὶ τουρκοκρατίας αἱ χῶραι Βλαχία καὶ Μολδαυία ἀπετέλουν ὑποτελεῖς τῆ Τουρκία ἡγεμονίας, ἡγεμόνες δ' ἦσαν Ἕλληνες. Ἐνταῦθα δὲ ἤρχισε τὸ πρῶτον τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης.

Ἀνάπτυξις. Οἱ Ῥουμάνοι εἶνε λαὸς γεωργικὸς· εἶνε ἔτ ἀνεπτυγμένη ἢ κτηνοτροφία· ἔχει δὲ καὶ πηγὰς πετρελαίου κατὰ τὰ Καρπάθια, ἐκμεταλλεῖονται ὅμως ταύτας ξέναι ἐταιρεῖαι. Ὡσαύτως ἢ συγκοινωνία καὶ τὸ ἔμποριον εἶνε εἰς χεῖρας ξένων (Ἑλλήνων καὶ Ἰουδαίων).

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ δύο Βουλῶν.

Πόλεις. 1) Ἐν τῇ Βλαχίᾳ.

Βουκουρέστιον (350. ῤουμ. Βουκαρέστ. δηλ. πόλις φίλων), ἐπὶ τοῦ παραποτάμου τοῦ Δουνάβεως, μετὰ ὠραίων οἰκοδομῶν.— Γιούργεβον, πόλις παραδουνάβιος, ἀπέναντι τοῦ Ῥουτσουκίου. Βραῖλα (60), ἔμπορικὴ πόλις παρὰ τὸν Δούναβιν.— Κραϊῶβα, πρὸς Δ. ἔχουσα ἀλατωρυχεῖα. ΒΑ. ταύτης καὶ παρὰ τὸν Ἀλούταν κεῖται τὸ χωρίον Δραχατσάνι, ἐνθα ἔπεσαν οἱ Ἰερολοχίται τῷ 1821.

2) Ἐν τῇ Μολδαυίᾳ.

Ἰάσιον (76), πρωτ. τῆς Μολδαυίας οὐ μακρὰν τοῦ Προύθου.— Γαλάζιον (73), ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ἢ ἔμπορικωτάτη πόλις τῆς πόλις τῆς Ῥουμανίας.

3) Ἐν τῇ Δοβρουτσᾷ.

Τούλτσα, πρωτ.— Κωνστανίτσα λιμὴν τοῦ Εὐξείνου πόντου.

4) Ἐν τῇ Τρανσυλδανίᾳ.

Ἐν τῇ ὄρεινῃ ταύτῃ χώρᾳ, ἦτις ἀνήκε πρότερον εἰς τὴν Οὐγγαρίαν, πόλεις ἐμπορικαὶ εἶγε ἢ **Κλουή** (65). πρωτ.

5) Ἐν τῇ Βουκοβίνῃ (πρὸς Β.).

Τσέρνοβιτς, πρωτ. (100).

ΠΙΝΑΞ

Κεντρικῆς

Τῶν σπουδαιωτέρων πόλεων τῆς **Κεντρικῆς Εὐρώπης**

Εὐρωπαϊκῆς

ΠΟΛΕΙΣ	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας	ΠΟΛΕΙΣ	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας
Βερολίνον	4000,000	Ἄνοδερων	400,000
Παρίσιοι	3000,000	Χάχη	360,000
Βιέννη	1800,000	Νυρεμβέργη	350,000
Ἄμβουργον	1000,000	Βουκουρέστιον	350,000
Βουδαπέστη	1000,000	Βορδῶ	320,000
Βαρσοβία	930,000	Βρέμη	310,000
Ἄμβέρσα	730,000	Στουτγάρτη	310,000
Βρυξέλλα	700,000	Καίνιξβεργ	240,000
Ἀμστελῶδαμον	650,000	Στέτιν	240,000
Κολωνία	635,000	Πράγα	225,000
Μόναχον	620,000	Κίελον	215,000
Λειψία	600,000	Δίλλη	205,000
Μασσαλία	600,000	Ζυρίχη	200,000
Λυὸν	560,000	Δάντσι	200,000
Δρέσδη	530,000	Λεμβέργη	200,000
Βρεσλαβία	500,000	Μαγχάιμ (Γερμ.)	200,000
Ῥοτερδάμη	500,000	Λιέζ	200,000
Φραγκφούρτη	430,000	Πόσεν	180,000
Λδδς	420,000	Στρασδουργον	170,000
Δύσελδορφ	400,000	Βέρνη	90,000

Α

Α

IV ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

ΜΕΓΑΛΗ ΒΕΤΤΑΝΙΑ ΚΑΙ ΙΡΛΑΝΔΙΑ

Θέσις. Αί νήσοι αὗται κείνται ΒΔ. τῆς Εὐρώπης, ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ὠκεανῷ. Ἡ μέγιστη Μεγάλη Βρεττανία (τριπλασία τῆς Ἰρλανδίας) χωρίζεται ἀπὸ μὲν τῆς Γαλλίας διὰ τῆς θαλάσσης τῆς Μάγχης, προσεγγίζουσα αὐτὸ κατὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Καλαί, πρὸς Α. δὲ βρέχεται ὑπὸ τῆς βορείας ἢ Γερμανικῆς θαλάσσης.

Διαμελισμὸς. Αἱ νήσοι αὗται, καὶ δὴ ἡ Μεγάλη Βρεττανία, ἔχει μέγιστον διαμελισμὸν τῶν ἀκτῶν αὐτῆς, καὶ πλείστους φυσικοὺς λιμένας, Ὁ μέγιστος κόλπος εἶνε πρὸς Δ., ὁ τῆς Βριστόλης, ὀνομαζόμενος μεταξὺ δύο χερσονήσων τῆς Κορνουαλίας (πρὸς Ν.) καὶ τῆς Οὐαλίας (πρὸς Β). Σχηματίζονται δὲ καὶ νήσοι μικρότεραι, ἰδίως πρὸς Β. καὶ ΒΔ.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Τὰ ὄρη τῆς Μεγάλης Βρεττανίας χαμηλὰ ὄντα κείνται πρὸς δυσμὰς, ὡς προτείχισμα κατὰ τῶν κυμάτων τοῦ ὠκεανοῦ. Πολλὰ ὄρη ὑψοῦνται πρὸς Β (ἐν τῇ Σκωτίᾳ) διασχιζόμενα ὑπὸ παραλλήλων χαραδρῶν, καθ' ἃς ἐκτείνονται μικραὶ λίμναι. Ἐνταῦθα εἶνε ἡ ὑψίστη κορυφή τῆς νήσου *Βέν-Νεβις*.

Ἄπαν τὸ νοτιανατολικὸν τῆς νήσου καταλαμβάνει ἡ μεγάλη ἀγγλική πεδιάς, εὐφορωτάτη ὡς ἐκ τῆς καλῆς ἀρδεύσεως.

Ἡ δὲ Ἰρλανδία (δηλ. πρασίνη χώρα) ἔχει ἕδαφος τὸ πλείστον πεδινόν.

Ἄδρατα. Ἡ Μεγάλη Βρεττανία διατέμνεται ὑπὸ βραχυρ-

ρῶν ποταμῶν συνδεομένων διὰ πολυαρίθμων διωρύχων. Οἱ σπουδαιότεροι αὐτῶν εἶνε ὁ **Σέβεργος**, ἐκβάλλων εἰς τὸν κόλπον τῆς Βριστόλης καὶ ὁ **Τάμεσις** ἐκβάλλων πρὸς Α. εἰς τὸν ὁμώνυμον κόλπον.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῶν νήσων εἶνε ὠκεάνειον, ὑγρὸν δὲ καὶ βροχερόν, ὀλόκληρον τὴν χώραν καλύπτουσι διὰ πυκνῆς ὀμίχλης οἱ ἄνεμοι τοῦ ὠκεανοῦ καὶ κατ' αὐτὸ τὸ θέρος.

Προϊόντα. Ἡ Μ. Βρεττανία παράγει διάφορα γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα, ἔχει δὲ μέγα πλοῦτον μετάλλων καὶ γαιανθράκων. Ἔνεκα τούτου ἀκμάζει ἡ βιομηχανία βαμβακερῶν καὶ μαλλίνων ὑφασμάτων, ὡς καὶ διαφόρων μηχανῶν,

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι τῶν νήσων εἶνε Ἄγγλοι, γερμανικῆς καταγωγῆς, πλὴν τινῶν Κελτῶν ἐν τῇ Σκωτίᾳ, Οὐαλλίᾳ καὶ Ἰρλανδίᾳ. Θρησκεία ἐπικρατεῖ ἡ ἐπισκοπικὴ (κλάδος τῶν διαμαρτυρομένων). Ἐν τῇ Σκωτίᾳ ἐπικρατεῖ ἡ προεσβυτεριανὴ (ὡσαύτως κλάδος τῶν διαμαρτυρομένων) καὶ ἐν τῇ Ἰρλανδίᾳ ἡ **δυτικὴ**.

Αἱ νῆσοι αὗται ἀποτελοῦσι τὸ βασίλειον τῆς Μεγ. Βρεττανίας καὶ Ἰρλανδίας.

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΙΡΛΑΝΔΙΑΣ

[47 ἐκ. κάτ.]

Πολίτευμα. **Συνταγματικὴ μοναρχία** μετὰ διπλῆς Βουλῆς. Βασιλεὺς νῦν εἶναι ὁ **Γεώργιος ὁ Ε΄**.

Ἀνάπτυξις. Ἡ συγκοινωνία εἶνε πυκνοτάτη. Ἡ δὲ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον κατέχουσι τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ.

Πολιτικαὶ Ἀνάμειξις. Τὸ βασίλειον τοῦτο ἔχει μεγίστας κτήσεις εἰς πάσας τὰς ἠπείρους καθισταμένη ἢ μεγίστη ἐπικράτεια τῆς γῆς. Οὕτω κατέχει τὸ 1/4 περίπου τῆς γῆντος ξηρᾶς ὡς καὶ τὸ 1/3 τῶν ἀνθρώπων (436 ἑκατομ.)

Ὁ στόλος τῆς Μεγ. Βρεττανίας εἶνε ὁ μέγιστος τοῦ κόσμου, ἀριθμῶν ὑπὲρ τὰ 560 πλοῖα νέα.

Χωρογραφικὴ διαίρεσις. Ἡ Μεγάλη Βρεττανία διαιρεῖται εἰς τὴν πρὸς Ν. Ἀγγλίαν καὶ Οὐαλλίαν καὶ τὴν πρὸς Β. Σκωτίαν.

Πόλεις. 1) Ἐν τῇ Ἀγγλίᾳ.

Λονδῖνον (ἀγγλ. Λόντον) πρωτ. τοῦ κράτους, ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὄχθων τοῦ Ταμέσεως, ἡ μέγιστη καὶ ἐκ τῶν ἐμπορικωτάτων πόλεων τοῦ κόσμου (7 ¹/₂ ἑκατ. κάτ. μετὰ προαστείων). Ἡ πόλις ἔχει διάσημα ἀνάκτορα καὶ μεγαλοπρεπέστατα οἰκοδομήματα, ἐν οἷς καὶ τὸ Βρεττανικὸν μουσεῖον μετὰ μέγιστης βιβλιοθήκης, τὸ πλουσιώτατον τοῦ κόσμου. Τὸ σπουδαιότατον τῶν προαστείων εἶνε τὸ **Γκρήνουιτς** ἐνθα τὸ περίφημον ἀστεροσκοπεῖον δι' οὗ διέρχεται κατὰ τοὺς Ἀγγλοὺς ὁ πρῶτος μεσημβρινὸς τῆς γῆς. **Καιντερβερόν** (Κανταβρυγία), ἔδρα τοῦ πρώτου ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἀγγλίας. — **Δόβερ**, παρὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Καλαί, δι' οὗ ἡ διαπερασίσις πρὸς τὴν Γαλλίαν. — **Πόρτσμουθ** (230), πολεμικὸς λιμὴν ἐν τῇ Μάγχῃ. — **Σάου Θάμπτον** (135), κύριος σταθμὸς τῶν ὑπερωκεανείων πλοίων. **Πλύμουθ** (110), πολεμικὸς λιμὴν ἐν τῇ Μάγχῃ. **Βριστόλη** (380), κατὰ τὸν ὁμώνυμον κόλπον, ἐμπορικωτάτη. — **Οξφόρδη** (53), ὡραιότατη πόλις μετ' ἀρχαιοτάτου πανεπιστημίου. — **Βίρμιγχαμ** (100), ἡ πρώτη τοῦ κράτους βιομηχανικὴ πόλις. — **Μάντσεστερ** (760) (Μαγγεστρία) καὶ **Σαλφὸρδ** (230), ἐνθα ἡ μέγιστη βαμβακουργία τοῦ κόσμου. — **Σεφίλδ** (500), βιομηχανικωτάτη. — **Λήδς** (460). **Ύόρκη** (82, Ἐδβόρακον). — **Νιουκάστελ** (230, δηλ. Νεόκαστρον) ἔχουσα μέγιστην ἐξαγωγὴν λιθανθράκων. — **Δίβερπουλ** (800), ἡ μετὰ τὸ Λονδῖνον ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Μεγ. Βρεττανίας ἔχουσα τὴν πρώτην ἀγορὰν τοῦ βάρδακος.

Ἡ μέγιστη καὶ ἐμπορικωτάτη τῆς Οὐαλλίας εἶνε ἡ **Κάρφιδ** (185), ἐξ ἧς σπουδαιότατη ἐξαγωγὴ γαιανθράκων.

Ἐν τῇ Σκωτίᾳ.

Ἐδιμβούρογν (340). πρωτ., ἐκτισμένον ἐπὶ λόφων. — **Γλά-**

σκώβ (1 έκστ.). πρὸς Δ. ἐμπορικωτάτη καὶ βιομηχανικωτάτη, Πέροθη πωτ. ἄλλοτε τοῦ Σκωτικοῦ κράτους.

3) Ἐν τῇ Ἱρλανδίᾳ:

Δουβλίον. (400), κατὰ τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν πρωτ.— Βελφάστ (400), πρὸς Β., πρῶτος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς νήσου.

III. Β. Ε.

Τῶν σπουδαιωτέρων πόλεων τῆς ΒΔ. Εὐρώπης

ΠΟΛΕΙΣ	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας	ΠΟΛΕΙΣ	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας
Λονδίνον	4530	Βελφάστ	400
(μετὰ τῶν προαστ.)	7500	Βριστόλη	380
Γλάσκωδ	1000	Ἐδιμβούργον	340
Βίρμιγγαμ	900	Νιουκάστελ	290
Λίβερπουλ	800	Νόττιγγαμ	265
Μάντξεστερ	780	Σαλδφόρδ	232
Σεφίλδ	500	Πόρτσμουθ	230
Λήδς	430	Κάρδιφ	185
Δουβλίον	400	Σάου θάμπτον	135

V. ΒΟΡΕΙΑ ΕΥΡΩΠΗ

A. Η ΙΟΥΤΛΑΝΔΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΚΑΙ ΑΙ

ΠΑΡ' ΑΥΤΗΝ ΝΗΣΟΙ

Ἑσσις. Πρὸς Β. τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἄλβιος ἐκτείνεται ἡ μικρὰ Ἰουτλανδικὴ χερσόνησος, ἣτις πρὸς Β. προσεγγίζουσα τὴν Σκανδιναυικὴν χερσόνησον σχηματίζει μετ' αὐτῆς τὰ πελάγη **Σκαγερράκην** καὶ **Καττεγάτην** (δηλ. πλοίων ὁδός). Πρὸς Α. δὲ τῆς χερσονήσου ἐκτείνονται αἱ **Δανικαὶ νῆσοι** (Φιονία, Σηλάνδη καὶ ἄλλαι), κατέχουσαι τὴν κλεῖδα τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Ἡ Ἰουτλανδική χερσόνησος, μετὰ τῆς Πρωσσίας συνεχομένη, εἶνε καὶ αὐτὴ ὀμαλὴ πεδιάς, φέρουσα μόνον χαμηλὴν τινα λοφοσειράν. Τὰ παράλια δ' εἶνε ἀμμώδη καὶ ἀλίμενα, ἰδίως τὰ δυτικά. Καὶ αἱ νῆσοι ἔτι εἶνε χαμηλαὶ καὶ ἐντελῶς ἐπίπεδοι.

Ἵδρωτα. Ἡ χερσόνησος ἔχει ἀσημάντους ποταμούς, πολλὰς δὲ λίμνας· κατὰ δὲ τὰ δυτικὰ παράλια σχηματίζονται καὶ ἔλη.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶνε ψυχρὸν, ὃ δὲ χειμῶν δὲν εἶνε τοσοῦτον ὀριμύς, ὡς ἀλλαχοῦ τῆς βορείου Εὐρώπης.

Προϊόντα. Ἡ χώρα εἶνε δασώδης καὶ πλήρης λειμώνων, δι' ὃ κύρια προϊόντα εἶνε κτηνοτροφικά, (ζῆα, βούτυρον, κρέατα ἀλίπαστα), ἀλιεύονται δὲ καὶ πολλοὶ ἰχθύες.

Κάτοικοι. Κάτοικοι εἶνε οἱ Δανοί, ἀνήκοντες εἰς τὴν γερμανικὴν ὁμοεθλίαν· θρησκείαν δ' ἔχουσ τὴν τῶν διαμεκτρομένων.

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΔΑΝΙΑΣ

[3.270.000 κάτ.],

Ἔκτασις. Τὸ βασίλειον τῆς Δανίας, ἀποτελεῖται ἐκ τῆς Ἰουτλανδικῆς χερσονήσου, (πλὴν νοτίου τινὸς τμήματος ἀνήκοντος εἰς τὴν Πρωσσίαν, καὶ τῶν παρ' αὐτὴν νήσων, ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶν ἀνωτέρω κειμένων νήσων Φαιρόων καὶ τῆς Ἰσλανδίας

Ἀνάπτυξις. Ἡ βιομηχανία ἀκμάζει μόνον ἐν τῇ πρωτεύουσῃ, ἢ συγκοινωνία δὲ καὶ τὸ ἐμπόριον εἶνε ἀκμαῖα. Ἡ ἐκπαίδευσις ἔτι εὐρίσχεται ἐν ἀρίστῃ καταστάσει.

Πολίτευμα. **Συνταγματικὴ μοναρχία.** Βασιλεὺς δ' εἶνε ὁ Φρειδερίκος ὁ Β'.

Πρωτ. τοῦ βασιλείου εἶνε ἡ **Κοπενάγη** (610) ἐπὶ τῆς νήσου Σηλάνδης καὶ ἀπέναντι τῆς Σουηδίας, ἔνθα ὁ πορθμὸς τῆς Σουόνδης. Εἶναι πόλις ὀχυρά, βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ.

Αἱ νῆσοι Φαιρόαι (δηλ. νῆσοι προβάτων) κεῖνται πρὸς Β. τῆς Σκιωτίας καὶ εἶνε βραχῶδεις καὶ ψυχραί.

Ἡ δὲ **Ἰσλανδία** (δηλ. χώρα τοῦ πάγου) εἶναι μεγαλύτερα τῆς παλ. Ἑλλάδος, ἀλλ' ἔχει μόνον 80 χιλ. κάτ., ἕνεκα τοῦ γυμνοῦ ἐδάφους αὐτῆς καὶ τοῦ ψυχροτάτου κλίματος. Ἐχει 29 ἐνεργὰ ἠφαίστεια, ὧν τὸ σπουδαιότατον εἶνε ἡ **Ἑκλα**. Εἰς ἅπασαν δὲ τὴν νῆσον ἀναπηδῶσιν θερμαί πηγαί, «αἱ Γκέύσιρ» εἰς ὕψος μέχρις 66 μέτρων.

Κτῆσις τῆς Δανίας εἶνε καὶ ἡ πρὸς Β. τῆς Ἀμερικῆς κατάψυχρος καὶ μεγίστη νῆσος **Γροιλανδία** (13).

Β'. ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Φέρις. Ἡ μεγίστη αὕτη χερσόνησος τῆς Εὐρώπης ἐκτείνεται μεταξὺ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, ἧς προέκτασις εἶνε ὁ Βοθηκὸς κόλπος ΝΔ. προσεγγίζει τὴν Ἰουτλάνδην καὶ τὴν Σηλάνδην κατὰ τὰ πελάγη Σκαγερράκην καὶ Καττεγάτην.

Διαμελισμός. Ἡ Χερσόνησος σχηματίζει πρὸς Ν. εὐρὺν κόλπον, τὸν τῆς **Χριστιανίας**. Ἡ δὲ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ἀκτὴ εἶνε διεσχισμένη εἰς ἀποκρήμνους καὶ στενοὺς κόλπους (νορβηγ. Φιόρδ), παρ' οὓς πλῆθος νήσων καὶ νησιδίων. Τὸ **Βόρειον** ἀκρωτ. εἶνε τὸ βορειότατον τῆς Εὐρώπης.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Κατὰ μῆκος τῆς χερσονήσου καὶ πρὸς τὴν δυτικὴν ἀκτὴν ἐκτείνεται ἡ ὄρεινὴ χώρα τῆς χερσονήσου περιέχουσα ὑψηλά ὄρη (τὰ **Σκανδιναυικὰ**) καὶ ὄροπέδια πλήρη παγετώνων (Φιέλδ). Ταῦτα πρὸς μὲν τὸν Ἀτλαντικὸν καταπίπτουσιν ἀποτόμως πρὸς Α. δὲ κλιμακοειδῶς. Τὸ ΝΑ. τμήμα τῆς χερσονήσου εἶνε πεδινόν.

Ῥοδατ. Πολλοὶ ποταμοὶ ρέουσι ἐκ τῶν ὄρεων πρὸς Α. καὶ Ν. διασχίζοντες τὸ κλιμακοειδὲς ἔδαφος, ἕνεκα δὲ τῆς τοιαύτης

μορφής του εδάφους σχηματίζονται πολλοί καταρράκται και πολλές μικραὶ λίμναι. Αἱ μέγισταὶ λίμναι εἶνε ἡ **Βένερ**, ἡ **Βέττερ**, καὶ ἡ **Μαϊλάρ**, ἧτις συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Βαλτικῆς.

Κλίμα. Ἡ χερσόνησος ἐν σχέσει πρὸς τὸ γεωγραφικὸν πλάτος δὲν ἔχει λίαν ψυχρὸν χειμῶνα, καὶ δὴ ἡ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ἀκτῆ (ἕνεκα τοῦ θερμοῦ θαλασσίου ρεύματος).

Προϊόντα. Ἡ χερσόνησος εἶνε δασώδης καὶ πλουσία εἰς σίδηρον, κατὰ δὲ τὴν ἀκτῆν τοῦ Ἀτλαντικοῦ ἀκμάζει ἡ ἀλιεία. Ἐξάγεται ξυλεία, σίδηρος καὶ ἄλλα μέταλλα, ἰχθύες καὶ κτηνοτροφικά.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι τῆς χερσονήσου, οἱ **Σουηδοὶ** καὶ οἱ **Νορβηγοὶ**, ἀνήκουσιν εἰς τὴν γερμανικὴν ὁμοειδίαν. Κατοικοῦσιν ἔτι πρὸς Β. καὶ ὀλίγοι **Δάπλωνες** καὶ **Φίννοι**. Θρησκείαν πάντες ἔαουσι τὴν τῶν διαμαρτυρομένων.

Διαίρεσις. Ἡ χερσόνησος διαιρεῖται εἰς δύο βασιλείαι, τὴν τῆς **Σουηδίας** ΝΑ. (τὰ $\frac{1}{7}$ τῆς χερσονήσου) καὶ τὴν τῆς **Νορβηγίας** ΒΑ. (τὰ $\frac{3}{7}$).

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΣΟΥΗΔΙΑΣ

[454.000 τετρ. χιλ. — 6 ἑκατ. κάτ.]

Ἀνάπτυξις. (Ἐν τῇ Σουηδίᾳ ἀκμαία εἶνε ἡ συγκοινωνία, τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ ἐκπαίδευσις.

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ δύο Βουλῶν.

Πόλεις. **Στοκχόλμη** (450), «ἡ βορεία Βενετία», κατὰ τὴν ἑνωσιν τῆς Μαϊλάρ μετὰ τῆς Βαλτικῆς, ἐκτισμένη ἐν μέρει ἐπὶ νησίδων, ὡς ἡ Βενετία. Εἶνε βιομήχανος καὶ ἐμπορικωτάτη. — **Καλσκόνα** (28), ἔνθα ὁ κύριος ναύσταθμος τῆς Σουηδίας — **Μάλμει** (113), λιμὴν ἐμπορικὸς ἀπέναντι τῆς Κοπεγχάγης. — **Γέτεμβουργ** (200), ὁ δεῦτερος ἐμπορικὸς λιμὴν τοῦ κράτους.

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΝΟΡΒΗΓΙΑΣ

[324 χιλ. τετρ. χιλίωμ.—2.700 χιλ. κάτοικοι].

Ἀνάπτυξις. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ἀλιεῖαν ἀρεγγῶν, τὴν ξυλείαν, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. Τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν τῆς Νορβηγίας εἶναι ἀκμαϊότατον.

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία, μεθ' ἀπλῆς Βουλῆς.

Πόλεις. Τόσλον (πρότερον Χριστιανία, 260) παρὰ τὸν Σκαγερράκην, πρωτ. μετὰ ἐμπορικοῦ λιμένος. Βέργεν (100), ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Νορβηγίας τῶν ἰχθύων. Τρόντζεμ (55), ἕτερος ἐμπορικὸς λιμὴν.—Χάμμερφεστ ἐπὶ νήσου, ὁ βορειότατος λιμὴν τῆς γῆς. Ἡ πολιτικὴ ἐνταῦθα νῦξ διαρκεῖ 4 μῆνας καὶ 8 ἡμέρας (ἀπὸ τοῦ Ὀκτώβριου μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου)

ΠΙΝΑΞ

τῶν κυριωτέρων πόλεων τῆς βορείας Εὐρώπης

ΠΟΛΕΙΣ	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας	ΠΟΛΕΙΣ	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας
Κοπενάγη	610	Μάλμκ:	113
Στοκχόλμη	450	Βέργεν	100
Τόσλον	260	Τρόντζεμ	55
Γαίτεμπεργ	200		

VI. ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Ἔσεις καὶ ἔκτασις. Ἄπαν τὸ ΒΑ. ἥμισυ τῆς Εὐρώπης ἀπὸ 45° μέχρι 70° βορ. γεωγραφικοῦ πλάτους εἶνε ἐκτεταμένον καθύπεδον, ἠλόφους μόνον ἐνιαχοῦ φέρον. Μετὰ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης συνάπτεται ΝΔ, μετὰ δὲ τῆς Σκανδιναυικῆς χερσονήσου
Σαρρή Γεωγραφία Β' Ἑλλην. Σχολ. Ἔκδ. 11η 15/5/1926, 5

ΒΑ. Πρὸς Β. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Βορείου παγωμένου ὠκεανοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης καὶ τοῦ Βοθνικοῦ κόλπου, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου, μεθ' οὗ συνδέεται ἡ Ἀζοφικὴ θάλασσα καὶ ΝΑ. ὑπὸ τῆς Κασπίας θαλάσσης.

Διαμελισμα.δ. Πρὸς Β. σχηματίζεται ἐκ τοῦ βορ. παγωμένου ὠκεανοῦ ἡ Δευτικὴ θάλασσα, δι' ἧς ἀποχωρίζεται ἡ χερσόνησος Κόλα. Ἐκ τῆς Βαλτικῆς σχηματίζεται ὁ Φιννικὸς κόλπος καὶ ὁ τῆς Ῥίγας. Πρὸς Ν. δ' ἐν τῷ Εὐξείνῳ ἐκτείνεται ἡ Ταυρικὴ ἢ Κριμαϊκὴ χερσόνησος, ἣτις προσεγγίζουσα τὸ ἀσιατικὸν ὄρος Καύκασον σχηματίζει τὴν εἴσοδον τῆς Ἀζοφικῆς θαλάσσης, δηλ. τὸν πορθμὸν τοῦ Κέρες (π. Κυμμέριος Βόσπορος).

Μεσοφολογία τοῦ ἔδαφους. Τὸ μέγα βαθύπεδον ὀρίζουσι αἱ ἐξῆς ὄρειαι περιοχαί.

1) Τὰ Οὐράλια ὄρη, ἅτινα θεωροῦνται ὡς ὄριον Εὐρώπης καὶ Ἀσίας· 2) τὰ Ταυρικὰ ὄρη, ἐν τῇ ὁμωνύμῳ χερσονήσῳ· 3) τὰ Καρπάθια, ὄρη τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης· 4) τὰ ὄρη τῆς Φιλλανδίας, «χώρος τῶν χιλιάδων λιμνῶν», 5) τὸ ὄροπέδιον τῆς χερσονήσου Κόλας.

Ῥοῦατα. Καθ' ὅλον τὸ βαθύπεδον ρέουσι πολλοὶ καὶ μεγάλοι ποταμοί, κατὰ τὸ πλεῖστον πλωτοί. Εἰς μὲν τὸν βόρειον παγωμένον ὠκεανὸν ἐκβάλλουσιν ὁ Πεισχόρας καὶ ὁ Ἀνατολικὸς Δουίνας. Εἰς τὸν Φιννικὸν κόλπον ὁ βραχύς, ἀλλὰ πολυὺδρος Νέβας, πηγάζων ἐκ τῆς μεγάλης λίμνης Λαδόγας. Εἰς τὸν Εὐξείνου ἐκβάλλουσιν ὁ Δνεϊστερ, ὁ Δνεῖπερ (Δάναπρις) καὶ ὁ Δόν (δηλ. ποταμός, π. Τάναϊς), εἰς δὲ τὴν Κασπίαν ἐκβάλλει ὁ μέγιστος τῆς Εὐρώπης Βόλγας (δηλ. μέγας) καὶ ὁ Οὐράλης, ἀμφότεροι πολυῦχθες.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς ΒΑ. Εὐρώπης ὡς ἐκ τῆς μεγάλης ἐκτάσεως εἶνε ποικίλον. Μικρὸν βόρειον τμήμα ἀνήκει εἰς τὴν ψυχρὰν ζώνην, τὸ δὲ ἕτερον εἰς τὴν εὐκρατον, ἕπερ ὅμως ἔχει χεῖμῶνα ψυχρότατον καὶ μακρόν.

Βελάστησις καὶ προΐοντα. Τὸ ἔδαφος κατὰ τὸ ποῖον δύνανται γὰ διαιεθεῖν εἰς 3 τμήματα.

1) Τὸ τμήμα τῶν **Τουνδρών** (δηλ. ἐλωδῶν πεδιάδων) κατὰ μήκος τοῦ παγωμένου ὠκεανοῦ, μεταβαλλομένων κατὰ τὸν μακρότατον χειμῶνα (8—9 μῆνας) εἰς ἐκτάσεις πάγων.

2) Τὸ **δασῶδες** τμήμα, ἐν τῷ μέσῳ τῆς χώρας.

3) Τὸ **καλλιεργημένον** καὶ τὸ **στεππῶδες**, πρὸς Ν. Τὸ καλλιεργημένον ἐκτείνεται ἀπὸ τῶν ὀρίων τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης μέχρι τοῦ Δὸν καὶ εἶνε τὸ κατ' ἐξοχὴν καρποφόρον μέρος, ἀποφέρειν ἄφθονον καὶ ἐκλεκτὸν σίτον, λίτον καὶ ἄλλα, τὸ δὲ στεππῶδες εἶνε πρὸς τὴν Κασπίαν, κατάλληλον πρὸς κτηνοτροφίαν.

Ὅρυκτά προϊόντα ἔχουσι κυρίως τὰ Οὐράλια ὄρη, (σίδηρον, χαλκόν, χρυσόν, πλατίναν, ἄργυρον καὶ ἄλλα). Ἐν δὲ τῷ Βόλγα καὶ Οὐράλῃ ἀκμάζει ἡ ἀλιεΐα ἰχθύων, (ἐξ ὧν παρασκευάζεται καὶ τὸ μαῦρον χαδιάριον).

Κατοικίδια ζῶα πλὴν τῶν τῆς λοιπῆς Εὐρώπης εἶνε οἱ **τάρανδοι** καὶ **ΝΑ. αἰ κάμηλοι**.

Ἐθνοτοικοί. Τὰ ³⁾ τῶν κατοίκων εἶνε σλαυϊκοὶ λαοί, ὧν κυριώτατος εἶνε ὁ **ῥωσικός**. Πρὸς τὴν Βαλτικὴν κατοικοῦσιν οἱ **Λεῖτοι** καὶ οἱ **Λιθουανοί**, συγγενεῖς πρὸς τοὺς Σλαύους. Κατοικοῦσιν ἔτι **Γερμανοί**, **Ῥουμάνοι**, **Ἕλληνες** καὶ ἐκ τῶν ἀσιατικῶν λαῶν **Ἰουδαῖοι** καὶ **Τουράνιοι** (Φίννοι, Ἔσθονες, Κιρκάσιοι, Κοζάκοι, Καλμουκοί). Ἐπικρατεῖ δὲ ἡ **ὀρθόδοξος χριστιανικὴ** θρησκεία.

Πολιτικὴ κατάστασις. Μέγα τμήμα τῆς ΒΑ. Εὐρώπης ἀποτελεῖ τὸ δυτικὸν καὶ κύριον τμήμα τοῦ ῥωσικοῦ κράτους, δηλ. τὴν Εὐρωπαϊκὴν **Ῥωσίαν** (μετὰ τῆς Οὐκρανίας.) Πρὸς τὴν Βαλτικὴν ὑπάρχουσι 4 ἀνεξάρτητα κράτη (Φινλανδία, Ἔσθονία, Λεττονία καὶ Λιθουανία).

1) ΡΩΣΙΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ

[Μεγαλύτερον τῆς Εὐρώπης κατὰ τὴν ἑκτασιν.—125 ἑκατ. κάτ.].

Θέσις. Τὸ ῥωσικὸν κράτος ἐκτείνεται ἐν τε τῇ Εὐρώπῃ καὶ τῇ Ἀσίᾳ. Καίτοι δ' ἡ ἀσιατικὴ Ῥωσία εἶνε πολὺ μεγαλυτέρα κατὰ τὴν ἑκτασιν, τὰ 100 ἑκατ. τῶν κατοίκων κατοικοῦσιν ἐν τῇ εὐρωπαϊκῇ Ῥωσίᾳ.

Ἀνάπτυξις. Ἡ κυρία ἐνασχόλησις τῶν κατοίκων εἶνε ἡ γεωργία, ἡ κτηνοτροφία καὶ ἡ ὕλοτομία. Ἡ συγκοινωνία καὶ τὸ ἐμπόριον διευκολύνονται πλὴν τῶν σιδηροδρόμων καὶ διὰ τῶν πλωτῶν ποταμῶν καὶ διωρύχων. Τὸν χειμῶνα ὅμως οἱ ποταμοὶ πῆγνυνται, ὡς καὶ ἡ Ἀζοφικὴ θάλασσα. Ἡ ἐκπαίδευσις δὲ τοῦ λαοῦ δὲν εἶνε πολὺ διαδεδομένη.

Πολίτευμα. Σοβιετικὴ δημοκρατία ἀπὸ τοῦ 1917.

Δυνάμεις. Ἡ Ρωσία ἐγένετο ἰσχυρὸν κράτος ἀπὸ τοῦ Πέτρου τοῦ μεγάλου, τοῦ πρώτου αὐτοκράτορος τῆς Ρωσίας. Ἡ δυνάμεις ὅμως ταύτης μετὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον ἔχει καταπέσει.

Πόλεις τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας. **Λένινγκραντ** (πρότερον **Πετρούπολις** 700), κατὰ τὸν μυχὸν τοῦ Φιννικοῦ κόλπου καὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Νέβα, θεμελιωθεῖσα ὑπὸ τοῦ Πέτρου τοῦ μεγάλου (1703) πρὸ τοῦ πολέμου ἦτο πρωτ. τοῦ κράτους καὶ εἶχε 2 ἑκατομ. κατ.— **Κρόνστατ**, ἐπὶ νησιδοῦ τοῦ Φιννικοῦ, ἄλλοτε πολεμικὸς καὶ ἐμπορικὸς λιμὴν.— **Μόσχα** (1600, ἡ Μόσκοβα), ἐν τῷ μέσῳ τῆς χώρας, ἀρχαία καὶ νέα πρωτ. τῆς Ρωσίας, ἔχουσα τὴν μεγίστην βιομηχανίαν καὶ μέγα ἀριθμὸν ναῶν.— **Νισι Νοβογορόδ** (1805) ἐμπορικὴ πόλις.— **Ἀρχάγγελος**, κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δούνα, βόρειος λιμὴν.— **Καζάν** (170) καὶ **Σαράτοβον** (200), ἐπὶ τοῦ Βόλγα.— **Ἀστραχάν** (140), κατὰ τὸ δέλτα τοῦ Βόλγα, κεντρικὸς σταθμὸς τῆς ἀλιείας.

Κίεβον (450), παρὰ τὸν Δνεῖπερ, ὀραία πόλις.— **Πουλνάβα**, ἱστορικὴ πόλις, (νίκη τοῦ μεγάλου Πέτρου κατὰ τοῦ Καρόλου τοῦ IB' τῷ 1709).— **Χάρκοβον** (250).— **Ὀδησσὸς** (500, κ. Ὀδέσσα) κατὰ τὸν Εὐξείνον, ἡ πρώτη ἐν αὐτῷ ἐμπορικὴ πόλις.— **Νικολάιεφ** (100), πολεμικὸς λιμὴν.— **Ταϊγάνιον** (70), κατὰ τὴν Ἀζοφικὴν, ἐξάγον πολὺν σίτον.— **Ροστόβιον** (125), παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δόν. Ἐν ταῖς τελευταῖαις ταύταις πόλεσι κατοικοῦσι πολλοὶ Ἕλληνες.

Ἐν τῇ Κριμαίᾳ κυριώταται πόλεις εἶνε ἡ **Συμφερόπολις** (70), καὶ ὁ λιμὴν **Σεβαστούπολις** (65).

2) ΤΑ ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΒΑΛΤΙΚΗΝ ΚΡΑΤΗ

α') Ἡ ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ ἐκτείνεται μέχρι τοῦ Βορείου παγωμένου ὠκεανοῦ. Ἐχει ἐπιφάνειαν ἴσην πρὸς τὴν Νορβηγίαν καὶ πληθυσμὸν ὑπὲρ τὰ 3 ἑκατ.

Τὸ κλίμα καὶ τὰ προϊόντα αὐτῆς εἶνε ὅμοια πρὸς τὰ τῆς Σουηδίας. Ἡ κτηνοτροφία εἶνε ἀξιολογωτέρα τῆς γεωργίας.

Οἱ Φίννοι κατοικοῦσι κατὰ χωρία. Ἡ μόνη πόλις εἶνε ἡ πρ. **Ἑλσιγγφόρς** (185), κατὰ τὸν Φιννικὸν κόλπον.

β) Ἡ ΕΣΘΟΝΙΑ εἶνε ἡ δημοκρατία τῶν Ἑσθόνων. Ἐχει ἴσην ἔκτασιν πρὸς τὴν Παλαιὰν Ἑλλάδα, πληθυσμὸν δὲ 1 ¹/₄ ἑκ.—**Πρωτ.** ἡ **Ρεβάλ** (140).

γ) Ἡ ΛΕΤΤΟΝΙΑ εἶνε καὶ αὕτη ἴση πρὸς τὴν Παλαιὰν Ἑλλάδα (2 ἑκατ.). Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν (λίνον, κίοναβις). Βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ πόλις εἶνε πρωτ. **Ρίγα** (300), κατὰ τὸν ὁμώνυμον κόλπον.

δ) Ἡ ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ εἶνε μεγαλύτερα τῆς Ἑλλάδος (6 ἑκατομμύρια). Οἱ κάτοικοι αὐτῆς, οἱ Λιθουανοὶ εἶνε σλάβοι πρωτ. δὲ τῆς **Λιθουανίας** εἶνε τὸ **Κόβνον** (95).

ΠΙΝΑΞ

Τῶν κυριωτάτων πόλεων τῆς Βορειοανατολικῆς Εὐρώπης

ΠΟΛΕΙΣ	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας	ΠΟΛΕΙΣ	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας
Μόσχα	1600	Ἑλσιγγφόρς	185
Πετρούπολις	700	Ἄστραχάν	140
Ὁδησσὸς	500	Ρεβάλ	140
Κίεβον	450	Ροστόβιον	125
Ρίγα	300	Νίσι-Νοδγορόδ	105
Χάρκοβον	250	Νιχαλάιεφ	100
Σαρτότοβον	200	Κόβνον	95
Βίλνα	200	Ταϊγάνιον	70
Καζάν	170	Συμφερόπολις	70

Κάτοικοι. Ἡ Ἀσία θεωρεῖται ὡς πατρίς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Πυκνότατα κατοικημένοι χώροι εἶνε τὸ Ἰνδοστάν καὶ ἡ κυρίως Σινική, ἔνθα αἱ μέγισται πόλεις τῆς Ἀσίας. Τὸ πλεῖστον δὲ τοῦ πληθυσμοῦ ἀνήκει εἰς τὴν **Μογγολικὴν** φυλὴν, εἰς ἣν δπάγονται οἱ Σίνοι (Κινέζοι), οἱ Ἰάπωνες, οἱ Κορεάται καὶ ἄλλοι. Ἔτεροι φυλαὶ εἶνε ἡ **Μαλαϊκὴ** πρὸς τὰ ΝΑ. τῆς Ἀσίας καὶ οἱ **Αραβίδαι** (ἐν τῇ Δεκάν). Οἱ λοιποὶ εἶνε Ἄριοι (οἱ Ἰνδοί, οἱ κάτοικοι τῆς Ἀριανῆς, οἱ Ἑλληγες) καὶ **Σημίται** (Ἰουδαῖοι καὶ Ἀραβες).

Θρησκείαι. Αἱ μᾶλλον διαδεδομέναί θρησκείαι ἐν τῇ Ἀσίᾳ εἶνε ὁ **Μωαμεθανισμὸς** (κυρίως ἐν τῇ δυτικῇ Ἀσίᾳ), ὁ **Βουδαϊσμὸς** καὶ ὁ **Βραχμανισμὸς** (ἐν τῇ ἀνατολικῇ νοτιᾷ Ἀσίᾳ). Χριστιανοὶ εἶνε περὶ τὰ 8 ἑκατομ. καὶ περὶ τὸ 1 ἑκατομμύριον Ἰουδαῖοι.

Πολιτεῖαι. Ἐν τῇ Ἀσίᾳ ὑπάρχουσιν 6 πρωτεύοντα κράτη καὶ τινα δευτερεύοντα. Πρωτεύοντα κράτη εἶνε.

1) Αἱ Βρετανικαὶ Ἰνδαί, αἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

2) Τὸ Σινικὸν κράτος.

3) Ἡ Ἰαπωνία.

4) Ἡ Ρωσία (Ἀσιατικὴ Ρωσία).

Δευτερεύοντα κράτη εἶνε: 1) Ἡ **Τουρκία** (ἐν τῇ Μικρῇ Ἀσίᾳ)· 2) ἡ **Περσία**· 3) τὸ **Ἀφγανιστάν**· 4) τὸ **Σιάμ** καὶ 5) τὰ ἀνεξάρτητα μικρὰ κράτη τῆς Ἀραβίας.

Πλὴν τῶν κρατῶν ὑπάρχουσι καὶ κτήσεις τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας, τῆς Ὀλλανδίας, τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, ὡς καὶ μικρὰ τινες τῆς Πορτογαλλίας.

Χωρογραφικὴ διαίρεσις. Ἡ Ἀσία δύναται νὰ διαίρεθῇ εἰς 4 μέρη ὡς ἑξῆς: 1) Νοτιοδυτικὴ Ἀσία· 2) νοτιὰ Ἀσία· 3) ἀνατολικὴ Ἀσία· 4) βορεῖα Ἀσία.

Ι. ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΗ ΑΣΙΑ

Εἰς τὴν Νοτιοδυτικὴν Ἀσίαν διακρίνονται φυσικῶς αἱ ἐξῆς χώραι. 1) Μικρὰ Ἀσία· 2) Συρία· 3) Παλαιστίνη· 4) Ἀραβία· 5) Μεσοποταμία· 6) Ἀρμενία καὶ 7) Ἀριανή.

Η ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ

[525,000 τετραγ. χιλίωμ.— 10 ἑκατ. κατ.].

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Μικρὰ Ἀσία εἶνε χερσόνησος ἴση σχεδὸν πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν. Αἱ χερσόνησοι αὗται προσεγγίζουσιν ἀλλήλαις κατὰ τοὺς πορθμοὺς Βόσπορον καὶ Ἑλλήσποντον. Πρὸς Β. ἢ Μ. Ἀσία βρέχεται ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου, ΒΔ. ὑπὸ τῆς Προποντίδος, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογαίου θαλάσσης.

Διευμελισμός. Μέγιστον διευμελισμὸν ἔχει ἡ Μικρὰ Ἀσία κατὰ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος· ἐνταῦθα σχηματίζονται πολλαὶ χερσόνησοι, νῆσοι καὶ κόλποι. Τὸ ἀκρωτήριον *Δεκτὸν* (πρὸς Β. τῆς Λέσβου εἶνε τὸ δυτικώτατον τῆς Ἀσίας.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἶνε ὄροπέδιον περιστοιχιζόμενον πανταχόθεν ὑπὸ ὄρεων· ΒΑ. εἶνε τὰ *Ποντικὰ ὄρη*, πρὸς Α. ὁ *Ἀντίταυρος* καὶ πρὸς Ν. ὁ *Ταῦρος*. Τὸ ὕψιστον εἶνε ὁ *Ἄργαῖος* (4000 μ.) ἐν τῇ ἐσωτερικῇ. Τὸ ὄροπέδιον καταπίπτει πρὸς τὸ Αἰγαῖον κατὰ κοιλάδας. Ἐνταῦθα εἶνε τὸ κάλλιστον μέρος τῆς χώρας.

Ποταμοί. Οἱ πλεῖστοι τῶν ποταμῶν ἐκβάλλουν εἰς τὸ Αἰγαῖον, ὡς ὁ *Ἔρμος* καὶ ὁ *Μαίανδρος*. Ὁ μέγιστος ὅμως *Ἄλυς* ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐξείνου πόντον.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι εἶνε τὸ πλεῖστον Τοῦρκοι.

Πολιτικὴ κατάστασις. Ἡ Μικρὰ Ἀσία ἑλληνικὴ ἄλλοτε χώρα, ἀνήκει νῦν εἰς τὴν Τουρκίαν.

Προϊόντα. Κύρια προϊόντα εἶνε τὰ γεωργικὰ (δημητριακοὶ καρποί, καπνός, μήλων, ὀπώραι καὶ ἄλλα). Εἰς τὰ ἐσωτερικὰ ἀκμάζει ἡ κτηνοτροφία (αἰγες Ἀγκύρας). Δάση καὶ ὄρυκτὰ εὐ-

ρίσκονται πολλά σπουδαία εἶνε οἱ λιθάνθρακες κατὰ τὴν **Ποντικὴν Ἡράκλειαν**. Πόλεις ἀξιόλογοι εἶνε:

Σμύρνη (260), ἡ πρώτη ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Ἀνατολῆς.— **Μαγνησία** (70), ὑπὸ τὸ Σίπυλον.— **Πέργαμος**, ἀρχαία πόλις.— **Κυδωνίαι** (15, κ. Ἀϊθαλί), ἀπέναντι τῆς Λέσβου.— **Ἀϊδίνιον** (80), εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Μαιάνδρου.— **Προῦσα** (90), οὐ μακρὰν τῆς Προποντίδος.— **Ἄγκυρα** (40), ὀνομαστὴ διὰ τὴν νίκην τοῦ Ἰαμερλάνου κατὰ τοῦ Βαγιαζήτ (1402 μ. Χ.), καὶ διὰ τὰς λεπτομάλλους αὐτῆς αἰγας.— **Καισάρεια** (54), οὐ μακρὰν τοῦ Ἀργαίου, ἡ πατρίς τοῦ μεγάλου Βασιλείου.— **Ἰκόνιον** (45, Κόνια) ἡ πάλαι καθέδρα τῶν Σελδσουικιδῶν.— **Ἀπάλεια** (25), πρὸς Ν., εὐλίμενος πόλις.— **Ἄδανα** (50), ἐν εὐφορωτάτῃ πεδιάδι.— **Σεβάστεια** (78), κατὰ τὸν ἄνω ῥοῦν τοῦ Ἄλεος.— **Τραπεζοῦς** (60), ἐμπορικὴ πόλις κατὰ τὸν Εὐξείνιον πόντον.

2) ΣΥΡΙΑ

[2 ἑκατομ. κατ.].

Ἡ Συρία εἶνε ὁροπέδιον βρεχόμενον πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Παραλλήλως πρὸς τὴν θάλασσαν διήκει ὄρυγμα, εἰς ὃ ῥέει ὁ ποταμὸς Ὀρόντης. Ὑψηλὰ ὄρη εἶνε ὁ **Λίβανος** καὶ ὁ **Ἀντιλίβανος**.

Ἡεροῦόντα. Εἰς τὰ εὐφορα μέρη καλλιεργοῦνται δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ἄλλα, εἰς δὲ τὰ στεππώδη (πρὸς ἀνατολὰς) εὐδοκίμει ἡ κτηνοτροφία. Αὕτη παρέχει ἔριον πρὸς κατασκευὴν ὑφασμάτων, ὡς ἐν τῇ πόλει Ἐμέσση (Χόμς).

Κάτοικοι καὶ πόλεις. Κάτοικοι εἶνε οἱ Σύροι (ὀμιλοῦντες τὴν Ἀραβικὴν) Ἀραβες, Ἕλληνες, Δροῦσοι κ. ἄ. Πρωτ. εἶνε ἡ **Δαμασκὸς** (250), ἐνθα διαμένει ὁ Ἕλλην Πατριάρχης τῆς Ἀντιοχείας. Μετὰ ταύτης συνδέεται διὰ διδηροδρόμου ἡ **Βηρυτός**, παραλία καὶ ἐμπορικὴ πόλις.— **Χαλέπιον** (200), πρὸς Β. ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, ἥτις ἄγει εἰς Βαγδάτιον, ἐμπορικωτάτη πόλις. Ἐπίγειον αὐτοῦ εἶνε ἡ **Ἀλεξανδρέττα** κατὰ τὸν Ἰσικὸν κόλπον.

Μέγα μέρος τῆς Συρίας ἀνήκει σήμερον εἰς τὴν Γαλλίαν.

3) ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

[800 χιλ. κάτ.].

Πρὸς Ν. τῆς Συρίας ἐκτείνεται ἡ μικρὰ χώρα Παλαιστίνη (τὸ 1)₂ τῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδος). Καὶ αὕτη εἶναι ὀροπέδιον, τὸ ὁποῖον διατέμενεται ὑπὸ ὀρύγματος, εἰς ὃ ρεεὶ ὁ Ἰορδάνης ποταμός. Οὗτος ἐκβάλλει εἰς τὴν ἀλμυροτάτην λίμνην *Νεκρῶν θάλασσαν*, ἧς ἡ ἐπιφάνεια εἶνε χαμηλοτάτη πάσης ἄλλης ἐπὶ τῆς γῆς (395 μ. ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης).

Ἡ Παλαιστίνη εἶνε ἡ σπουδαιοτάτη χώρα διὰ τοὺς χριστιανούς. Εἶναι ἡ «ιερά γῆ» ἐνθα ἐγεννήθη καὶ ἐδίδαξεν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Οἱ κάτοικοι εἶνε χριστιανοί. Ἕλληνες, Ἀραβες, Ἰουδαῖοι καὶ Εὐρωπαῖοι.

Ἡ ἱερὰ αὕτη χώρα κατέχεται σήμερον ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν.

Πρωτ. εἶναι ἡ Ἱερουσαλήμ (85) «ἡ Ἁγία, ἐνθα ὁ πανάγιος τάφος τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν» — Ἐπίνειον τῆς Ἱερουσαλήμ εἶναι ἡ Ἰόππη (55. κ. Γιάφα), συνδεομένη μετὰ ταύτης διὰ σιδηροδρόμου. — Ναζαρέτ, πρὸς Β., ἡ πατρίς τοῦ Σωτῆρος.

4) ΑΡΑΒΙΑ

[Τὸ 1)₂ τῆς Εὐρώπης, — Περὶ τὰ 4 ἑκατ. κάτ.].

Ἔσεις. Ἡ μεγάλη χερσόνησος Ἀραβία, ἡ νοτιοδυτικωτάτη τῆς Ἀσίας, βρέχεται πρὸς Α. μὲν ὑπὸ τοῦ Περσικοῦ κόπου καὶ τῆς Ὀμανικῆς θαλάσσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἰνδοικοῦ ὠκεανοῦ καὶ τοῦ κόλπου τοῦ Ἄδεν καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Σπουδαῖος πορθμὸς εἶναι ὁ Βαβ.-Ελ.-Μανδῆς (δηλ. πύλη τῶν δακρύων), μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς Ἀφρικῆς.

Διαμελισμός. Ἡ χερσόνησος ἔχει σχῆμα τετραπλεύρου, ἐλάχιστα διαμελισομένη ὑπὸ τῆς θαλάσσης.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶνε ὑψηλὸν ὀροπέδιον κατερχόμενον κλιμακοειδῶς πρὸς βραχώδεις ἀκτὰς.

Ῥοδατα καὶ ποιὸν τοῦ ἐδάφους. Ἐπειδὴ ἐν Ἀραβίᾳ σπανίως βρέχει, τὸ ἔδαφος εἶνε τὸ πλεῖστον ἔρημον (Ἀραβικῆ)

ξηρμος), ποταμοί δὲν ὑπάρχουσιν, εἰ μὴ μακροὶ καὶ εὐρεῖς χερσάρροι (Οὐάδι).

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶνε θερμὸν καὶ ξηρὸν, ὁ δὲ οὐρανὸς πάντοτε σχεδὸν αἴθριος. Μόνον ἡ ΝΔ. χώρα **Υεμένη** δέχεται τροπικὰς βροχὰς καὶ εἶνε εὐφορος.

Προϊόντα. Γενικὰ προϊόντα εἶνε καφὲς ἐξαιρετος, καπνός, βάμβαξ, βάλανοι φοινίκων καὶ διάφορα ἀρώματα, ἔτι δὲ καὶ ὄρυκτά. Τρέφονται δὲ καὶ **αραβικοὶ ἵπποι καὶ κάμηλοι.**

Κάτοικοι. Κάτοικοι εἶνε Ἀραβες. Τούτων οἱ εἰς τὸ κεντρικὸν τῆς χερσονήσου κατοικοῦντες, διάγουσι νομαδικὸν βίον καὶ καλοῦνται **Βεδουῖνοι** (δηλ. τέκνα τῆς ἐρήμου). Θρησκείαν ἔχουσι τὸν μωαμεθανισμόν.

Πολιτικὴ κατάστασις. Εἰς τὴν Ἀραβίαν εὐρίσκονται 4 Ἀραβικὰ κράτη ἀνεξάρτητα. Τὸ γνωστότερον εἶνε τὸ κράτος τῆς **Χετζάζ** (ἄλλοτε κτῆσις τῆς Τουρκίας), κατὰ μῆκος τῆς Ἐρυθρᾶς, Σπουδαίαι ἐνταῦθα πόλεις εἶνε ἡ **Μέκκα**, (50) ἡ μήτηρ τῶν πόλεων, ἱερὰ πόλις τῶν Μωαμεθανῶν, ἕνεκα τῆς ἐνταῦθα γεννήσεως τοῦ Μεάμεθ. Ἐπίκειον ταύτης εἶνε ἡ **Τξέδα**.—**Μεδινά**, ἕτερος ἱερὸς τόπος, ἔνθα ὁ τάφος τοῦ Μωάμεθ.—**Σανᾶ** (50), ἐν ὑψηλῷ ὄροπέδιῳ.—**Χοδέϊδα**, (45), παραλία καὶ ἐμπορικὴ πόλις τοῦ καφέ. **Μόκα**, ὀνομαστὴ διὰ τὸν εὐώδη καφὲν αὐτῆς.

Πρὸς Α. κεῖται ἡ ἡγεμονία **OMAN**, πρὸς τὴν Ὀμανικὴν θάλασσαν. Πρωτ. αὐτῆς εἶνε ἡ **Μασκάτη**, ἐμπορικὸς λιμὴν. Ἡ δὲ πρὸς τὸν Ἰνδικὸν καὶ τὸν κόλπον τοῦ Ἄδεν ἀκτὴ, **Χαρδαμάου** καλουμένη, κατοικεῖται ὑπὸ ἀραβικῶν φυλῶν νομάδων.

Ἀγγλικὴ εἶνε ἡ κτῆσις τοῦ **ΑΔΕΝ**, παρὰ τὸν πορθμὸν Βαβ-ελ-Μανδέβ. Δεσπάζει τῆς θαλασσίας ὁδοῦ τῆς φεροῦσης πρὸς τὰς νοτίας χώρας τῆς Ἀσίας καὶ τὰς ἀνοτολικὰς τῆς Ἀφρικῆς. Ἡ κυρία πόλις Ἄδεν (48), ἔχει ὄχυρὸν πολεμικὸν λιμένα.

Μεταξὺ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς κεῖται ἡ τριγωνικὴ καὶ πετρώδης χερσονήσος τοῦ **Σινᾶ** (π. Πετραία Ἀραβία), ἧς τὸ καλούμενον νῦν ὄρος **Μαυσέως** (2.600 μ.) εἶνε ὀνομαστὸν ἐν τῇ παλαιᾷ Διαθήκῃ. Ἡ χερσονήσος αὕτη ἀνήκει πολιτικῶς εἰς τὴν Αἴγυπτον.

4) ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ

[3 εκατ. κατ.].

Θέσις. Ἡ Μεσοποταμία συνάπτεται μετὰ τῆς Συρίας καὶ Ἀραβίας, ἀποκλίνει δὲ ΝΑ. πρὸς τὸν Περσικὸν κόλπον.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. ΒΑ. εἶνε ὄρεινή, ἐνῶ ἐν τῇ μέσῳ μέχρι τοῦ κόλπου πεδινή.

Ποιὸν τοῦ ἐδάφους καὶ ποταμοί. Τὸ κλίμα εἶνε ξηρόν, διὰ τοῦτο τὸ μέγιστον μέρος τῆς χώρας εἶνε στεππῶδες. Οἱ δύο ἔμως μεγάλοι αὐτῆς ποταμοί, ὁ *Εὐφράτης* καὶ ὁ *Τίγρις*, φέρουν ἀφθονον ὕδωρ, δι' οὗ κατακλύζονται ἐκτάσεις καθιστάμεναι εὐφοροί.

Πληθυσμὸς. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον Ἀραβες. Ἐπάρχουν ἔμως καὶ ἀρχαῖοι κάτοικοι, ὡς οἱ Ἀσσύριοι καὶ οἱ Χαλδαῖοι, ἔτι δὲ καὶ Πέρσαι.

Πάλαι εἶχεν ἀναφανῆ ἐνταῦθα ὁ ἀρχαιότατος πολιτισμὸς τῶν Σουμερίων (3 χιλ. ἔτη π. Χ.), μετὰ ταῦτα δὲ τῶν Βαβυλωνίων καὶ Ἀσσυρίων. Σήμερον εἶνε κτήσεις Ἀγγλική

Προϊόντα. Βάλανοι φοινίκων, ὄρυζα, ἔλαιον κ. ἄ.

Πόλεις. *Βαγδάτιον* (150), μεγάλη ἄλλοτε πρωτ. τῶν Ἀράβων.— *Ἰλλέκ* (30) ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου, ἐνθα ἡ ἀρχαία μεγάλη πόλις *Βαβυλῶν* (δηλ. πύλη τοῦ Θεοῦ).— *Βασσόρα* (60), κατὰ τὸν ἠνωμένον ῥοῦν τῶν ποταμῶν, ἐνθα φθάνουν τὰ πλοῖα ἐκ τοῦ Περσικοῦ κόλπου, ἐμπορικὸς λιμὴν.

6) ARMENIA ΚΑΙ ΚΟΥΡΔΙΣΤΑΝ

Θέσις καὶ μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Αἱ χῶραι αὗται κείνται πρὸς Β. τῆς Μεσοποταμίας, ἔπου αἱ πηγαὶ τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῦ Τίγριτος. Εἶνε χῶραι ὄρειναι καὶ δυσπρόσιτοι. Τὸ ὄρος *Αραράτ* (ὕψος 5160 μ.) εἶνε τὸ ὕψιστον.

Κάτοικοι. Οἱ Ἀρμένιοι εἶνε χριστιανοὶ μονοφυσίται. Εἶνε καὶ φιλεργὸς καὶ εἰρηνικὸς. Ἐχουσιν ὑποστή ἀγρίας καταδιώξεις πρὸ τῶν Τούρκων, ὡς καὶ τῶν πλησίον αὐτῶν κατοικοῦντων Κούρδων. Μετὰ τὴν ἥτταν τῆς Τουρκίας κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον ἔχεν ἀνακηρυχθῆ ἡ διπλῆ αὕτη χώρα ὡς δημοκρατία ἀνεξάρτη-

τος. Ἡ ἀνεξαρτησία ὅμως αὐτῆ δὲν ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Ρωσίας, ἀλλὰ κατέχευται ἔτι ὑπὸ τούτων.

Πηλοεῖς. Πρωτ. εἶνε ἡ *Ἐριβάν* (40), ἐπὶ ὑψηλοῦ ὄρους.— *Βάν* (62), παρὰ τὴν ὀμώνυμον μεγάλην λίμνην.— *Ἐρζερούμ* (100), εἰς ὕψος 1880 μ.— *Διαρβενλίρ* (80), νοτιώτερον, ἔχουσα ἀξιόλογον βιομηχανίαν μετάξης, πρωτ. τοῦ Κουρδιστάν.

7) ΑΡΙΑΝΗ (Ἰράν).

Θέσις. Ἡ Ἀριανὴ ἢ τὸ ὄροπέδιον τοῦ Ἰράν, ἐκτείνεται πρὸς Α. τῆς Ἀρμενίας καὶ Μεσοποταμίας. Βρέχεται πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Περσικοῦ κόλπου, τοῦ Ὀμανικοῦ πελάγους καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ. Πρὸς Β. ὄρίζεται ὑπὸ τῆς Κασπίας θαλάσσης καὶ τοῦ Τουρκανικοῦ βαθυπέδου καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ βαθυπέδου Ἰνδοστάν.

Μεσοφολογία τοῦ ἐδάφους. Ἡ Ἀριανὴ εἶνε ὄροπέδιον, ἔχον μέσον ὕψος περί τὰ 1200 μ. Περιβάλλεται ὑπὸ ὄρων, ὧν ἡ θφίστη κορυφὴ εἶνε τὸ γιγαντιαῖον ἠφαιστειοὺν *Δεμαβέντον*. ΒΑ. δὲ ἐκτείνεται τὸ *Ἰνδοκοῦχον* (μέχρι 7750 μ. ὕψ.).

Ποιὸν τοῦ ἐδάφους, ὕδατα. Πολλὰ μέρη τῆς Ἀριανῆς εἶνε στεππώδη καὶ ἀλατοῦχα. ῤέουσι δὲ πρὸς τὸ ὄροπέδιον ποταμοὶ καταρρακτώδεις, οἵτινες μὴ εὐρίσκοντες διέξοδον καταπίνονται ὑπὸ τοῦ ἐδάφους ἢ σχηματίζουσιν ἐλώδεις καὶ ἀλμυρὰς λίμνας.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶνε ξηρὸν, ὃ δὲ ἀπὸρ διαυγέστατος.

Προϋόντα. Δημητριακοὶ καρποί, βάμβαξ, ὄπιο, μέταξα καὶ ὀπῶραι. Τρέφονται δὲ πολλοὶ ἴπποι, ὡς καὶ βακτριανὰ κάμηλοι.

Πολιτικὴ διίρρεσις. Ἡ Ἀριανὴ διαιρεῖται εἰς 4 κράτη τὴν *Περσίαν*, τὸ *Ἀφγανιστάν* καὶ τὸ *Βελουχιστάν*.

1) ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΠΕΡΣΙΑΣ

[9 ἑκατ. κάτ.].

Θέσις. Τὸ βασίλειον τῆς Περσίας κατέχει τὸ μείζον καὶ δυτικὸν μέρος τῆς Ἀριανῆς.

Κάτοικοι. Κάτοικοι εἶνε οἱ *Πέρσαι*, ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων

Περσῶν καὶ Μήδων, καὶ τινες φυλαὶ τοῦ τουρκικοῦ γένους, διάγουσαι νομαδικὸν βίον. Κατὰ τὴν θρησκείαν δὲ εἶνε *Σχιΐται* (αἰρέσεις τοῦ μοαμεθανισμοῦ).

Πολίτευμα. *Συνταγματικὴ μοναρχία* ὑπὸ μονάρχην καλούμενον *Σάχην*.

Ἀνάπτυξις. Ἡ βιομηχανία εἶνε μικρὰ (ἐξάιρετοι εἶνε οἱ περσικοὶ τάπητες), τὸ ἐμπόριον δ' ἐνεργεῖται κυρίως διὰ καμήλων.

Πόλεις. *Ταχεράν* (350), ΝΑ. τοῦ Δεμαβέντου, πρωτ.—*Ισπαχάν* (10), μεγίστη ἄλλοτε πρωτ. τῆς Περσίας. *Ταυρίς* (200), ΒΑ. ἐμπορικὸν κέντρον—*Μεσχέδ*, ἐμπορικὸν κέντρον τῆς ΒΑ. Περσίας. *Ἀβουσίρα*, ὁ κύριος θαλάσσιος λιμὴν τῆς Περσίας.

2) ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ

[Ὁ ἑκατ. κάτ.]

Ἔθεις. Τὸ Ἀφγανιστάν κατέχει τὸ Β. μέρος τῆς Ἀριανῆς, ὅπου εἶνε ὀρεινότατον (π. *Δραγγιανή* καὶ *Ἀραχωσία*).

Κάτοικοι τῆς χώρας εἶνε οἱ Ἀφγανοὶ ἀνήκοντες, ὡς καὶ οἱ Πέρσαι, εἰς τοὺς Ἀγρίους λαοὺς· κατὰ δὲ τὴν θρησκείαν εἶνε μοαμεθανοὶ Σουννίται.

Πολίτευμα. *Ἡγεμονία* ὑπὸ τὸν καλούμενον «Ἐμίρη».

Ἀνάπτυξις. Ἡ βιομηχανία εἶνε μικρὰ, ἡ δὲ συγκοινωνία ἐνεργεῖται διὰ καμήλων.

Πόλεις. *Καβούλ* (180), σπουδαία ἐμπορικὴ πόλις, πρωτ.—*Κανδαχάρη* (80) καὶ *Χεράτ* (50), κέντρα ἐμπορικὰ.

3) ΒΕΛΟΥΤΧΙΣΤΑΝ

[550 χιλ. κάτ.]

Ἡ χώρα αὕτη κατέχει τὸ ΝΑ. τμήμα τῆς Ἀριανῆς. Ἐνταῦθα κεῖται ἡ ἀναφερομένη ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἔρημος Γεδρωσία, τὴν ὁποίαν διήλθεν ὁ μέγας Ἀλέξανδρος.

Κάτοικοι εἶνε οἱ *Βελοῦτχοι*, ζῶντες ὡς νομάδες ὑπὸ διαφόρους ἀρχηγοὺς ὑπακούοντας, ἐφ' ὅσον ἀρέσκονται, εἰς τὸν «Χάνην» (δηλ. ἡγεμόνα) τῆς πόλεως *Κελάτ*. Νῦν ὁ Χάνης ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν Βρετανικῶν Ἰνδιῶν.

ΠΙΝΑΞ

Τῶν σπουδαιότερων πόλεων τῆς Νοτιοδυτικῆς Ἀσίας

ΠΟΛΕΙΣ	Κάτοικοι κατά χιλιάδας	ΠΟΛΕΙΣ	Κάτοικοι κατά χιλιάδας
Ταχεράν	350	Κέρβελα	65
Σμύρνη	260	Μοσούλη	60
Δαμασκός	250	Ἀιντάβη	60
Ταυρίς	200	Μέκκα	60
Χαλέπιοι	200	Σανᾶ	60
Καβούλ	180	Κερμάν (Περσ.)	60
Βαγδάτιον	150	Τραπεζοῦς	60
Βηρυττός	140	Μαράς	58
Ἐρζερούμ	100	Ἰόππη	55
Προῦσα	90	Καيسάρεια	54
Ἱερουσαλήμ	85	Βάν	52
Ἀϊδίνιον	80	Μαλάττια	51
Διαρβεκίρ	80	Βασσόρα	50
Κανδαχάρη	80	Χόμς (Ἐμεσσα)	50
Σεβάστεια	78	Χεράτ	50
Ἰσπαχάν	70	Ἰκόνιον	50
Χαμά	70	Ἄδανα	50
Μαγνησία	70	Ἄδεν (Ἀγγλ.)	48

II. ΝΟΤΙΑ ΑΣΙΑ

1) ΑΝΑΤΟΛΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ ἢ ΙΝΔΙΚΗ

Ἔσεις. Αἱ ἀνατολικαὶ Ἰνδίαὶ ἀποτελοῦσι τὸ νότιον ἡπειρωτικὸν τμήμα τῆς Ἀσίας, ὑπερ ἔκτεινεται ἀπὸ τῶν Ἱμαλαίων ὄρεων μέχρι τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῆς νοτίας Σινικῆς θαλάσσης.

Διαμελισμός. Διὰ τῆς εὐρείας Βεγγαλικῆς θαλάσσης σχηματίζονται αἱ Ἰνδικαὶ χερσόνησοι, τὸ Δεκάν πρὸς Δ. καὶ ἡ

Ίνδοκίνα πρὸς Α. Καὶ τὸ μὲν Δεκάν, τριγωνικὸν σχῆμα ἔχον καταλήγει πρὸς Ν. εἰς τὸ ἀκρωτήριον **Κομορίνον**, παρ' ὃ καὶ ἡ νῆσος **Κεϋλάνη**. Ἡ δὲ Ίνδοκίνα διὰ τοῦ κόλπου τοῦ Σιάμ διαμελίζεται εἰς δύο μικροτέρας, ὧν ἡ νοτιωτέρα καὶ μικροτέρα καλεῖται **Μαλάκκα** ταύτης τὸ νοτιώτατον ἀκρωτήριο **Ῥωμανία** ἢ **Βουροῦν** εἶνε καὶ τὸ νοτιώτατον τῆς Ἀσίας.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους, ὕδατα. Τὸ μὲν Δεκάν ἀποτελεῖ εὐρὴ ὀροπέδιον. Ἡ πρὸς Β. αὐτοῦ χώρα μέχρι τῶν Ἰμαλαίων, τὸ **Ίνδοσάν** (δηλ. ἡ χώρα τῶν Ἰνδῶν), εἶνε βαθύπεδον ἀρδευόμενον πρὸς Δ. μὲν ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ **Ίνδοῦ**, πρὸς Α. δὲ ὑπὸ τοῦ **Γάγγου** καὶ τοῦ **Βραμαπούιτρα**. Ἡ δὲ Ίνδοκίνα εἶνε ὄψηλὴ χώρα, διασχιζομένη ὑπὸ ὄροσειρῶν. Κατὰ μῆκος τούτων ῥέουσιν οἱ μεγάλοι ποταμοὶ **Ἰραβάδι**, **Σαλουέν**, **Μενάμ** καὶ **Μενόγγ**.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶνε τροπικὸν (θερμὸν καὶ βροχερόν). Ἐκ τοῦ θερινοῦ ἀνέμου (Μονσοῦν) ἐξαρτῶνται κατ' ἐξοχὴν αἱ βροχαί, τὰ προϊόντα καὶ ὁ πυκνὸς πληθυσμὸς τῶν Ἰνδῶν.

Προϊόντα. Αἱ Ἰνδῖαι εἶνε ἡ πρώτη χώρα τῆς γῆς κατὰ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν προϊόντων. Κύρια προϊόντα εἶνε ὄρυζα, ζαχαροκάλαιμον, τέτον, Ἰνδικὰ κάρνα, βάμβαξ, καπνός, βανάναι, τὸ ξύλον τίκ, ἀρωματικὰ φυτὰ κλπ. Ζῶσι δὲ πολλὰ ζῷα ἄγρια, ὡς ἀνθρωπόμορφοι πίθηκοι, λέοντες, κροκόδειλοι τεράστιοι ὄφεις, μεγάλαί γαλαῖ κ. ἄ.

Κάτοικοι. Αἱ Ἰνδῖαι ἔχουσι πληθυσμὸν 40) ἑκατ. ἤτοι τὸ 1/4 ἔλων τῶν ἀνθρώπων. Τὸ πλεῖστον τῶν κατοίκων ἀποτελοῦσιν οἱ **Ἰνδοί**, οἱ ἀρχαιότεροι τῶν Ἀρίων λαῶν. Εἰς τὸ Δεκάν κατοικοῦσιν οἱ **Δραβίδαι**, εἰς δὲ τὴν Ίνδοκίναν οἱ **Μαλαιοκινέζοι**. Ἐρησκεῖται ἐπικρατοῦσαι εἶνε ὁ **βραχμανισμὸς**, ὁ **μωαμεθανισμὸς** καὶ ὁ **βουδδισμὸς**.

Πολιτικὴ διαίρεσις. Αἱ ἀνατολικαὶ Ἰνδῖαι πολιτικῶς διαιροῦνται : 1) εἰς τὰς **Βρετανικὰς Ἰνδίας** 2) εἰς τὸ βασίλειον τοῦ **Σιάμ** 3) εἰς τὴν **Γαλλικὴν Ίνδοκίναν** καὶ 4) τὰς **Ὀλλανδικὰς Ἰνδίας**.

Σαρρῆ Γεωγραφία Β' Ἑλλην. Σχολ. Ἔκδ. 11η 15/5/1926 6.

1) ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ

[Τὸ 1/2 τῆς Εὐρώπης.—320 ἑκατ. κάτ.].

Φέσεις. Αἱ Βρεττανικαὶ Ἰνδίαὶ κατέχουσι τὸ δυτικὸν καὶ μέσον τῶν ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν. Εἶνε δὲ αὐταὶ αὐτοκρατορία ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ βασιλέως τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, κυβερνωμένη ὑπὸ ἀγγλοῦ ἀντιβασιλέως. Πλὴν τῶν ἀμέσων κτήσεις περιλαμβάνει πολλὰ ὑποτελῆ κράτη.

Ἀνάπτυξις. Ἡ βιομηχανία ἀναπτύσσεται, ἡ συγκοινωνία δὲ καὶ τὸ ἐμπόριον προήχθησαν μεγάλως.

Πόλεις. 1) Ἐν τῇ Ἰνδουάν.

Καλιοῦτα (1 1/4 ἑκατ.) «τὸ Ἰνδικὸν Λονδίον», ἐν τῇ μεγάλῃ δέλτα τοῦ Γάγγου, πόλις μεγάλη ἐμπορικωτάτη. — **Βεναρὲς** (205), κατὰ τὸν Γάγγην, ἡ ἱερὰ πόλις τῶν Βραχμάνων. — **Δελή** (240), εἰς παραπόταμον τοῦ Γάγγου, ἡ πάλαι λαμπρὰ ἔδρα τοῦ μεγάλου Μογγόλου (ἄλλοτε 2 ἑκατ. κάτ.) καὶ νῦν πρωτ. τῶν Βρεττανικῶν Ἰνδιῶν. — **Δαχόρη** (230), κατὰ τὴν ΒΔ. χώραν Πανδοσχιάδ (Πενταποταμίξ), καθ' ἣν πάντε βραχίονες τοῦ Ἰνδοουαχιστῶσιν αὐτήνευφορωτάτην. Τὴν χώραν ταύτην εἶχεν ὑποτάξει ὁ μέγας Ἀλέξανδρος. Ἐπίγειον σήμερον ἐνταῦθα εἶνε ἡ **Κορασῆ** (160),

2) Ἐν τῇ Δεκάν.

Βουβάνη (1000), ἐπὶ νησίδος τῆς δυτικῆς ἀκτῆς, ἐμπορικωτάτη πόλις τῶν Ἰνδιῶν. **Χαΐδαραβαδ** (500), μεσόγειος πόλις τοῦ ἑμωνύμου ὑποτελοῦς κράτους. Ἐν τῇ κράτει τούτῃ καὶ παρὰ τὴν πολίχνην Ἐλώραν ὑπάρχει βραχῶδες ὄρος λελαξευμένον εἰς ἀναριθμήτους Ἰνδικοὺς ναοὺς. — **Μαδρὰς** (520), κατὰ τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν, ἐμπορικωτάτη.

Τῆς δὲ νήσου Κεϋλάνης, παρ' ἣν ἀλιεῦνται μαργαριτοφόρα ὄστρακα, πρωτ. εἶνε τὸ **Κολόμβον** (180).

Ραγκούν (300), παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἰράβαδι, λιμὴν τῆς ἀρύξεως. **Σιγγαπούρη** (280), δηλαδὴ πόλις τῶν λεόντων), ἐπὶ νησίδος κατὰ τὸ ἄκρον τῆς χερσονήσου Μαλάκκας, μέγιστος λιμὴν.

Κατὰ τὰ Ἰμαλάια ὄρη κείνται δύο ἀνεξάρτητα κράτη, τὸ **Νεπάλ** καὶ τὸ **Βουτάν**.

2) ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΟΥ ΣΙΑΜ

[Τετραπλάσιον τῆς Ἑλλάδος.—9 ἑκατομ. κάτ.]

Τὸ βασίλειον τοῦτο καίται πρὸς Α. τῶν Βρεττ. Ἰνδιῶν. Οἱ κάτοικοι εἶνε βουδδισταί, ἔ δὲ μονάρχῃς τούτου ἀπεδέχθη εὐρωπαϊκὸν πολιτισμόν.

Πρωτ. εἶνε ἡ Βιενάμ (650)· πολλαὶ οἰκίαι ταύτης πλέουσι ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Μενάμ. Εἶνε πόλις ἐμπορικωτάτη.

3) ΓΑΛΛΙΚΗ ΙΝΔΟΚΙΝΑ

(ἑξαπλασία τῆς Ἑλλάδος.—17 ἑκατ. κάτ.)

Ἡ γαλλικὴ Ἰνδοκίνα ἀποτελεῖται ἐκ 5 τμημάτων, ὧν τὰ δύο εἶνε βασίλεια ὑπὸ τὴν γαλλικὴν προστασίαν (*Ἀνάμ* καὶ *Καμβόδα*). Πρωτ. εἶνε ἡ *Σαϊγὼν* (100), σπουδαῖος ἐμπορικὸς λιμὴν.

ΙΝΔΙΚΑΙ ΝΗΣΟΙ

Θέσις καὶ μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Αἱ πολυπληθέσταται Ἰνδικαὶ ἢ Μαλαϊκαὶ νῆσοι ἐκτείνονται ΝΑ. τῶν Ἰνδιῶν μεταξὺ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Αὐστραλίας. Εἶναι δὲ ἀπασαι ὄρειναι μετὰ πολλῶν ἡφαιστειῶν (δι' αὐτῶν διέρχεται ἡ ἰσημερινός).

Κλίμα καὶ βλάστησις. Τὸ κλίμα αὐτῶν εἶνε θερμὸν καὶ ὑγρὸν. Ἔχουσι ἀπέραντα δάση καὶ παράγουσι διάφορα προϊόντα, ὄρυζαν, καφέν, ζαχαροκάλαμον, καπνόν, ἀρώματα καὶ ἄλλα.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι (50 ἑκατ.) εἶνε *Μαλαῖοι* καὶ *Ἰνδονήσιοι* ἔχοντες θρησκείαν τὸν μεαμεθανισμόν ἢ τὸν βουδδισμόν, εἶνε δὲ ναυτικοὶ ἐπιτήδεις.

Φυσικὴ διαίρεσις. Αἱ Ἰνδικαὶ νῆσοι ἀπαρτίζονται ἐκ τεσσάρων τμημάτων, ἅτινα εἶνε:

1) Αἱ 4 *μεγάλαι Σουνδαῖαι* νῆσοι (ἡ Σουμάτρα, ἡ Ἰάβα, ἡ Βόρνεος καὶ Σελέβη), 2) αἱ *μικραὶ Σουνδαῖαι* νῆσοι, 3) αἱ *Μολούκαι* καὶ 4) αἱ *Φιλιππῖναι* (βoreiότερον τῶν ἄλλων).

Πολιτικὴ κατῴστασις. Τῶν νήσων τούτων τὰ μὲν τρία πρῶτα ἀθροίσματα ἀνήκουσι εἰς τὴν Ὀλλανδίαν (πλὴν μέρος τῆς Βορνέου καὶ τῆς ἐν ταῖς μικραῖς Σουνδαῖαις Τιμόρ), αἱ δὲ Φιλιππῖναι εἰς τὰς Ἠνωμένας πολιτείας τῆς Β. Ἀμερικῆς.

Ευφορωτάτη καὶ πυκνότατα κατοικημένη νῆσος εἶνε ἡ **Ίάβα**, ἴση πρὸς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὴν ἔκτασιν (35 ἑκατ. κ.). Ἐνταῦθα εἶνε ἡ πρωτ. τῶν Ὀλλανδικῶν κτήσεις **Βαταβία** (140).

ΠΙΝΑΞ

Τῶν σπουδαιότερων πόλεων τῆς νοτίας Ἀσίας.

ΠΟΛΕΙΣ	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας	ΠΟΛΕΙΣ	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας
Καλκούτα	900	Σιγκαπούρη	270
(μετὰ τῶν προαστ.)	1150	Δελή	240
Βομβάη	1000	Λαχόρη	230
Βαγκόα	650	Βεναρές	206
Μαδράς	520	Σολῶν (Ἰνδ. κ.)	195
Χαϊδαραβάδ	505	Βαταβία	140
Ἰαγγούρ	300	Σαϊγῶν	100
Μανίλλα	270		

III. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΣΙΑ

1) ΣΙΝΙΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ

[Ὀλίγον μεγαλύτερον τῆς Εὐρώπης. — Περὶ τὰ 400 ἑκατ.]

Ἐξέσις. Τὸ ἀπέραντον τοῦτο κράτος κεῖται πρὸς Β. τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν. Βρέχεται πρὸς Α. ὑπὸ τῆς νοτίας Σινικῆς θαλάσσης, τῆς ἀνατολικῆς Σινικῆς θαλάσσης καὶ τῆς Κιτρίνης.

Μορφολογία τοῦ εὐδαφους. Πρὸς Β. τῶν Ἰμαλαίων ἐκτείνονται μέγιστον καὶ ὑψιστον ὄροπέδιον, ὅπερ περιβάλλουσι πολλὰ ὄρη ὑψηλά (*Καρακορούμ, Κουενλούν.*) ΝΑ. τοῦ ὄροπέδιου ὑψοῦνται αἱ *Σινικαὶ Ἄλπεις*, πρὸς Α. δὲ καταπίπτει τοῦτο εἰς τὸ μέγα Σινικὸν βαθύπεδον.

Ἰοδατα. Οἱ μέγιστοι ποταμοὶ τῆς χώρας εἶνε ὁ *Χοάγγ* καὶ ὁ *Γιάγγ-τσέ-Κιάγγ* (δηλ. κυανοῦς ποταμός), ὁ πολυὺδρότατος τῆς Ἀσίας. Οὗτοι διαρρέουσι τὴν πεδιάδα, ἣν καθιστῶσιν εὐφορωτάτην. Ὑπάρχουσι δὲ πολλοὶ διώρυχες, ὧν ἡ μεγίστη, ἡ καλουμένη *αὐτοκρατορικὴ*, χωρεῖ ἐκ Β. πρὸς Ν. καθ' ὅλον τὸ μήκος τῆς πεδιάδος.

Ἐξορύγματα. Ἐκ τῶν πολλῶν προϊόντων τῆς Σινικῆς τὴν πρώτην θέσιν κατέχουσιν ἡ μέταξα, τὸ τέιον, ὁ βάμβαξ καὶ ἡ ὄρυζα.

Κάτοικοι καὶ Θρησκεία. Οἱ Σίνοι (κ. Κινέζοι) εἶνε ἀρχαιότατος μογγολικὸς λαὸς, ὅστις πολὺ πρὸ τῶν Εὐρωπαϊῶν εἶ-
μεν ἀναπτυχθῆ, γνωρίζοντες τὴν πυρίτιδα, τὴν ναυτικὴν πυξίδα,
τὸν χάρτην καὶ τὴν τυπογραφίαν. Ἐκτοτε ὁμοῦς ἔμειναν στάσιμοι
ἀποχρούοντες τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν. Θρησκεία ἐπικρατεῖ ἢ
φιλοσοφικὴ διδασκαλία τοῦ **Κομφουκίου** καὶ ὁ **Βουδδισμός**.

Ἀνάπτυξις. Οἱ κάτοικοι νῦν ἔχουσι βιομηχανίαν μεταξίνων
καὶ βαμβακερῶν ὑφασμάτων, ἀγγείων ἐκ πορσελάνης καὶ ἄλλων
ποικίλων τεχνουργημάτων. Τὸ δὲ ἐμπόριον, ὅπερ ἄλλοτε ἀπε-
κλείετο εἰς τοὺς ξένους, ἠνοιχθῆ ἐσχάτως διὰ καταλήψεως τῶν κυ-
ριωτέρων λιμένων αὐτῆς ὑπὸ εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων.

Διαίρεσις τῆς χώρας. Τὸ κράτος περιλαμβάνει : 1) τὴν
κυρίως **Σινικὴν** (Κίναν), ἣτις περιλαμβάνει τὸ ΝΑ. τμήμα, ὅπερ
εἶνε τὸ εὐκρατέστερον καὶ εὐφορώτατον 2) τὴν **Μαντζουρίαν** ΒΑ.
3) τὴν **Μογγολίαν** πρὸς Α., ἔνθα ἡ μεγάλη ἔρημος Γόδη 4) τὴν
Τσουγγαρίαν καὶ τὸ **Ἀνατολικὸν Τουρκιστὰν** ΒΔ. καὶ 5) τὴν
Θιβητίαν, πρὸς τὰ Ἰμαλάια ἐκτεινομένην.

Πόλεις τῆς κυρίως Σινικῆς, ἔνθα ὁ πληθυσμὸς εἶνε πυκνό-
τατος.

Πεκίνον (810), εἰς τὸ Β. ἄκρον τῆς Σινικῆς πεδιάδος, μετὰ
ἄραιων πέριξ ἐπαύλεων. Εἶνε πρωτ. τοῦ κράτους συνδεόμενον νῦν
μετὰ τῆς Εὐρώπης διὰ σιδηροδρόμου, διερχομένου διὰ Σιδηρίας.
Τιέν-τσιν (800), ἐπίνειον τοῦ Πεκίνου, ἔνθα πολλοὶ ξένοι — **Σαγ-
νάη** (1 ἑκ.), οὐ μακρὰν τοῦ Γιαγγ-τσέ-Κιάγγ, κύριον κέντρον τοῦ
σινο-εὐρωπαϊκοῦ ἐμπορίου, **Χαγκάου**, κατὰ τὸν μέσον ῥοῦν τοῦ
Γιάγγ-τσέ-Κιάγγ, τὸ κέντρον τοῦ μεσογείου ἐμπορίου (1 1/2 ἑκ. κ.)
ἢ μεγίστη πόλις τῆς Σινικῆς. — **Καντὼν** (900) πρὸς Ν., κατὰ
ἐμώνυμον κόλπον, ἐμπορικωτάτη πόλις. Κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ
κόλπου ταύτης κεῖται ἡ νησίς **Χόγκ-Κόγκ**, ἀνήκουσα εἰς τοὺς
Ἄγγλους.

2) ΙΑΠΩΝΙΑ ΚΑΙ ΚΟΡΕΑ

[Πενταπλ. τῆς Ἑλλάδος.— 84 ἑκατ. κατ.]

Θέσις καὶ μορφολογία τοῦ **ἔδαφους**. Αἱ Ἰαπωνικαὶ

νήσοι χωρίζονται ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀσίας διὰ τῆς θυελλώδους Ἰαπωνικῆς θαλάσσης. Εἶνε δὲ ὄρειναι καὶ ἠφαιστειώδεις, πάσχουσαι ἐκ συνεχῶν σεισμῶν. Ἐν τῇ νήσῳ **Χονσιού**, τῆς μεγίστης τῶν νήσων, κεῖται τὸ ὄρειον καὶ ὕψιστον ἠφαιστειοῦ **Φουσιγιάμα**.

Κλίμα καὶ προϋόντα. Τὸ κλίμα εἶνε ὠκεάνειον, γλυκύτερον τῆς ἀπέναντι ἠπείρου, ἢ δὲ βλάστησις θαυμασία. Παράγει ὄρυζαν, τέιον, ἔτι δὲ μέταξιν, γαιάνθρακας, χαλκὸν καὶ πυρεῖτα.

Κάτοικοι καὶ ἀνάπτυξις. Οἱ Ἰάπωνες εἶνε μογγολικῆς καταγωγῆς καὶ συγγενεῖς τῶν Κινέζων. Θρησκείαν δ' ἔχουσι τὸν **βουδδισμόν** ἢ τὸν ἀρχαῖον **συντοῖσμόν** (λατρείαν διαπρεπῶν προγόνων). Ἐγκλοπιθέντες τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν ἔχουσι μὲγάλως προσδεύσει εἰς τὰς τέχνας, τὴν συγκοινωνίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὰς ἐπιστήμας.

Ἡολιτέυμα. **Συνταγματικὴ μοναρχία** μετὰ βουλῆς ὑπὸ μονάρχην, ὅστις καλεῖται **Μικάδος**.

Δυνάμεις. Τὸ κράτος ἔχει μέγα στρατὸν καὶ στόλον, θεωρεῖται δ' ἡ Ἰαπωνία ὡς μία τῶν μεγάλων Δυνάμεων τοῦ κόσμου.

Πόλεις. Πρωτ. τῆς Ἰαπωνίας εἶνε τὸ **Τόκιον** (2 $\frac{1}{2}$, ἐκ.) (πρότ. **Υεδδώ**), ἐν τῇ Χονσιού, ἔχουσα ἐπίγειον τὴν **Υοκοχάμαν** (450). Ἐν τῇ αὐτῇ νήσῳ ἔτι εἶνε τὸ **Κιότιον** (450) καὶ ἡ βιομηχανικωτάτη **Ὀσάκα** (1600). **Ναγκασάκη** (180), ἐν τῇ νήσῳ **Κιού-Σιού**.

Κτῆσις τῆς Ἰαπωνίας εἶνε καὶ ἡ **χερσόνησος Κορέα** (13 ἐκ. κατ.), ἐνθα ἡ πόλις **Σεοῦλ** (305) καὶ ὁ ἐμπορικὸς λιμὴν **Σεμοῦλπον**.

ΠΙΝΑΞ

τῶν κυριωτέρων πόλεων τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας.

ΠΟΛΕΙΣ	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας	ΠΟΛΕΙΣ	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας
Τόκιον	2500	Φου-τσέου	625
Χαγκάου	1600	Σου-τσέου	500
Ὀσάκα	1600	Κιότιον	450
Σαγκάη (Σίν.)	1000	Υοκοχάμα	400
Κοντόν	900	Σεοῦλ	305
Πεκίγον	810	Ναγκασάκη	180
Τιέν Τσίν	800		

IV. ΒΟΡΕΙΑ ΚΑΙ ΒΟΡΕΟΔΙΥΓΙΚΗ ΑΣΙΑ

Α' ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΡΩΣΙΑ

[Τὸ 1]₃ τῆς Ἀσίας.—23 ἑκατομ. κάτ.]

Ἡ Ἀσιατικὴ Ῥωσία περιλαμβάνει τὰς χώρας Σιβηρίαν καὶ Τουράν ἢ Δυτικὸν Τουρκεστάν.

1) ΣΙΒΗΡΙΑ

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ βορεῖα χώρα Σιβηρία, μεγαλύτερα τῆς Εὐρώπης κατὰ τὴν ἔκτασιν, βρέχεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορ. παγωμένου ὠκεανοῦ, πρὸς Α. δὲ ὑπὸ τῆς Βεριγγελοῦ θαλάσσης καὶ τῆς Ὀχοτσικίης. Πρὸς Ν. ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ Σινικοῦ κράτους διὰ σειρῶν ὀρέων καὶ πρὸς Δ. ἀπὸ τῆς Εὐρώπης διὰ τῶν Οὐραλίων ὀρέων.

Διαμελισμός. Ἡ Σιβηρία διαμερίζεται ὀλίγον ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Χερσόνησος σπουδαία εἶνε ἡ *Καυτσιατκα*, ὄρεινὴ καὶ πλήρης ἐνεργῶν ἠφαιστειῶν (ἴση πρὸς τὴν Ἰταλικήν).

Μορφολογία τοῦ ἔδαφους. Ἡ Σιβηρία πρὸς Ν. ἔχει ὑψηλὰ ὄρη, ὡς καὶ κατὰ τὸ ἀνατολικὸν μέρος. Ἡ λοιπὴ ἔκτασις αὐτῆς ἀποτελεῖ μέγιστον βαθύπεδον.

Ῥοδατα. Οἱ ποταμοὶ τῆς Σιβηρίας ρέουσι πρὸς Β. Οἱ μέγιστοι τούτων εἶναι ὁ *Ὀβις*, ὁ *Ἰενεσέης* καὶ ὁ *Δένας*, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Βόρειον παγωμένον ὠκεανόν. Ἄλλοι ποταμοί, ὁ πολὺχθυσ *Ἀμούρ*, ἐκβάλλει εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανόν. Μεγάλῃ δὲ λίμνῃ εἶνε ἡ *Βαϊκάλη*, ἡ βαθυτάτη τῆς γῆς, δι' ἧς διέρχεται ὁ παραπόταμος τοῦ Ἰενεσέη *Ἀγκάρας*.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Σιβηρίας εἶνε ψυχρότατον. δι' ἃ τὸ ἔδαφος καὶ οἱ ποταμοὶ εἶνε πάντοτε σχεδὸν παγωμένοι.

Προϊόντα. Ἐνεκα τοῦ ψύχους ἡ χώρα δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ καλλιεργηθῇ, εἰμὴ μόνον εἰς ὀλίγιστα νότια μέρη. Ἐχει ὅμως μεγάλη δάση, ἐξ ὧν ἐξάγεται ξυλεία, τὸ δὲ ἔδαφος πλοῦτον ὀρυκτῶν, ὡς γαϊάνθρακας, χρυσόν, ἄργυρον, χαλκόν, σίδηρον, γραφίτην, ἔτι

δὲ καὶ ὄρυκτὸν ἐλεφάντινον ὄστου, διότι τὸ ψυχρὸν ἔδαφος ἐγκλείει πολλαχθῶς σώματα ἐλεφάντων τριχωτῶν (μαμμούθ), ζῶων προκατακλυσμαίων.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι, μόλις περὶ τὰ 10 ἑκατομ., ἀποτελοῦνται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ Ρώσων ἀποίκων ἢ ἐξορίστων. Οἱ δὲ ἰθαγενεῖς εἶνε μογγολικῆς φυλῆς, ζῶντες ὡς ποιμένες, κυνηγοὶ ἢ ἄλλοις.

Πόλεις. *Τόμσκη* (160), ἐπὶ παραποτάμου τοῦ Ὀβιος. — *Τορκούτσκη* (100), «οἱ σιδηρικοὶ Παρίσιοι», ἐπὶ τοῦ Ἀγκάρα, ἔχουσα ἀκμαῖον ἐμπόριον μετὰ τῆς Σινικῆς. *Βλαδιβοστόκ* (100), κατὰ τὴν Ἰαπωνικὴν θάλασσαν· μέχρι ταύτης φθάνει ὁ ὑπερσιβηρικὸς σιδηρόδρομος.

2) ΤΟΥΡΑΝ ἢ ΔΥΤΙΚΟΝ ΤΟΥΡΚΕΣΤΑΝ

[Περί ἑκατ. κάτ.]

Θέσις. Τὸ βαθύπεδον Τουράν ἐκτείνεται μεταξὺ τῆς Ἀριανῆς καὶ τοῦ σιδηρικοῦ βαθυπέδου, πρὸς Δ. δὲ ὁρίζεται ὑπὸ τῆς Κασπίας θαλάσσης.

Ἰσθμοί. Τὸ βαθύπεδον διατρέχουσιν οἱ ποταμοὶ Ἀμοῦ Δάρια (π. Ὠξός) καὶ Σὺρ-Δάρια (π. Ἰαξάρτης) ἐκβάλλοντες εἰς τὴν μεγάλην λίμνην Ἀράλην, ἣτις εἶνε ἀδαθεστάτη.

Ποιὸν τοῦ ἐδάφους. Τὸ πλεῖστον τοῦ ἐδάφους εἶνε στεππῶδες καὶ ἔρημον, εὐφορον δὲ μόνον παρὰ τοὺς ποταμούς.

Κάτοικοι. Τὸ Τουράν εἶνε ἡ κοιτίς τῶν τουρκικῶν λαῶν. Εἰς τοὺτους ἀνήκουσιν οἱ ἐνταῦθα νῦν κατοικοῦντες *Οὐσβέκοι*, *Κιργήσιοι*, *Τουρκομάνοι* καὶ ἄλλοι, ἅπαντες Μωαμεθανοὶ τὸ κρήσκευμα.

Πολιτικὴ κατάστασις. Αἱ ἐνταῦθα κτήσεις τῆς Ρωσίας εἶνε ἕμμεσοι καὶ ἔμμεσοι.

Πόλεις. Ἐν ταῖς ἀμέσοις κτήσεσιν εἶνε *Τασχένδη* (280), παρὰ τὸν Σὺρ Δάρια· μέχρι ταύτης φθάνει σιδηρόδρομος ἐκ τῆς Κασπίας. — ΝΔ. κεῖται ἡ *Σαμαρκάνδη* (82), ἄλλοτε πρωτ. τοῦ Τιμούρ, βασιλέως τοῦ μογγολικοῦ κράτους.

Ἐμμεσοὶ κτήσεις εἶνε αἱ ὑποτελεῖς τῆς Ρωσίας ἡγεμονίαι

Βουχάρα και Χίβα, ἀμφότεραι κατὰ τὸν ῥοῦν τοῦ Ἀμου-Δάρια. Αἱ πρωτ. αὐτῶν φέρουσιν ἑμῶνυμον ὄνομα.

Β' ΚΑΥΚΑΣΙΑ

[12 ἑκατ. κατ.].

Γένεσις. Ἡ Καυκάσια κεῖται μεταξὺ τῆς Κασπίας θαλάσσης καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου, ὀρίζεται δ' ἐκ τῆς Εὐρώπης διὰ τοῦ ποταμοῦ Μάνιτς.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Ἡ χώρα διατέμεται ὑπὸ τοῦ μακροῦ καὶ ὕψηλοῦ ὄρους **Καυκάσου**. Πρὸς Β. τοῦ ὄρους ἐκτείνεται βαθύπεδον, πρὸς Ν. δὲ ὄρεινὴ χώρα δασώδης.

Ποταμοὶ βρέουσι πρὸς Ν. τοῦ Καυκάσου ὁ **Κούρ** (π. Κύρος) καὶ ὁ Ἄρξ (π. Ἀράξης), οἵτινες ἐνοῦνται πρὸ τῆς ἐκβολῆς των εἰς τὴν Κασπίαν.

Προϊόντα. Τὸ ἔδαφος εἶνε εὐφορον, παράγον ποικίλα προϊόντα. θεωρεῖται δὲ ἡ Καυκάσια ὡς πατρίς τῆς ἀμπέλου καὶ ἄλλων ὄπωρων. Ἔχει δὲ καὶ ἀφθόνους πηγὰς πετρελαίου (πλουσιώταται αἱ τοῦ Βακοῦ).

Κατοικοί. Ἡ Καυκάσια ἔχει τοιαύτην ποικιλίαν ἰθαγενῶν λαῶν, ὥστε τὸν Καυκάσον καλοῦσιν «ὄρος τῶν 100 γλωσσῶν». Ἀξιολογώτατοι τῶν λαῶν τούτων εἶνε οἱ **Κιρκάσιοι**, οἱ **Τάταροι** καὶ οἱ **Γεωργιανοί**. Κατοικοῦσιν ἔτι καὶ **Ρῶσοι**, Ἀρμένιοι, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ Ἕλληνας. Ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶνε ἡ ὀρθόδοξος.

Πολιτικὴ κατάσταση. Διὰ τῆς συνθήκης τῶν Βερσαλλίων εἰς τὴν Καυκασίαν ἰδρύθησαν 2 δημοκρατίαι ἡ **Γεωργία** καὶ τὸ **Ἀζερμπαϊτζάν**. Σήμερον ὅμως αἱ χῶραι αὗται εἶνε ἡνωμέναι μετὰ τῆς Σοβιετικῆς Ῥωσίας. Πρωτ. τῆς Γεωργίας εἶνε ἡ **Τυφλίς** (320), ἐπὶ τοῦ Κούρ, ἐμπορικωτάτη καὶ βιομηχανικωτάτη. — **Βατοῦμ** (δηλ. βαθὺς λιμὴν,) κατὰ τὸν Εὐξείνου, σπουδαιότατος ἐμπορικὸς λιμὴν. — **Πότι**, ἐτέρα ἐμπορικὴ πόλις ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου.

Εἰς τὸ Ἀζερμπαϊτζάν ἀνήκει τὸ **Βακοῦ** (230), παρὰ τὴν Κασπίαν παρ' ἣν ἀφθόνοι πηγὰι πετρελαίου.

Π Ι Ν Α Ε

τῶν κυριωτάτων πόλεων τῆς Β. καὶ ΒΔ. Ἀσίας.

ΠΟΛΕΙΣ	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας	ΠΟΛΕΙΣ	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας
Τυφλίς	320	Ἰρκούτσκη	100
Τασχένδη	280	Σαμαρκάνδη	82
Βακοῦ	230	Βουχάρα	70
Τόμσκη	160	Βατοῦμ	35
Βλαδιβοστόκ.	100	Χίβα	30

Γ'. ΑΦΡΙΚΗ

[30 ἑκατ. τετραγ. χιλίωμ.—140 ἑκατ. κάτ.],

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Ἀφρικὴ κεῖται ΝΔ. τῆς Ἀσίας, τεταμένη ὑπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ. Βρέχεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Μέγεθος. Ἡ Ἀφρικὴ εἶνε ἡ τρίτη ἠπειρὸς τῆς γῆς κατὰ τὸ μέγεθος, τριπλασία τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα ὅμως τὸ τρίτον καὶ ὀλιγώτερον τοῦ πληθυσμοῦ ἐκείνης.

Διαμελισμός. Ἡ Ἀφρικὴ εἶνε ἠπειρὸς ὀγκώδους ἐλάχιστα διαμελιζομένη ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Εὐρὺς κόλπος σχηματίζεται ΝΔ., ὁ τῆς Γουϊνέας. Χερσονήσος δὲ μόλις διακρίνεται πρὸς Α., ἡ Σομάλη, ἣτις τελευτᾷ εἰς τὸ ἀνατολικώτατον ἄκρωτ. τῆς Ἀφρικῆς Γουαδαφουϊόν. Τὰ λοιπὰ ἔσχατα ἄκρωτήρια εἶνε τὸ Δουκίον, τὸ βορειώτατον, τὸ τῆς Βελόνης, τὸ νοτιώτατον καὶ τὸ Πράισιον, τὸ δυτικώτατον.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Τὸ πλεῖστον τῆς ἠπείρου εἶνε ὕψηλὸν ὄροπέδιον, περιέχον ὕψηλὰς σειρὰς ὄρων, ὧν σπουδαιόταται εἶνε : 1) τὰ ὄρη τῆς ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς, ἐνθα τὸ βυσιστον ὄρος τῆς ἠπείρου **Κιλιμάντζαρον** (6,000 μ.)· 2) αἱ **Ἀβησσυνιακαὶ Ἀλπεις**, πρὸς Β. τῶν προηγουμένων· 3) ὁ **Ἄτλας** (μέχρι 4,700 μέτρων ὕψους), ΒΔ. πρὸς Ν. τοῦ Ἀτλαντος τὸ ἔδαφος

ταπεινούνται ὀλίγον εἰς τὴν ἔρημον **Σαχάραν**. Ἡ δὲ πρὸς Ν. ταύτης χώρα **Σουδάν** εἶνε ὁροπέδιον ποικίλον κατὰ τὸ ὕψος, καταπίπτει εἰς παράκτια πεδία. Ὡσαύτως καὶ ἐν τῇ νοτίᾳ Ἀφρικῇ τὸ ὁροπέδιον καταπίπτει πολλαχοῦ εἰς παράκτια πεδία.

Ἦδατα. Ἐνῷ ἡ βορεία Ἀφρικῇ στερεῖται πολλαχοῦ ὑδάτων, ἀφθονία τούτων εἶνε ἐν τῇ κεντρικῇ Ἀφρικῇ. Ἐννέα μεγάλαί λιμναὶ κεῖνται ἐνταῦθα, ὧν αἱ ὀκτὼ τροφοδοτοῦσι τοὺς τρεῖς μεγίστους ποταμοὺς τῆς Ἀφρικῆς τὸν **Νεῖλον**, τὸν **Κόγγον** καὶ τὸν **Ζαμβέζην**.

Καὶ ὁ μὲν **Νεῖλος**, ὅστις ἀποτελεῖται ἐκ δύο βραχιόνων, τοῦ **Λευκοῦ** καὶ **Κυανοῦ Νεῖλου**, ἐκβάλλει εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, ὁ πολυυδρότατος **Κόγγος** (δηλ. βέλος) εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν, ὁ δὲ **Ζαμβέζης** (δηλ. ποταμὸς ἰχθύων) εἰς τὸν Ἰνδικόν. Ἄλλοι μεγάλοι ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Ἀτλαντικόν εἶνε ὁ **Σενεγάλης**, ὁ **Γαμβίας**, ὁ **Νίγηρ** (δηλ. ποταμὸς) καὶ ὁ **Ὀράγγης**. Πάντες οὗτοι εἶνε ἐν μέρει μόνον πλωτοί, διότι διακόπτονται πολλαχοῦ ὑπὸ βράχων καὶ καταρρακτῶν. Αἱ μέγιστα δὲ τῶν λιμνῶν τῆς Ἀφρικῆς εἶνε ἡ **Βικτωρία**, (ἐξ ἧς πηγάζει ὁ λευκὸς **Νεῖλος**), ἡ **Ταγγανίκα**, ἡ **Νυάσσα**, καὶ ἐν τῷ **Σουδάν** ἡ **Τσάδα**.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Ἀφρικῆς πρὸς Β. καὶ Ν. εἶνε εὐκρατον, ἐν δὲ τῇ Κεντρικῇ θερμόν. Ἐνῷ δὲ ἐν τῇ κεντρικῇ καὶ νοτίᾳ Ἀφρικῇ πίπτουσι ἀφθονοὶ βροχαὶ πρὸς Β. εἰς τινὰ μέρη οὐδόλως βρέχει (ὡς ἐν **Σαχάρα** καὶ ἄλλαχοῦ).

Κάτοικοι. Ἀρχαιότεροι κάτοικοι τῆς Ἀφρικῆς θεωροῦνται οἱ **Βουσμάνοι** καὶ οἱ **Ὀυκεντότοι** ἐν τῇ ΝΑ. Ἀφρικῇ. Ἰθαγενεῖς εἶνε οἱ πολυπληθέστατοι **Νιγρίται**, ὡς καὶ οἱ **Καυκασίας φυλῆς Χαμίται** (Ἀραβες καὶ Ἀβησσυνοί). Κατοικοῦσιν ἔτι καὶ διάφοροι ἄποικοι Εὐρωπαῖοι.

Θρησκεία. Οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων τῆς Ἀφρικῆς ἔχουσι θρησκείαν τὸν **Φετιχισμόν**. Πρὸς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν ἐπικρατεῖ ὁ **Μωαμεθανισμὸς**, χριστιανοὶ δ' εἶνε περὶ τὰ 8 ἑκατ.

Πολιτεῖαι. Πλὴν δύο ἀνεξαρτήτων κρατῶν ἡ Ἀφρικῇ διαιρεῖται εἰς κτήσεις διαφόρων εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων (**Μεγ. Βρετανίας**, **Γαλλίας**, **Πορτογαλλίας**, **Ἰταλίας**, **Ἰσπανίας** καὶ **Βελγίου**).

Υπάρχουσι δὲ καὶ πολλὰ μικρὰ κράτη κατὰ τὰς κτήσεις ταύτας, ἀποτελούμενα ἐξ ἰθαγενῶν λαῶν, διατελοῦντα εἰσέτι ἐν βαρβαρίᾳ καταστάσει.

Τὰ ἀνεξάρτητα κράτη εἶνε ἡ Ἀθησσυνία καὶ ἡ Λιβερία.

Ι. ΒΟΡΕΙΑ ΑΦΡΙΚΗ

3) ΑΙ ΠΑΡΑ ΤΟΝ ΝΕΪΛΟΝ ΧΩΡΑΙ

Αἱ παρά τὸν Νεῖλον χῶραι εἶνε ἡ Ἀθησσυνία, τὸ Ἀνατολικὸν Σουδάν, ἡ Νουβία καὶ ἡ Αἴγυπτος.

1) Ἀθησσυνία [8 ἑκατ. κάτ.]. Ἡ Ἀθησσυνία κεῖται παρά τὸ νοτιώτερον μέρος τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Τὰ ὑψηλὰ αὐτῆς ὄρη (Ἀθησσυνιακαὶ Ἄλπει), ἔχουσι ἀποκρήμνους κλιτύς, αἵτινες καθιστῶσι τὴν χῶραν ἀπόρητον. Ἐκ τούτων πηγάζουσι ὁ Κυανοῦς Νεῖλος καὶ ὁ παραπόταμος τοῦ Νεῖλου Ἀιβάρας.

Προϊόντα σπουδαία εἶνε ὁ καφές, ἐλαστικὸν κόμμι, χρυσός καὶ ἐλεφαντόδους.

Κατοικοὶ εἶνε οἱ Ἀθησσυνοί, ὄντες κατὰ τὴν θρησκείαν χριστιανοὶ μονοφυσῖται.

Ἡ Ἀθησσυνία ἀποτελεῖ αὐτοκρατορίαν, ὃ δὲ αὐτοκράτωρ ἔχει τὸν τίτλον Μεγιστὸς Μεγκίστι, ἥτοι βασιλεὺς τῶν βασιλέων, διότι ἡ αὐτοκρατορία ἀποτελεῖται ἐκ πολλῶν μικρῶν κρατῶν, ὧν οἱ ἡγεμόνες ὑπακούουσι εἰς τὸν αὐτοκράτορα.

Μεγίστη πόλις εἶνε ἡ Ἀδδὶς Ἀβέβα (80).

Μεταξὺ τῆς Ἀθησσυνίας καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης κεῖται ἡ θερμὴ χῶρα Ἐρυθραία, ἐνθα ὁ σπουδαῖος λιμὴν Μασσάβα (Ἰταλικὴ ἀποικία).

2) Ἀνατολικὸν Σουδάν καὶ Νουβία (περὶ τὰ 3 ἑκ. κάτ.). Τὸ ἀνατολικὸν Σουδάν διαρρεβόμενον κατὰ μῆκος ὑπὸ τοῦ λευκοῦ Νεῖλου εἶνε εὐφορον μόνον κατὰ τὸν ποταμόν, ἐνθα καλλιεργεῖται πολὺς σίτος. Πρὸς Δ. ἔχει μέρη στεππώδη καὶ μεγάλας περιοχὰς δάσεων (Κορδοφάν καὶ Δαρφούρ).

Ἡ δὲ Νουβία ἀρχεται ἀπὸ τῆς συμβολῆς τοῦ κυανοῦ Νεῖλου μετὰ τοῦ λευκοῦ καὶ ἐκτείνεται πρὸς Β. μέχρι τῆς Αἴγυπτου.

Αἱ πέραν τοῦ ποταμοῦ ἐκτάσεις εἶνε ἐρημοί.

Αί χώραι αὐταὶ εἶνε νῦν ἠνωμένοι μετὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ κράτους.

Κυρία πόλις εἶνε τὸ **Χαριούμ** (50), κατὰ τὴν συμβολὴν τῶν κυρίων βραχιόνων τοῦ Νείλου.

3) ΑἰΓΥΠΤΟΣ (13 ἑκατ. κάτ.). Ἡ Αἴγυπτος βρέχεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς πρὸς Ν. δὲ ὀρίζεται ὑπὸ τῆς Νουβίας καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Λιβυκῆς ἐρήμου.

Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶνε πεδινόν. Διαρρέεται δὲ ὑπὸ τοῦ Νείλου, ὅστις ἐκβάλλει εἰς τὴν Μεσόγειον διὰ δύο στομίων, τῆς **Ροζέτης** καὶ τῆς **Δαμιέτης** (πάσαι δι' ἑπτά). Ὁ ποταμὸς διὰ τῶν πλημμυρῶν καθιστᾷ τὸ ἔδαφος καὶ ἰδίως τὸ δέλτα τοῦ ποταμοῦ εὐφωρῶτατον.

Εὐδοκίμει ὁ φοίνιξ, ὁ βάμβυξ, τὸ ζαχαροκάλαιον, τὸ ἀραβικὸν κόμμι καὶ ἄφθονοι κύαμοι.

Κατοικοὶ αὐτῆς εἶνε οἱ ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων **Φελλάχοι**, (δηλ. γεωργοί) μωαμεθανοὶ τὸ θρήσκευμα ἢ χριστιανοὶ μονοφυσίται (Κόπται). Κατοικοῦσιν ἔτι καὶ Ἄραβες μωαμεθανοὶ καὶ **Ἐθιοπιοὶ**, ἐν οἷς καὶ Ἕλληνες (περὶ τὰς 140 χιλιάδας) εἰς διαφόρους πόλεις.

Ἡ Αἴγυπτος, ἥτις ἐπὶ τῶν Πτολεμαίων, τῶν διαδόχων τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου, ἔλαβεν ἑλληνικὸν πολιτισμὸν, μάχαι τοῦ 1922 ἦτο κράτος ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας, σήμερον δὲ ἐλεύθερον βασίλειον.

Διέσεις καὶ πόλεις. Ἡ Αἴγυπτος, χωρογραφικῶς διαιρεῖται εἰς ἄνω, μέσην καὶ κάτω Αἴγυπτον.

Ἐν τῇ ἄνω Αἰγύπτῳ κείνται τὰ ἐρείπια τῶν **εκατομύλων Θεβῶν** (παρὰ τὸ νῦν Λουξορ). Ἡ μεγίστη ἐνταῦθα πόλις εἶνε ἡ **Σιούτ** (45).

Ἐν τῇ μέσῃ Αἰγύπτῳ εἶνε ἡ πρωτ. τῆς Αἰγύπτου **Καίρον** (800), ἡ μεγίστη πόλις τῆς Ἀφρικῆς. Κεῖται κατὰ τὴν δεξιάν ὄχθην τοῦ Νείλου καὶ εἶνε ὡραία πόλις. ΝΔ. τούτου καὶ κατὰ τὴν ἀπέναντι ὄχθην κείνται τὰ ἐρείπια τῆς **Μέμφιδος** καὶ αἱ 40 πυραμίδες, ὧν ὀψίστη ἡ τοῦ Χέοπος (νῦν ἔτι 147 μ.).

Ἐν τῇ κάτω Αἰγύπτῳ πόλις εἶνε ἡ **Ἀλεξάνδρεια** (450), ὁ κυριώτερος λιμὴν τῆς βορείας Ἀφρικῆς. Κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ μεγ. Ἀλεξάνδρου ἐγένετο ἐπὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ Πτολεμαίων κέν-

τρον τῶν ἑλληνικῶν ἐπιστημῶν καὶ περιώνυμος διὰ τὴν πλουσίαν βιβλιοθήκην. Καὶ νῦν κατοικοῦσι πολλοὶ Ἕλληνες, εἶνε δὲ καὶ ἕδρα Ἕλληνας πατριάρχου.—**Σουέξ** (20), πρὸς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν καὶ κατὰ τὴν ὁμώνυμον διώρυχα, ἥτις συνδέει τὴν Μεσόγειον θάλασσαν μετὰ τῆς Ἐρυθρᾶς.—**Πόρτ-Σάιτ** (32), λιμὴν πρὸς τὴν Μεσόγειον καὶ τὴν διώρυχα τοῦ Σουέξ (160 χιλιομ. μήκους), **Δαμιέττη** (38) καὶ **Ροζέττη**, κατὰ τὰ δύο κύρια στόματα τοῦ Νείλου.—**Τάντα** (50), γνωστὴ διὰ τὰς μεγάλας αὐτῆς πανηγύρεις.—**Ζαραζίκιον** (35) καὶ **Μανσούρα** (41) ἐνθα Ἕλληνικαὶ κοινότητες.

Ἐν τῇ Λιβυκῇ ἐρήμῳ κείνται ὄασις τινές, ὧν σπουδαιότερα εἶνε ἡ ὄασις **Σιβᾶ**. Ἐν ταύτῃ πάλαι ἔκειτο τὸ μαντεῖον τοῦ **Διὸς Ἀμμωνος**, ὑπερ εἶχεν ἐπισκεφθῆ ὁ μέγας Ἀλέξανδρος.

2) ΤΡΙΠΟΛΙΤΙΣ ΚΑΙ ΚΥΡΗΝΑ-ΓΚΗ

[600 χιλ. κάτ.]

Συνέχεια τῆς Λιβυκῆς ἐρήμου εἶνε τὸ βαθύπεδον τῆς Τριπολιτιδος. Τοῦτο βρέχεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, καθ' ἣν σχηματίζονται οἱ κόλποι **μεγάλῃ Σύρτις** καὶ **μικρᾷ Σύρτις**. Ἡ δὲ Κυρηναϊκὴ (κ. Βεγγάζα), εἶνε χερσόνησος ὑψηλῆ, κειμένη ἀπέναντι τῆς Πελοποννήσου. Παρὰ τὰς ἀκτὰς τῶν χωρῶν τούτων ἀλιεύονται σπόγγοι.

Αἱ χώραι αὗται εἶνε ὀλίγον εὐφροί. Ἀνήκουσαι πρότερον εἰς τὴν Τουρκίαν, κατελήφθησαν ἐσχάτως ὑπὸ τῆς Ἰταλίας. Κύρια πόλεις εἶνε ἡ **Τρίπολις** (75), καὶ ἡ **Βεγγάζα** (35), παράλια καὶ ἐμπορικαί.

3) Η ΧΩΡΑ ΤΟΥ ΑΤΛΑΝΤΟΣ

Ἡ χώρα τοῦ Ἀτλαντος εἶνε ἡ βορειοδυτικωτάτη ὄρεινὴ χώρα τῆς Ἀφρικῆς, πλησιάζουσα τὴν Εὐρώπην κατὰ τὴν νήσον Σικελίαν καὶ τὸν πορθμὸν τοῦ Γιβραλτάρ.

Κυριώτερον ὄρος εἶνε ὁ Ἄτλας, προϊόντα δὲ δημητριακοὶ καρποὶ, βάμβαξ, οἶνος, βάλανοι φοινίκων, ἐσπεριδοειδῆ, ἔρια καὶ ἄλλα.

Κάτοικοι εἶνε **Βέρβεροι**, **Ἀραβες** καὶ **Μαῦροι** (μίγμα Βερβέρων καὶ Ἀράβων), ἔχοντες μωαμεθανικὴν θρησκείαν. Κατοικοῦσι δ' ἐτι Εὐρωπαῖοι καὶ Ἰουδαῖοι.

Πολιτικὴ διαίρεσις. Ὁ Ἄτλας διαιρεῖται εἰς 3 χώρας.

1) τὴν *Τυνησίαν* 2) τὴν *Ἀλγερίαν* καὶ 3) τὸ *Μαρόκκον*.

1) **ΤΥΝΗΣΙΑ** [2 ἑκατ. κάτ.]. Αὕτη κατέχει τὸ ἀνατολικὸν μέρος, ἐνθα ἄλλοτε ἦ περίφημος Καρχηδών. Εἶνε ἡγεμονία ὑπὸ τὴν γαλλικὴν προστασίαν. Πρωτ. εἶνε ἡ Τύνις (200), ἔχουσα ἐπίνειον τὴν *Γολίταν*. — Σφάξ (80) καὶ Βάπιξέρτα, ἐμπορικοὶ λιμένες.

2) **ΑΛΓΕΡΑ** [5 1/2 ἑκατ. κάτ.]. Τὸ ἄλλοτε πειρατικὸν τοῦτο κράτος ἀνήκει ἀπὸ τοῦ 1830 εἰς τὴν Γαλίαν. Πρωτ. εἶνε τὸ Ἀλγερίον (210), ἐμπορικὸς λιμὴν. Ἄλλαι πόλεις εἶνε τὸ Ὀράν (150) καὶ ἡ *Κωνσταντίνη* (80)

ΜΑΡΟΚΚΟΝ [6 ἑκατ. κάτ.]. Ἡ χώρα αὕτη εἶνε κράτος δεσποτικόν, ἔχουσα μίκρην βιομηχανίαν. Ἀπὸ τοῦ 1912 διατελεῖ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Γαλλίας. Πρωτ. εἶνε Φέξ (108). Ἄτεροι πόλεις εἶνε τὸ *Μαρόκκον* καὶ τὸ ἐπίνειον *Καζαμπλάγκα* (88). Λιμὴν δ' οὐδέτερος εἶνε ἡ *Τάγγερ* (48).

4) **ΣΑΧΑΡΑ** (δηλ. ἔρημος.)

[Ἴση σχεδὸν πρὸς τὴν Εὐρώπην. 1 ἑκατ. κάτ.].

Θέσις. Ἡ Σαχάρα εἶνε ἡ μεγίστη ἔρημος τῆς γῆς, ἐκτεταμένη πρὸς Ν. τῆς Βερβερίας, τῆς Τριπόλιτιδος καὶ τῆς Κυρηναϊκῆς. Πρὸς Β. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ καὶ πρὸς Α. ἐξικνεῖται μέχρι τοῦ Νείλου.

Μορφολογία καὶ ποιοὶν τοῦ ἔδαφους Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἰς πολλὰ μέρη εἶνε ἀμμώδες, ἰδίᾳ πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος κατὰ τὴν *Διβυκὴν ἔρημον* εἰς ἄλλα μέρη εἶνε πετρῶδες ἢ καλύπτεται ὑπὸ μεγάλων κροκαλῶν. Ἐν γένει δὲ εἶνε ἀνυδρον ὄροπέδιον, διασχιζόμενον ἐν τῷ μέσῳ ὑπὸ ὑψηλῶν ὄρεων, ἅτινα ἔχουσι δάση τινὰ καὶ λειμῶνας. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ πολλαὶ ὁάσεις.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς κατοικοῦσιν εἰς τὰς ὁάσεις ἢ εἶνε νομάδες. Εἶνε δὲ γενικῶς Βέρβεροι. Εἰς τούτους ἀνήκουσιν οἱ νομάδες Τουαρίκοι. Περιφέρονται ἔτι καὶ Ἀραβες, διάγοντες ληστρικὸν βίον.

Πολιτικὴ κατάστασις. Ἀπασα σχεδὸν ἡ Σαχάρα θεωρεῖται κτήσις τῆς Γαλλίας.

5) ΔΥΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΣΟΥΔΑΝ

Φέσις. Πρὸς Ν. τῆς Σαχάρας ἐκτείνεται ὡς μακρὰ ζώνη μέχρι τοῦ Νείλου ποταμοῦ ἢ πλήρης ὄροπέδιων χώρα **Σουδάν.**

Ἰδιότατα. Κατὰ τὸ δυτικὸν καὶ κεντρικὸν Σουδάν ἀφθονοὶ βροχαὶ καθιστῶσι τὴν χώραν εὐφορον. Ποταμὸς εἶνε ὁ **Νίγηρ** (δηλ. ποταμὸς), λίμνη δὲ ἡ **Τσαάδα**, πλήρης ἱπποποτάμων καὶ κροκοδείλων.

Προϊόντα. Δημητριακοὶ καρποί, βάμβαξ, ἰνδικόν, τρέφονται δὲ πολλοὶ βόες καὶ ἵπποι.

Ἐθνικοὶ καὶ πολιτικὰ κατὰστασις. Ἐνταῦθα κατοικοῦσι διάφοροι νιγηρικοὶ λαοὶ μωαμεθανοί, σχηματίζοντες κράτη τινὰ ἅτινα ὅμως ὑπάγονται εἰς τὰς ἐνταῦθα κτήσεις τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀγγλίας.

6) ΣΕΝΕΓΑΜΒΙΑ

Φέσις. Τὴν δυτικὴν γωνίαν τῆς Ἀφρικῆς, πρὸς Δ. τοῦ Σουδάν, κατέχει ἡ Σενεγαμβία, καλουμένη οὕτως ἐκ τῶν διαρρέοντων ταύτην ποταμῶν Σενεγάλη καὶ Γαμβία.

Τὸ κλίμα εἶνε θερμὸν καὶ νοσηρὸν.

Τὸ ἔδαφος εἶνε εὐφορώτατον, παράγον ἀραβικὸν κόμμι (ἐξ ἀκακίῶν), καρυδέλαιον, δημητριακοὺς καρποὺς καὶ ἄλλα.

Οἱ κάτοικοι εἶνε Νιγηρῖται μωαμεθανοὶ καὶ ὀλίγοι ἄποικοι Εὐρωπαῖοι.

Κτήσεις ἐνταῦθα ἔχουσιν ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ἀγγλία. Σπουδαιότερα δὲ ΠΟΛΙΣ εἶνε ὁ **Ἀγ. Δουδοβτικός** (30), γαλλικὴ κῆσις.

7) ΒΟΡΕΙΑ ἢ ἈΝΩ ΓΟΥΙΝΕΑ

Βορεία ἢ ἄνω Γουϊνέα καλεῖται ἅπασα ἡ παραλία χώρα ἀπὸ τῆς Σενεγαμβίας μέχρι τοῦ μυχοῦ τοῦ κόλπου τῆς Γουϊνέας. Τὸ ἔδαφος τῆς χώρας εἶνε χθαμαλὸν καὶ κατὰ τὰ παράλια πλήρες ἐλών. Τὸ κλίμα εἶνε θερμὸν, κατοικεῖται δὲ ὑπὸ Νιγηρῖτων.

Πρὸς Δ. καίται ἡ ἐλευθέρη δημοκρατία ἡ **Διβερτία**, ἣτις ἰδρῦθη ἐκ δούλων ἀπελευθερωθέντων ὑπὸ τῶν Ἀμερικανῶν. Τὰ λοιπὰ μέρη κατέχονται ὑπὸ διαφόρων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν (Γαλλίας, Ἀγγλίας καὶ Πορτογαλλίας), ἅτινα ἔχουσιν ἰδρύσει πολλὰ ἐμπορεῖα φοινικελίου, ἐλεφαντόδοτος, πεπέρως καὶ χρυσοκόνης.

Σπουδαιότεραι πόλεις εἶνε αἱ ἀγγλικαὶ **Φρητιάουν** (45), **Δάγος** (45) καὶ **Ἰβαδάν** (175).

ΠΙΝΑΞ

τῶν σπουδαιότερων πόλεων τῆς Νοτιοδυτικῆς Ἀσίας

ΠΟΛΕΙΣ	Κάτοικοι κατά χιλιάδας	ΠΟΛΕΙΣ	Κάτοικοι κατά χιλιάδας
Κάϊρον	800	Ἄδδης Ἀδέβα	80
Ἀλεξάνδρεια	450	Τρίπολις	75
Ἀλγέριον	210	Κωνσταντινή	70
Τύνις	200	Τάντα	50
Ἰθαδάν	175	Χαρτούμ	50
Ὀράν	150	Λάγος	45
Μαρόκκον	120	Μανσούρα	45
Σόκοτον (κεντρ. Σουδάν)	120	Σιούτ	45
Φέξ (Μαρ.)	103	Ζαγαζίκιον	37
Πόρτ-Σάϊτ	95	Φρητάουν	36
		Βεγγάζα	35

I. ΝΟΤΙΑ ΑΦΡΙΚΗ

1) ΝΟΤΙΑ ΓΟΥΙΝΕΑ

Φέσεις. Ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ κόλπου τῆς Γουϊνέας ἐκτείνεται πρὸς Ν. ἢ νοτία ἢ κάτω Γουϊνέα.

Πολιτ. διαίρεσις. Ἐνταῦθα ἐκτείνονται κατὰ σειράν αἱ ἑξῆς χώραι.

1) **Καμερούν**, ἄλλοτε κτήσις γερμανική, νῦν δὲ γαλλική καὶ ἀγγλική (3 ἑκατ.).

2) **Γαλλικὸν Κόγγον**, ἐκατέρωθεν τοῦ ἰσημερινοῦ (1¹/₂ ἑκ.κ.)

3) **Βελγικὸν Κόγγον**, (15 ἑκατ. κ.). Τοῦτο ἐκτείνεται κατὰ τὴν ἐπιχράτειαν τοῦ Κόγγου καὶ ἔχει ἐκτεταμένα δάση. Ἐξάγει ἄφθονον ἐλαστικὸν κόμμι, ἐλεφαντόδοντα, φοινικέλαιον, βαλάνους φοινίκων καὶ ἄλλα. Πρωτ. εἶνε ἡ Βόμα.

4) **Ἀγγόλα**, πορτογαλλική κτήσις (ὕπερ τὰ 4 ἑκατ.κ.). Πρωτ. εἶνε ὁ Ἄγιος Παῦλος τῆς Λοάνδας.

Σαρηῆ Γεωγραφία Β' Ἑλλην. Σχολ. Ἔκδ. 11η 15/5/1926. 7

2) ΝΟΤΙΑΙ ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΑΙ ΚΤΗΣΕΙΣ

[10 ἑκατ. κατ.].

Αἱ βρεττανικαὶ αὐταὶ κτήσεις κατέχουσι τὰς ἐξῆς χώρας· 1) τὴν ἀποικίαν τοῦ Ἀκρωτηρίου, 2) τὴν Πατάλην, 3) τὰς ἄλλοτε ἀνεξαρτήτους δημοκρατίας Τράνσβααλλ καὶ Ὁράγγην, 4) τὰς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς Ἀφρικῆς Βετουαναλάνδην, Ροδεσίαν καὶ τινὰς ἄλλας.

Σπουδαιότερα τούτων εἶνε ἡ Ἀποικία τοῦ Ἀκρωτηρίου, οὐσα χαμισφόρος καὶ εὐφορος. Πρωτ. εἶνε ἡ Κεϊπτάουν (160), (δηλ. πόλις τοῦ ἀκρωτηρίου), μετὰ σπουδαίου λιμένος.

Πρωτεύουσα τοῦ Τράνσβααλλ εἶνε ἡ Πραιτωρία (30), μεγίστη δὲ ἡ Γιοχάννεσπουργ (120) (δηλ. Ἰωάννου πύργος), ὀνομαστή διὰ τὰ πλοῦσια αὐτῆς χρυσορυχεῖα.

3) Αἱ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΙΝΔΙΚΟΝ ΩΚΕΑΝΟΝ ΚΤΗΣΕΙΣ

1) Πορτογαλικὴ [5 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. κατ.], κατέχουσα τὰς χώρας Σοφάλαν καὶ Μοζαμβίκην. Σπουδαιότατος ἐνταυθα λιμὴν εἶνε ὁ Δορέντζο Μαρκέζ ἐν τῷ κόλπῳ τῆς Δελαγκάας.

2) Βρετανικὴ [13 ἑκατ. κατ.]. Ἐκ τῆς πρωτευούσης ταύτης Μομβάϊ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ φθάνει μέχρι τῆς Βικτωρίας λίμνης.

Κατὰ τὰ παράλια ταύτης εἶνε τὸ μικρὸν σουλτανάτον τῆς Ζαντζιβάρας, ὅπερ συνίσταται ἐκ νήσων καὶ εἶνε ὑπὸ τὴν Βρετανικὴν προστασίαν. Πρωτ. εἶνε ὁμώνυμος πόλις (36).

Βορειοανατολικῶς ἐκτείνεται ἡ χερσόνησος ΣΟΜΑΛΙΑ, ἀραιῶς κατοικημένη. Κατὰ ταύτην ἀκολουθοῦσιν αἱ κτήσεις·

3) Ἰταλικὴ Σομαλία καὶ

4) Βρετανικὴ Σομαλία, πρὸς τὸν κόλπον τοῦ Ἄδεν.

4) Αἱ ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΑΦΡΙΚΗΝ ΝΗΣΟΙ

α') Ἐν τῷ Ἰνδικῷ ὠκεανῷ.

1) Ἡ Σοκότρα, παρὰ τὸ Γουαρδαφούϊον, ἡ πατρὶς τῆς ἀρίστης ἀλόης (Ἀγγλ.).

2) Αἱ **Σεσέλαι**, νοτιώτερον, κατοικούμεναι ὑπὸ ἀλιέων (Ἰγγλ.).

3) Ἡ **Μαδαγασκάρη**, ἡ τετάρτη κατὰ τὸ μέγεθος νῆσος τῆς γῆς (τριπλασία τῆς Ἑλλάδος, 3 ἑκατ. κ.). Κεῖται ἀπέναντι τῆς Μοζαμβίκης καὶ εἶνε ὑψηλὴ καὶ ὄρεινῆ. Κύριοι κάτοικοι ταύτης εἶνε οἱ μαλαϊκῆς καταγωγῆς **Χόβαι**. Ἀνήκει εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ ἔχει πρωτ. τὴν **Ταναγαρίβαν** (80).

4) Αἱ **Μασκαρηῖναι**, ἐν αἷς ὁ **Μαυρίμιος** (Ἰγγλ.) καὶ ἡ **Ἐνωσις** (Γαλλ.). Αὐται κατάφυτοι οὖσαι, παράγουσι βανίλλην καὶ ζαχαροκάλαμον.

5) Αἱ **Καμόραι**, μεταξὺ Μαδαγασκάρης καὶ Μοζαμβίκης.

β) Ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ὠκεανῷ.

1) Ἡ ἀγγλικὴ νῆσος **Ἄγ. Ἑλένη** (ἴση τῇ Ἑλλ. Κέα), γνωστὴ διὰ τὴν ἐνταῦθα ἐξορίαν καὶ τὸν θάνατον τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος (1821).

2) Αἱ νῆσοι τῆς **Γευϊνέας**, ἐν τῷ ὁμώνυμῳ κόλπῳ, 4 τὸν ἀριθμὸν (2 Ἰσπανικαὶ καὶ 2 πορτογαλλικαὶ).

3) Αἱ νῆσοι τοῦ **Πρασίνου Ἀκρωτηρίου**, ὄρειναὶ καὶ πετρώδεις (πορτογαλλικαὶ).

4) Αἱ **Κανάριοι** νῆσοι, εὐφορώταται, πατρίς τῶν Καναρίων πτηνῶν. Μεγίστη εἶνε ἡ **Τενερίφη**, ὀνομαστὴ δὲ ἡ **Φέρος**, ἐξ ἧς συνήθως ἀριθμοῦνται οἱ μεσημβρινοὶ τῆς γῆς (Ἰσπ.).

5) Ἡ **Μαδέρα**, εὐφορωτάτη καὶ ὀνομαστὴ διὰ τοὺς οἶνους αὐτῆς.

6) Αἱ **Ἀζόραι** βορειοδυτικώτατα (Πορτογαλ.).

Π Ι Ν Α Ε

τῶν κυριωτέρων πόλεων τῆς νοτίας Ἀφρικῆς.

ΠΟΛΕΙΣ	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας	ΠΟΛΕΙΣ	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας
Κεῖπτάουν	160	Ταναγαρίβα	80
Γιωχάννεςπουργ	120	Ζανζιβάρη	36
		Πραιτωρία	30

Δ'. ΑΜΕΡΙΚΗ

[40 εκατ. τετραγ. χιλιόμετρα.—230 εκατ. κάτ.]

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Ἀμερικὴ κεῖται ἐν τῷ δυτικῷ ἡμισφαίριον τῆς γῆς καὶ εἶνε ἡ μακροτάτη τῶν ἡπείρων. ΒΔ. προσεγγίζει τὴν Ἀσίαν κατὰ τὸν *Βερίγγειον* πορθμὸν, βρέχεται δὲ πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου παγωμένου ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ἢ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ.

Διακρίνεται εἰς *βορείαν Ἀμερικὴν*, *μέσην Ἀμερικὴν* (μετὰ τῶν νήσων *δυτικῶν Ἰνδιῶν*) καὶ *νοτίαν Ἀμερικὴν*.

Ι. ΒΟΡΕΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ

Φοιζόντιος Διαμελισμός. Ἡ βορεία Ἀμερικὴ, τριγωνικὸν περίπου σχῆμα ἔχουσα, σχηματίζει πέντε σπουδαιότατας χερσονήσους, ὧν τρεῖς πρὸς τὸν Ἀτλαντικόν, ἡ *Λαβραδώρ*, ἡ *Νέα Σκωτία* καὶ ἡ *Φλωρίς*, δύο δὲ πρὸς τὸν Εἰρηνικόν, ἡ *Ἀλάσκα* καὶ ἡ *Καλλιφορνία*. Ἡ Ἀλάσκα ἐκτείνεται πρὸς τὴν Ἀσίαν, τὸ δὲ δυτικώτατον αὐτῆς ἀκρωτήριο, πρὸς τὸν Βερίγγειον πορθμὸν, εἶνε τὸ τοῦ *Πρίγκηπος τῆς Οὐαλλίας*.

Ἐν μέσῳ τοῦ Β. παγωμένου ὠκεανοῦ ἐκτείνεται ἡ κατάψυχρος συστάς τῶν *Ἀρκτικῶν νήσων*, ἐτι δὲ βορειότερον ἡ μεγάλη νήσος *Γροινλανδία*. Ἐτέρα νήσος εἶνε ἡ *Νέα Γῆ* πρὸς Α. τῆς Λαβραδώρ.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Κατὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν ὄψονται ὄροπέδιον μετὰ πολλῶν ὄροσειρῶν. Σπουδαιότεραι τούτων εἶνε τὰ *Βραχώδη ὄρη*, ὕψιστον δὲ τὸ *Μὰκ Κίνλεϋ* (6200) ἐν Ἀλάσκα.

Ἐν τῷ μέσῳ καὶ πρὸς ἀνατολὰς ἐκτείνονται βαθύπεδα, ὧν διακρίνεται τὸ *βόρειον* (πρὸς Β.) καὶ ἡ εὐρεῖα πεδιάς τοῦ *Μισσισιπῆ* ποταμοῦ.

Ἰδιαιτά. Πρὸς Β. ῥέει ὁ ποταμὸς *Μακένξης*, διερχόμενος

διὰ πολλῶν λιμνῶν. Πρὸς Α. ῥέει ὁ **Ἅγιος Λαυρέντιος**, ὅστις συνδέει πέντε μεγάλας λίμνας τῆς **Καναδαίας**. Ἡ μέγιστη τούτων εἶνε ἡ **Ἄνω Λίμνη**, ἡ μέγιστη γλυκεῖα λίμνη τῆς γῆς· ὁ ποταμὸς κατερχόμενος πρὸς τὴν τελευταίαν λίμνην σχηματίζει μέγιστον καταρράκτην, τὸν **Νιαγάραν**.

Ὁ δὲ **Μισσιουπιῆς** (δηλ. μέγας ποταμὸς), εἶνε εἰς ἕκ τῶν μεγίστων ποταμῶν τῆς γῆς καὶ εἶνε οὐ μόνον οὗτος πλωτός, ἀλλὰ καὶ 55 ἕτεροι παραπόταμοι, ὧν μέγιστος ὁ **Μισσουρηῆς** (δηλ. λάσπης ποταμὸς).

Πολιτικὴ Διαίρεσις. Ἡ Β. Ἀμερικὴ πολιτικῶς διαιρεῖται 1) εἰς τὴν **Δανικὴν Ἀμερικὴν ἢ Γροινλανδιαν** 2) εἰς τὴν **Βρετανικὴν Ἀμερικὴν** 3) εἰς τὰς **Ἠνωμένας Πολιτείας** καὶ 4) εἰς τὸ **Μεξικόν**.

1) ΔΑΝΙΚΗ ΒΟΡΕΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ ἢ ΓΡΟΙΝΛΑΝΔΙΑ

Ἡ Γροινλανδία εἶνε ἡ μέγιστη καὶ βορειότατη νῆσος τῆς γῆς. Εἶνε δὲ ὑψηλὴ καὶ βραχύωδης, γνωστὴ μόνον κατὰ τὰ παράλια, διότι τὸ ἐσωτερικὸν καλύπτεται αἰωνίως ὑπὸ παγετώνων.

Οἱ κάτοικοι αὐτῆς (περὶ τὰς 13 χιλ.) εἶνε **Ἐσκιμῶνι**, ὁ βορειότατος καὶ πρὸς τὸν Β. πόλον κατοικῶν λαὸς (μογγολικῆς φυλῆς), ζῶντες ἐκ τῆς ἀλιείας. Κατοικοῦσι δὲ καὶ Δανοὶ τινες ἀποικοί.

2) ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΗ ΒΟΡΕΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ

[10 ἑκατ. κάτ.]

Ἔσεις. Αὕτη κατέχει τὸ βορειότατον μέρος τῆς βορείας Ἀμερικῆς μετὰ συστάδος τῶν Ἀρκτικῶν νήσων καὶ τῆς Νέας Γῆς (πλὴν τῆς Ἀλάσκας). Ἡ χώρα αὕτη, πλὴν τῆς Νέας Γῆς, ἀποτελεῖ τὴν ἐπικράτειαν τοῦ Καναδά. Τὸ πλεῖστον μέρος αὐτῆς εἶνε ἀραιότατα καταφυημένον, πυκνῶς δὲ μόνον παρὰ τὰς Καναδαίας λίμνας καὶ τὸν Ἅγιον Λαυρέντιον (ὑπὸ Ἀγγλῶν καὶ Γάλλων κυρίως).

Προϊόντα καὶ ἐμπόριον. Τὸ ἐμπόριον τοῦ Καναδά εἶνε ἀκμαϊότατον, ἐξάγεται δὲ ξυλεία, κτηνοτροφικὰ προϊόντα, ἰχθύες, δημητριακοὶ καρποί, ΒΔ. δὲ καὶ χρυσός.

Πολίτευμα. Τὸ πολίτευμα εἶνε δημοκρατικὸν ὁμοσπονδιακὸν καὶ διοικεῖται ὑπὸ Ἄγγλου διοικητοῦ μετὰ Βουλῆς καὶ Γερουσίας.

Πόλεις. Αἱ κυριώτεραι ἐμπορικαὶ πόλεις εἶνε ἡ **Μοντρεάλ** (500), ἡ **Όττάβα** (480) καὶ τὸ **Τορόντον** (400).

3) ΗΝΩΜΕΝΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Ἡ ΑΜΕΡΙΚΗ (ἀπλῶς).

[Ἰση τῇ Εὐρώπῃ κατὰ τὴν ἑκτασιν.—120 ἑκατ. κἀτ.].

Θέσις. Ἡ μεγάλη αὕτη χώρα κειμένη πρὸς Ν. τοῦ Καναδά ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ μέχρι τοῦ Εἰρηνικοῦ.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι εἶνε ἄπαικοι Εὐρωπαῖοι, (ἐν οἷς καὶ Ἕλληγες) καὶ τινες Ἰνδιάνοι. Κυρία γλῶσσα εἶνε ἡ Ἀγγική.

Ἀνάπτυξις καὶ ἐμπόριον. Ἄπαντες οἱ κλάδοι τοῦ πολιτισμοῦ εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένοι, τὸ δὲ ἐμπορικὸν ναυτικὸν κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν ἐν τῇ κόσμῳ. Κυρία ἐξαγόμενα προϊόντα εἶνε βάμβαξ, δημητριακοὶ καρποί, καπνός, ζῶα, δέρματα, πλεῖστα μέταλλα καὶ πετρέλαιον.

Πολιτικὴ διέθεσις. Αἱ Ἠνωμένα Πολιτεῖαι σύγκεινται ἐκ 48 δημοκρατικῶν πολιτειῶν, 1 οὐδετέρας πολιτείας καὶ 2 ἐξωτερικῶν διαμερισμάτων, (τῆς Ἀλάσκας καὶ τῶν νήσων Χαβάη τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ).

Πολίτευμα. Δημοκρατικὸν ὁμοσπονδιακὸν μετὰ δύο Βουλῶν. Ὁ πρόεδρος διαμένει ἐν τῇ οὐδετέρᾳ πολιτείᾳ τῆς Κολουμβίας.

Δυνάμεις τῆς Χώρας. Ὁ στρατὸς ἐν καιρῷ πολέμου ἀνέρχεται μέχρι 10 ἑκατομμύρια, ὁ δὲ στόλος σύγκειται ἐξ 190 πλοίων.

Πόλεις. 1) Πρὸς τὸν Ἀτλαντικόν.

Νέα Ὑόρκη (7 ἑκατ. κ.), ἡ μεγίστη καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις τῆς Ἀμερικῆς, πρώτη δὲ τοῦ κόσμου κατὰ τὸ ἐμπόριον τῶν δερμάτων.

Βοστώνη (700), πρὸς Β. βιομηχανικωτάτη καὶ ἐμπορικωτάτη.

Φιλαδέλφεια (2 ἑκατ.), βιομηχανικωτάτη καὶ ἐμπορικωτάτη.

Βαλτιμόρη (600), βιομηχανικωτάτη.—**Βάσιγκτων** (360), ἐν τῇ Κολουμβία ἔδρα τοῦ προέδρου τῆς ἑμοσπονδίας.

2) Παρὰ τὰς Καναδαίας λίμνας.

Σικάγον (3 ἑκατομ.), ἐμπορικωτάτη.—**Δετροῦ** (1 ἑκατ.).

νέα πόλις—**Φούφφαλον** (460), παρὰ τὸν Νιαγάραν.—**Κλέβελανδ** (700) Νοτιώτερον κεῖται ἡ **Πισβούργη** (60 βιομηχανικὴ πόλις.

3) Κατὰ τὸν Μισσισιπήν.

Ἅγιος Λουδοβίκος (600), Σάν Λουί, ἐμπορικὸς σταθμὸς.—

Νέα Ὀρλεάνη (400), ἐνθα τὸ μέγιστον ἐμπόριον τοῦ βάμβακος.

4) Ἐν τῇ χρυσοφόρῳ Καλλιφορνία.

Ἅγιος Φραγκίσκος (500), ὁ κυριώτερος λιμὴν τοῦ Εἰρηνικοῦ. Χρυσόφορος ἔτι εἶνε καὶ ἡ κατάφυχος χερσόνησος Ἀλάσκα.

4) ΜΕΞΙΚΟΝ

[16 ἑκατ. κάτ.]

Φέσις. Τὸ Μεξικὸν περιλαμβάνει τὴν πρὸς Ν. τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ὑψηλὴν καὶ ἠφαιστειώδη χώραν μετὰ τῆς χερσονήσου Καλλιφορνίας, ὡς καὶ τὴν χερσόνησον τῆς μέσης Ἀμερικῆς **Γουκατάνην**.

Προϊόντα. Ἐύλα, καφές, ζάκχαρον, ἐλαστικὸν κόμμι καὶ πολύτιμα μέταλλα (ἰδίᾳ ἄργυρον).

Πληθυσμὸς. Κάτοικοι αὐτοῦ εἶνε οἱ **Μεξικανοί**, καταγόμενοι ἐξ Ἰσπανῶν ἀποίκων. Κατοικοῦσιν ἔτι μιγάδες καὶ ὀλίγοι ἄποικοι Εὐρωπαῖοι.

Πολιτικὴ κατάστασις. Δημοκρατικὴ ἑμοσπονδία.

Πόλεις. Μεξικὸν (470), πρωτ., κείμενον εἰς ὕψος 2.000 μ.

πόλις ὠραιότητα.— Πονέβλα (102), πόλις βιομηχανος.— Βερα-
κρούξ, λιμὴν ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας.

Π Ι Ν Α Ε

τῶν κυριωτέρων πόλεων τῆς Βορείου Ἀμερικῆς.

ΠΟΛΕΙΣ	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας	ΠΟΛΕΙΣ	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας
Νέα Ὑόρκη	7000	Ἁγ. Φραγκίσκος	500
Σικάγον	3000	Μοντρεάλ	475
Φιλαδέλφεια	2000	Μεξικό	470
Δετρούα	1000	Βούμφαλον	460
Βοστώνη	700	Τορόντο	400
Κλέβελαντ	700	Νέα Ὁρλεάνη	400
Βαλτιμόρη	600	Βάσιγκτων	360
Πιτσβούργ	600	Πονέβλα	102
Ἁγ. Λουδοβίκος	600		

II. ΜΕΣΗ ΑΜΕΡΙΚΗ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ

Ἡ μέση Ἀμερικὴ βρέχεται πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου καὶ τῆς θαλάσσης τῶν Ἀντιλλῶν, ἐκτείνεται δὲ ὡς γέφυρα μεταξὺ τῆς βορείας καὶ νοτίας Ἀμερικῆς. Μετὰ τῆς νοτίας συνδέεται μετὰ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ, (ἔνθα διῶρυξ μήκους 80 χιλ.). Εἶνε χώρα ὀρεινὴ, παράγουσα κοκκοφοίνικας, σάκχαρον, κακάον, ἰνδικόν, καπνόν, δέρματα καὶ μέταλλα.

Αἱ δὲ δυτικαὶ Ἰνδίαὶ ἐκτείνονται μεταξὺ τοῦ κόλπου τῶν Ἀντιλλῶν καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, φθάνουσαι μέχρι τῆς νοτίας Ἀμερικῆς. Εἶνε δὲ αὐταὶ τὸ πλεῖστον ἡφαιστειώδεις καὶ γονιμώταται, παράγουσαι κυρίως ζάκχαρον, καπνόν καὶ καφέν.

1) ΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΙ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Αἱ δημοκρατίαι τῆς μέσης Ἀμερικῆς εἶνε : 1) Γουατεμάλα,

2) *Σάν-Σαλβαδόρ*· 3) *Όνδούρας*· 4) *Νικαράγουα*· 5) *Κόστα-Ρίκα*, (δηλ. πλούσια άκτή) και 6) *Παναμάς*.

Μέγισται πόλεις είνε αί πρωτ. τών δύο πρώτων δημοκρατιών *Γουατεμάλα* (80) και *Σάν-Σαλβαδόρ* (65). — *Άγιος Ίωσής* (40), πρωτ. τής Κόστα-Ρίκας, και *Παναμάς* (62), πρωτ. τής δμωνόμου δημοκρατίας.

2) ΔΥΤΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ

Αί δυτικαί Ίνδιαί διαιροϋνται : 1) εΐς τās 4 μεγάλας *Άντίλλας*· 2) τās μικράς *Άντίλλας* και 3) τās *Βαχάμας*.

Πολιτικῆ κατ'ίστασις. Πλήν τών νήσων Κούβας και *Άϊτης* τών μεγάλων *Άντίλλων*, αποτελουσών τρεΐς ανεξαρτήτους δημοκρατίας, αΐ λοιπαί άνήκουσιν εΐς τά ευρωπαικά κράτη ἢ εΐς τās *Ήνωμένας Πολιτεΐας*.

α') ΑΪ ΜΕΓΑΛΑΙ ΑΝΤΙΛΛΑΙ είνε :

1) *Ή Κούβα*, ἴση τῇ ἰταλικῇ χερσονήσῳ κατὰ τὸ μήκος, ἢ μεγίστη και ἡ πρώτη κατὰ τὴν παραγωγὴν τοῦ ζαχαροῦ και τών ἐκλεκτῶν καπνῶν και σιγαρέττων (κ. πούρων, 3 ἑκατ. κάτ.). Νῦν ἀποτελεΐ δημοκρατίαν ανεξάρτητον και ἔχει πρωτ. τὴν *Άβάναν* (3·0).

2) *Ή Ίαμαϊκῆ* (90' χιλ. κάτ.), ὀλίγον μεγαλυτέρα τῆς Κύπρου (*Άγγλικῆ*).

3) *Ή Άϊτη* τὸ ἡμισυ τῆς Ἑλλάδος. *Άπας* σχεδὸν ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς (2.700.000), συνίσταται ἐκ Νιγηριτῶν και Μουλλάτων. Διαίρεΐται δὲ εΐς δύο δημοκρατίας, τοῦ *Άγίου Δομίνγου*, μεθ' ὁμωνόμου πρωτ. (40), και τῆς *Άϊτης*, ἧς πρωτ. είνε ὁ *Διμήν* τοῦ *Πρίγκηπος* (120).

4) Τὸ *Πόρτο-Ρίκον* (δηλ. πλούσιος λιμὴν, ἢ ἀνατολικωτέρα τῶν 4 μεγάλων *Άντίλλων*, ἴση τῇ Κύπρῳ, (ὕπερ τὸ 1 ἑκατ. κάτ.). *Άνήκει* εΐς τās *Ήνωμένας Πολιτεΐας*.

β') ΑΪ ΜΙΚΡΑΙ ΑΝΤΙΛΛΑΙ, ἀνατολικώτερον τῶν ἄλλων, είνε εὐφωρόταται και διανεμημένα ὑπὸ τῶν *Άγγλων*, *Γάλλων* και *Όλλανδῶν*. Αΐ μέγισται αὐτῶν, ἡ *Γουαδελούπα* (ἴση τῇ Λέσβῳ) και ἡ σεισημοπαθῆς *Μαρτινίκα* (ἴση τῇ Χίῳ) είνε γαλλικαί

γ) Αἱ δὲ ΒΑΧΑΜΑΙ κείνται βορειότερον καὶ εἶνε πολυάριθμοι, κατοικοῦνται ὅμως μόνον 20. Ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Εἰς μίαν τῶν νήσων τούτων, τὴν καλουμένην ὑπὸ τῶν Ἰνδιάνων **Γουαναχάνην**, ἀπεβιδάσθη τὸ πρῶτον ὁ Κολόμβος κατὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς (12 Ὀκτωβρίου 1492), ὀνομάσας αὐτὴν **Ἅγιον Σωτήρα**.

Π Ι Ν Α Ξ

τῶν κυριωτέρων πόλεων τῆς Β. καὶ ΒΔ. Ἀμερικῆς.

ΠΟΛΕΙΣ	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας	ΠΟΛΕΙΣ	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας
Ἀβάνα	360	Σάν-Σαλβαδόρ	65
Λιμήν Πρίγκηπος	120	Παναμάς	62
Γουατεμάλα	80	Ἄγ. Δομίγγος	40

III. ΝΟΤΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ

[διπλασία τῆς Εὐρώπης. — 68 ἑκατ. κάτ.].

Ἡ νοτία Ἀμερικὴ εἶνε ὀγκώδης, μὴ σχηματίζουσα χερσονήσους. Πρὸς Ν. μόνον προεκτείνεται εἰς τὴν χερσονήσον **Παταγωνίαν**, παρ' ἣν συστάς νήσων. Σπουδαία νῆσος εἶνε πρὸς Ν. ἡ Γῆ τοῦ **Πυρός**, νοτιώτατον δὲ ἀκρωτήριο τὸ **Χόρον**.

Τὰ ὄρη τῆς νοτίας Ἀμερικῆς ἐκτείνονται κατὰ τὴν δυτικὴν πλευράν, ἀπὸ τοῦ Ἰσθοῦ τοῦ Παναμά, μέχρι τοῦ νοτιωτάτου ἄκρου. Καλοῦνται δὲ **Ἄνδεις** ἢ **Κορδιλλέρας** (δηλ. ἀλύσεις). Τὸ ὄρος ἐνταῦθα **Ἄκογκάγουα** εἶνε τὸ ὕψιστον τῆς Ἀμερικῆς (7000 μ.), τὸ δὲ **Κοτοπάξιον**, τὸ ὕψιστον τῶν ἠφαιστειῶν τῆς γῆς, κείμενον ἐν τῇ ἠφαιστειώδει χώρᾳ τοῦ Ἰσημεριοῦ.

Πλὴν τῶν ὀρέων τούτων σχηματίζονται ὀρεινὰ χῶραι ἐν τῇ Γουιάνῃ καὶ τῇ Βραζιλίᾳ. Τὰ λοιπὰ μέρη εἶνε βαθύπεδα, ἅτινα διακρίνονται ὡς ἑξῆς :

- 1) Ἡ **Λάνος** (δηλ. πεδιάς) τοῦ **Ὁρινόκου ποταμοῦ**.
- 2) Ἡ **Σελβάς** (πεδιάς) τοῦ **Ἀμαζονίου ποταμοῦ**.

Ἡ **Παμπάς** (πεδιάς) τοῦ Ῥίο-δε-λαΠλάτα, ἡ νοτιωτάτη πασῶν, περιφημος διὰ τὰ δάση καὶ τοὺς λειμῶνάς της.

Ῥ'δατα. Ἡ νοτία Ἀμερική εἶνε ἡ ἀφθονωτάτη ἡπειρος εἰς βροχάς, δι' ἃ σχηματίζονται μακροὶ πολυῦδρότατοι ποταμοί. Κατὰ τὰ τρία ἀνωτέρω βαθύπεδα βέουσι καὶ ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

1) Ὁ **Ὅρινόκος** (δηλ. ὕδωρ), κατὰ τι βραχύτερος τοῦ Δουνά-νάβωος, σχηματίζων μέγα δέλτα εἰς τὰς ἐκβολάς.

2) Ὁ **Ἀμιζόνιος**, ὁ πολυῦδρότατος τῆς γῆς· τὸ ἐκ τῶν ἐκβολῶν τούτου σχηματίζομενον ἐν τῇ ὠκεανῷ ρεύμα διακρίνεται εἰς ἀπόστασιν 700 περίπου χιλιομέτρων.

2) Ὁ **Ῥίο-δὲ-λα-Πλάτα** (δηλ. ἀργυρορροάς), ἔχων πλατυτάτην ἐκβολήν (40 ἕως 300 χιλιομ.)

Βλάστησις καὶ προϊόντα. Ἡ νοτία Ἀμερική ἔχει τὴν πυκνοτάτην βλάστησιν ἐξ ὅλων τῶν ἡπείρων, ἰδίως ἐν τῇ ἐπικρατεῖα τοῦ Ἀμαζονίου. Ὑψιστον ἐκ τῶν ποικίλων αὐτῆς δένδρων εἶνε ὁ φοῖνιξ, πλουσιώτατον δὲ τὸ ζαχαροκάλαιμον. Παράγει δὲ ξυλείαν, βαφικὰ ξύλα, σάκχαρον, καφέν, ὄρυζαν, βάμβακα, ἀδάμαντας, πολύτιμα μέταλλα καὶ ἄλλα.

Ἑλληθυσμός. Οἱ κάτοικοι τῆς Ν. Ἀμερικής εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον μιγάδες, ἰσπανικῆς ἢ πορτογαλικῆς καταγωγῆς, ἀυξάνονται δὲ ὁσημέραι καὶ οἱ ἐξ Εὐρώπης μετανάσται.

Ἑθνικὴ κατάστασις. Ἡ Ν. Ἀμερική ἀποτελεῖται ἐκ 10 δημοκρατουμένων χωρῶν καὶ μιᾶς εὐρωπαϊκῆς ἀποικιακῆς χώρας, τῆς **Γουάνας**. Καὶ αἱ μὲν 9 δημοκρατούμεναι χώραι ἦσαν ἄλλοτε ἰσπανικαὶ ἀποικίαι, ἡ δὲ μεγάλη δημοκρατικὴ ὁμοσπονδία τῆς **Βραζιλίας** ἦτο πορτογαλική.

1) **ΚΟΛΟΜΒΙΑ.** Κεῖται πρὸς τὸν Παναμᾶν (5 1/2 ἑκατ. κατ.). Πρωτ. εἶνε ἡ **Βογοτὰ** (150), ἐπὶ ὄροπέδιου ὕψους 2.600 μ.

2) **ΒΕΝΕΖΟΥΕΛΑ** (δηλ. μικρὰ Βενετία 2 3/4 ἑκατομ. κατ.), διατεταμένη ὑπὸ τοῦ Ὅρινόκου. Ἀποτελεῖται ἐξ 2 ὁμοσπόνδων κρατῶν, μιᾶς ὁμοσπόνδου ἐπαρχίας καὶ 2 διαμερισμάτων. Πρωτ. εἶνε ἡ **Καρακάς** (75), οὐ μακρὰν τῆς θαλάσσης τῶν Ἀντιλλῶν.

3) ΕΚΟΥΑΔΩΡ (δηλ. ἰσημερινός, 2 1/2 ἑκατ. κάτ.), καλουμένη οὕτω, ὡς ἐκ τῆς θέσεώς της. Πρωτ. **Κουϊτον** (70), ἐπὶ κλιτύος ἠφαιστείου.

4) ΠΕΡΟΥ ἢ ΠΕΡΟΥΒΙΑ (1 1/2 ἑκατ. κάτ.). Πρωτ. **Λίμα** (300), οὐ μακρὰν τοῦ μεγάλου ἢ Εἰρηγικῆς ὠκεανοῦ.

5) ΒΟΛΙΒΙΑ (3 ἑκατ. κάτ.), χώρα κατ' ἐξοχὴν χρυσοφόρος. Πρωτ. εἶνε ἡ **Σούκρα** (30), μεγίστη ἔμωξ ἡ **Λὰ Πάξ** (100), δηλ. ἡ εἰρήνη.

6) ΧΙΑΗ (3 ἑκατ. κάτ.), ἐκτεινομένη κατὰ μῆκος τοῦ Εἰρηγικῆς μέχρι τοῦ νοτιωτάτου ἄκρου τῆς Ἀμερικῆς. Εἶνε ἡ μάλλον προοδευμένη δημοκρατία τῶν Ἄνδεων. Πρωτ. εἶνε τὸ **Σαντιάγον** (420), σπουδαιότατος δὲ ἐμπορικὸς λιμὴν τὸ **Βαλπαράϊζον** (220), (δηλ. κοιλὰς παραδείσου).

7) ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ (8 1/2 ἑκατ. κάτ.). Αὕτη ἐκτείνεται κατὰ τὴν πεδιάδα τοῦ Ρίο-δε-λα-Πλάτα, ἔνθα ζῶσιν πολυάριθμα ζῷα, περιέχει δὲ καὶ τὸ μέγιστον τμήμα τῆς Παταγωνίας. Μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς γῆσου Γῆς τοῦ Πυρός, σχηματίζεται ὁ **Μαγελλάνιος** πορθμός, φέρων τὸ ὄνομα τοῦ ἀνακαλύψαντος καὶ διαπλεύσαντος τὸ πρῶτον αὐτὸν Πορτογάλλου Μαγελλάνου. Πρωτ. εἶνε ἡ **Βουένος Ἄγρες** (1700), (δηλ. εἶσαυρος), κατὰ τὴν πλατείαν ἐκβολὴν τοποταμοῦ, ἡ ἀκμαιοτάτη καὶ ἡ μεγίστη πόλις τῆς Ν. Ἀμερικῆς.

8) ΠΑΡΑΓΟΥΑΗ (1 ἑκατ. κάτ.). Ἡ μεσόγειος αὕτη δημοκρατία κεῖται παρὰ τὸν Ρίο-δε-λα-Πλάτα καὶ εἶνε προσιτὴ καὶ εἰς πλοῖα διὰ τῶν πλωτῶν ποταμῶν της. Πρωτ. **Ἀσομψιδόν** (80), (δηλ. Ἀνάληψις).

9) ΟΥΡΟΥΓΟΥΑΗ (1 1/2 ἑκατ. κάτ.). Αὕτη κεῖται μεταξὺ τοῦ ποταμοῦ Οὐρουγουάη καὶ τῆς θαλάσσης. Πρωτ. δὲ εἶνε τὸ **Μοντεβιδεόν** (380), ἐπὶ τοῦ Ρίο-δε-λα-Πλάτα.

10) ΑΙ ΗΝΩΜΕΝΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ ΤΗΣ ΒΡΑΖΙΛΙΑΣ. (ὀλίγον μικροτέρα τῆς Εὐρώπης, 30 ἑκατομμύρια κάτ.). Ἡ μεγάλη αὕτη χώρα κατέχει τὸ ἡμισυ τῆς Ν. Ἀμερικῆς καὶ περιέχει τὴν ὄρεινὴν χώραν τῆς Βραζιλίας καὶ τὴν ἐπικράτειαν τοῦ Ἀμαζονίου. Πρωτ.

εἶνε τὸ *Ῥίον Ἰανέϊρον* (1100 δηλ. ποταμὸς τοῦ Ἰανουαρίου ¹⁾, ἡ ἐμπορικωτάτη πόλις τῆς Βραζιλίας, ἔχουσα μέγιστον καὶ ωραιότατον λιμένα. — *Ἅγιος Παῦλος* (530), ΝΔ. — *Σάν—Σαλβαδώρ* (Βαχία 350) καὶ *Ρεσίφη* (250) (Περναμπουκόν), ἐμπορικώτατοι λιμένες, Β.Α.

Ἡ δὲ ἀποικιακὴ χώρα *Γουϊάνη* (400 χιλ. κατ.) κεῖται πρὸς Α. τῆς Βενεζουέλας καὶ εἶνε διανεμημένη ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας (πρὸς Δ.), τῆς Ὀλλανδίας (ἐν τῷ μέσῳ) καὶ τῆς Γαλλίας (πρὸς Α.).

ΠΙΝΑΞ

τῶν κυριωτέρων πόλεων τῆς νοτίας Ἀμερικής.

ΠΟΛΕΙΣ	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας	ΠΟΛΕΙΣ	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας
Βουένος Ἀϊρες	1700	Βαλπαράϊζον	220
Ῥίον Ἰανέϊρον	1100	Βογοτᾶ	120
Ἅγιος Παῦλος	530	Λά-Πάζ	95
Σαντιάγον	420	Ἄσομφιόν	80
Μοντεβιδεον	380	Καρακάς	75
Σάν Σαλβαδώρ	350	Κούττον	70
Λίμα	300	Σούκρη	30
Ρεσίφη	250		

Ε'. ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΥΝΗΣΙΑ

[9 ἑκατ. τετραγ. χιλ.—7 ἑκατ. κάτ].

Φυσικὴ διαίρεσις. Τὸ μικρότερον τῶν ἄλλων τοῦτο μέρος τῆς γῆς συνίσταται, α') ἐκ τῆς ἠπείρου *Αὐστραλίας* μετὰ τῆς νήσου *Τασμανίας*, κειμένων πρὸς Α. τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, β') ἐκ τῶν *Αὐστραλιανῶν νήσων* καὶ γ') ἐκ τῆς *Πολυνησίας*, δηλ. πολλῶν καὶ μικρῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νήσων, διεσπαρμένων ἐν τῷ εἰρηνικῷ ὠκεανῷ καὶ κατὰ τὰ δύο ἡμισφαίρια τῆς γῆς.

1) Ἐκ τοῦ μηνός. καθ' ὃν ἔφθασεν ἐνταῦθα τῷ 1501 ὁ Βεσπούκιος.

Αί 20 εκατομμυριοῦχοι πόλεις τῆς γῆς τῷ 1926

Λονδίνον	7500	Χαγκάου (Σιν.)	1600
Νέα Υόρκη	7000	Μόσχα	1600
Βερολίνον	4000	Καλκούτα	1250
Παρίσιον	3900	Κωνσταντινούπολις	1200
Σικάγον	3900	Ρίον Ίανέρον	1100
Τόκιον	2500	Γλάσκωβ (Ἀγγλ.)	1000
Φιλαδέλφια	2000	Δετρούα (Ἀμερ.)	1000
Βιέννη	1800	Σαγκάη (Σιν.)	1000
Βουένος Ἀϊρες	1700	Βομβάη (Ἰνδ.)	1000
Ὄσακα (Ἰαπ.)	1660	Ἄμβουργον	1000

Τ Ε Λ Ο Σ

Π
ΟΛΟΞΟ

